

ARGIA

Euskal Herriko Asteakaria

Etxeko Teknologia

EROSOTASUNAREN AROA HELDU DA

Bingen Mendizabal

“Zinegileak biluzteko pasaportea dugu musikariok”

*Egunkariak, irratiak, agenda,
aldizkariak, eztabaidaguneak...*

HATZ PUNTTAN

Zerbitzu Berria
INTERNETEKO KOMUNIKABIDEEN KIOSKOA

www.argia.com

Euskal Prentsa On-Line

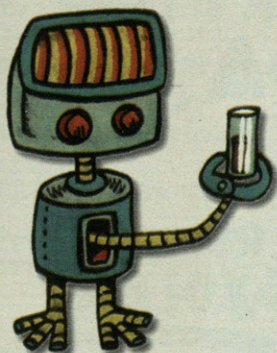
Ametzagaiñaren Teknologiaz

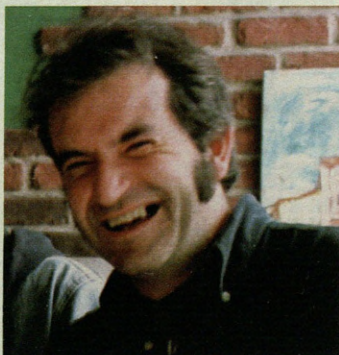
Marraskia: Asisko Urmeneta
Diseinua: Aitzol Goikoetxea

■ Jose Eugenio Azpiroz:
"Inportanteena da hitz egiten
jarraitzea eta ez hiltzen" 9

■ Domotika eta erosotasuna
eskutik helduta datoz 22

■ Bingen Mendizabal:
"Zinegileak biluzteko
pasaportea dugu
musikariok" 29

■ Jokin Muñoz: "Ez
dakit herri normala
izan nahi ote
dugun" 42

ORRIZ ORRI

Gora Pro Nobis. Asisko Urmeneta	4
Irakurleak mintzo	5

POLITIKA

Euskal Politikaren Termometroa	6
Elkarrizketa: Jose Eugenio Azpiroz. Mikel Asurmendi	9

EKONOMIA

Txakolinak 550 milioi pezeta fakturatuko ditu aurten. Daniel Udalaiz	12
---	----

EUSKARA

Euskara, merkaturako traba? Izaskun Jauregi	16
--	----

GIZARTEA

Itsas dortoka Mexikoko Ozeano Pazifikokan. Maidar Zapirain	18
Domotika eta erosotasuna eskutik helduta datoz. Katixa Garate	22
Elkarrizketa: Bingen Mendizabal. Beñat Doxandabaratx	29

KULTURA

Euskal Kulturaren Ezpalak	34
Bizkaiko Bertsolari txapelketa eskualdeetatik abiatu da. Urtzi Urrutikoetxea	37
Elkarrizketa: Jokin Muñoz. Eriz Zapirain	42

ASTIA HARTUTA

Argitalpenak	46
Telebista-Irratia. Beñat Doxandabaratx	48
Agenda	51
Bizia	52
Ihesi	53
Denborapasak	56

IRITZIAK

Politika: Shanti Kiroga	8
Kultura: Erramun Osa	36
Azkena: Andoni Egaña	58

Eusko Jaurlaritzako Kultura Sailak
diruz lagundutako aldizkaria

Gipuzkoako Foru Aldundia

Kultura eta Euskara Departamendua

Argitalpen berriz idatzitako laguntza:

kutxa gizarte-ekintza
obra social

< ... JENDEAK NEHOIZ EZ IZAITE-
KÖTZ, BEHAR LUKE,

HOGOI URTHETAN IZAN
LASTER ETA ARIN,

HOGOI ETA HAMARRETAN
INDAR ETA SENDO,

BERROGOIETAN
ZENTZU ETA ADIMENDU,

BERROGOI ETA HAMARRETAN
DIRU ETA HAZIENDA... >

PIRRES AGERREKO
AXULAR

AISE!!!

NOLA DEMONGRIO
IZAN DIRU ETA HAZIENDA
??!??

... HAZIENDAK BERAK
KENTZEN BAITIT
DIRU GUZTIA ?!?

AGERREKO!!!

JABEA: KOMUNIKAZIO BIZIAGOA, S.A.L.
ZUZENDARIA: Pello Zubiria.
Kontseilu Editorialeko Arduraduna:
 Baleren Bakaikoa.
Erredakzioa: Nagore Irazustabarrena,
 Onintza Irureta, Xabier Letona, Eriz
 Zapiain.
Maketazioa: Berdaitz Goia.
Grafismoa: Aitzol Goikoetxea.
Administrazioa: Marijo Aierza.
Harpidetza: Olatz Korta, Edurne
 Urruzmendi.
Hedapena: Isabel Bereziartua.
Publizitatea: Iñigo Txintxurreta, Aloña
 Sorluze, Bego Zuza.
Argazkiak: Alberto Elozegi.

HELBIDEAK

GIPUZKOA: Zirkuitu ibilbidea, 15. 20160
 Lasarte-Oria. Tel.: 943 37 15 45. Faxak:
 943 37 34 03 (erredakzioa)/943 36 10 48
 (komertziala).

IPARRALDEA: Xalbardin baita.

64122 Urruña. Tel.: 559 47 60 00.

Faxa: 559 47 60 01.

NAFARROA: Gazteluko Plaza 44,
 3. eskuina. 31001 Iruñea.

Tel.: 948 22 22 85.

POSTA ELEKTRONIKOA:

Erredakzioa: kazeta@argia.com

Komertziala: komertzial@argia.com

WEB ORRIALDEA

www.argia.com

LEGE GORDAILUA: NA 80-1963.

ISSN: 0213-909X.

BATZORDE PAREKIDEA: 72562 E.

INPRIMATEGIA: Antza, S.A.L.

INFORMATIKA: A.S.P., S.A.L.

Harpidetza sariak:

Hego Euskal Herria .15.600 pta./93,76 euro
 Ipar Euskal Herria .746 lib./113,73 euro
 Espainia .15.600 pta./93,76 euro
 Beste atzerriak .20.100 pta./120,8 euro
 Airez .31.450 pta./189,02 euro

KOMUNIKAZIO BIZIAGOA, S.A.L.
 Ametzagaina Taldeko partaidea da

Okerrak argituz

Honen bidez zuzendu egin nahi dut Xabier Zabaltzak bere artikulua aitzi-
 solasean (Argia, apirilak 16) esandakoa. Izan
 ere, artikulua horretan dio ez dela monografia-
 rik idatzi oraino euskaraz edo espainieraz
 hebreeraren pizkundeari buruz Euskal
 Herrian. Hori, ordea, ez da zuzena, nik nero-
 nek gai hori jorratu bainuen euskaraz "Bat
 Soziolinguistika Aldizkaria"ko 30 zka.n
 (1999ko ekaina), "Eleaniztasuna Israel-en"
 izenburupean.

INAKI LOPEZ DE LUZURIAGA

Anaia nagusia eta lehengusu nagusia

Asmakizuna. Telebistan noizean behin
 programa berriak asmatzen dituzte negozioia
 ondo elikatzeke, lehenbailehen irabaziak igo
 daitezten. Programa horiek islatzen dute gizar-
 tea nola ikusten duten telebistako merkata-
 riek. Horrela, azken asmakizuna "Anaia
 Nagusia" bataiatu dute.

Morboa. Gizakientzat izugarritzko erakar-
 pena dauka morboak. Hau da, sentimendu
 mugaezin bat krudelarekin, desatseginarekin,
 debekatuarekin gozatzeko, kasu gehienetan
 sexu egoerez ondo hornituta. Mercedes Mila-
 ren (asmakizunaren aurkezlea) ustetan kasu
 guztietan morboa ez dago irudietan baizik eta
 ikusle goaren begietan. Hori da hain zuzen ere
 berak indartzen eta bultzatzen duena, argi
 azaldu eta gero inolaz ere ez lukeela parte
 hartuko honelako programetan. Lasai, Merce-
 des, askoz hobeto irabazten duzu zuk zure

eginkizunarekin. Gainera horretarako, jakina,
 ez duzu ipurdia edo gehiago erakutsi behar.
 Zurea kaka ondo banatzea da.

Protagonistak. Bahe itzel baten bitartez
 aukeratuek, gizon zein emakume gazteek,
 daukaten intimoena saltzen dute esperientzia
 honetan, ospea eta sari ekonomikoa lortzea-
 rren. Narzismoak bultzaturik, alde aurretik
 egokitutako zoo batean bizi dira elkarbizitza-
 ren eraginak salduz. Pornografia sentimental
 batean harrapatuta, zirko erromatarretan
 bezalaxe, publikoaren erabakiaren zain egon-
 go dira, gizon eta emakume objektu bilakatu.
 Luxuzko panpinek, denboraldi batean, ez
 dakite egoerak nola bukatuko duen.

Publikoa. Morboa asetzeko ez zaio inpor-
 ta zaborraren kuota telezuzenduta irenstea,
 ustez nahi duenean utz dezakeelakoan, beste
 botoi bat sakatuz. Lehengusu Nagusia.

Negozia. Audientzia igotzen den heine-
 an Tele5ekoek beraien negozioa handitzen
 dute. Gainontzeko kateek, ordea, antzeko zer-
 bait asmatzen dihardute, ea haien txanda noiz
 izango den zain. Negozioa ondo antolatzeke
 experimentu sozial bezala saiatu dira saltzen.
 Gezurra. Negozio ona, ziurra eta gogorra da.

Edukina. Defendatzaile sutsu batzuentzat
 (haiek ere ondo ordainduta) programa hone-
 kin demokrazia eta askatasuna suspertzen da.
 Faltsua. Bekaizkeria, diruzalekeria, mende-
 kua eta etengabeko eztabaida besterik ez da
 zabaltzen, partehartzaileek, saria eskuratzeko,
 elkartasun, adiskidetasun eta maitasun
 sentimenduak erasotzen baitituzte.

TOMAS ANGEL GONZALEZ
 ZORROTZA (BILBO)

Hiruko Txikian

JOKOZ KANPO

Horrela sentiarazi nau Lacalleren
 hilketak. Iraganerantz eram-
 nik, orain hogeita hamabost bat
 urteko lubakiteriatan ikusi dut neure
 burua. Gaztarora. Auzo elkarten bidez
 egituratu nahi gintuzten eta marxismo-
 leninismoan eskolatu. Guk aldiz, auzoan
 gaueskola eta ikastola sortzea genuen
 xede. Sindikalismo frankistaren garaiak
 ziren. CCOO, USO, STV, ELA... PNV,
 PC, FLP... Eta horietako bakoitzak eten-
 gabea sortzen zituen adarrak, euren
 barne kalapiten aldaska. Eta gu, ETaren
 inguruan jaio ginen borrokara. Eta bes-
 teak bezalaxe, barne kalapiten morroi.
 Frente Obreroa. Garai hartan ezagutu

nuen Lacalle. Hastapenetik gaizki, bere
 ahohandiz oldartsu ez baitzigun betarik
 eman ezertarako. Gure praxi abertzaleak
 onuragarriak omen zitzaizkion burgesia-
 ri, euskal burgesiari bereziki. Ez genuen
 inoiz asmatu izan berarekin. Eta alde-
 rantziz, gu ere ez baikin jateko onak.
 Bere bilakaera politiko ideologikoa ez
 zait arrotza gertatu. Aldiz, oso koheren-
 tea. Eta ez dut damurik aitortzeko. Ez
 eta oraingo ETarekiko nire urruntasuna,
 ez baitiot bere jarduerari antzik hartzen.
 Eraikuntza nazionalaren esperantzaren
 leihoa non dagoen esan diezadaten zain
 geratzen naiz ●

JOXE MARI OSTOLAZA

T E R M O

TXANPONA

EROSKI

Eroski kooperatibak 1999ko ekinaldiari dago-kion batzar orokorra burutu zuen pasa den asteburuan. Batzar hau bere jaiotzaren 30. urteurrenarekin batera gertatu da. Besteen enpresa-merezimendua aitortzea hain zaila den garaiotan, eraikitzea baino kritikatzea errazago den honetan, lan egonkor eta kalitatezkoa sortzea hain erraza ez denean, eta sortzen den apurra behin-behinekoa denean... Eroskiren enpresa- eta giza-errealitatea aitortu beharra dago. Eroski eta bere enpresa taldea funtzio sozial handia betetzen ari da euskal gizarte-an eta Euskal Herritik kanpo ere. Enpresa orok bezala, akatsak izango zituen eta aurrerantzean ere izango ditu. Bere mugak eta gabeziak izango zituen eta izango ditu. Filosofia kooperatibista hobeto edo okerrago beteko zuen. Ordea, bere enpresa- eta giza-datuak hor daude. Gaur enplegua sortzearena nabarmenduko dugu. Azken hamarkadan Eroski Taldeak 14.000 lanpostu berri sortu ditu. Gehienak fin-koak eta egonkorak. 2000 urte honetan beste 3.500 sortu asmo ditu. Zorionak eta ereduak balio beza ●

◆ DANIEL UDALAITZ

ABIAN DA BATASUNA PROZESUA

EZKER abertzaleko pentsamolde desberdinen bilgune nazionala sortzeko asmoz, abian da jada Batasuna prozesua. HBk duela hilabete batzuk bukatutako Eraikitzen prozesua izango da abiapuntua eta Iruñean ehun pertsonen sinadurapena aurkeztutako oinarritzko agiriak markatuko du gidoia. Atzera begira, ezker abertzalean azken lau hamarkadatan egindako ibilbidearen azterketa egiten da txostenean eta aurrera begira, herritar batasunaren eraketari erantzun nahi zaio. Prozesuaren bukaerarako, egungo ezker abertzaleko erakundeekin batera-garria izango den Euskal Herri mailako egitura politikoa sortuko da.

IBARRETXEREKIKO PRESIOA

IBARRETXE lehendakariak Kataluniara egindako bidaiak argi erakutsi du PPK gogor jazartuko duela han eta hemen. Estatu espainiarreko gainerako lurraldeekin erkatuz, katalanek Euskal Herriko arazoez duten ikuspegi desberdina ere agerian geratu zen Ibarretxeri eskainitako harrera zabalean. Gero eta presio handiagoa jasaten ari dira Ibarretxeren gobernua eta EAJ, eta ikusi beharko da EHri helarazitako mezuak, presio hori deskargatzeko diren edo EH eta Lizarra-Garaziko hezietatik kanpo gehiago mugitzen hasiko diren. Orain artean, ordea, EAJk bide bati ekiten dionean, malgutunez baina denbora nahiko luzean bide horri atxikitzen diola diosku esperientziak.

MOBILIZAZIO ASTEA

DATORREN astelehenetik ostiralera, hilaren 22tik 27ra, greba eta mobilizaziorako astea deitu dute Amnistiaren Aldeko Batzordeek eta, Senideak, Gureak eta Gurasoak elkarteek. Euskal Preso Politikoen Kolektiboak egindako gonbiteari heltzen dio deialdiak eta lau erakunde hauek alderdi, sindikatu eta gizarte mugimendu desberdinekin izandako hausnarketatik atera da.

Iparraldeari dagokionez, preso eta errefuxiatuen aldeko mobilizazioak hilaren 26ra mugatuko dira. Aste hau, dena den, presoek eskubideen aldeko kanpaina zabal eta iraunkor baten hasiera gisa agertarazi dute deialdiaren egileek.

KALE BORROKA ENTZUTEGI NAZIONALEAN EPAITUKO DA

HEGOALDEAN gertatutako kale borroka kasuak Espainiako Entzutegi Nazionalak epaituko duela erabaki du auzitegi horretako Penaleko Bigarren Epaitegiak. Kale borrokarekin lotutako epaiketa bat medio, Iñigo Iruin abokatua, kasu hauek lurralde auzitegietan epai zitezkeen eskatu zuen, terrorismo delituaren tipifikazioak erakunde baten beharra duelako eta kasu hauetan ez zegoela horrelakorik argudiatuz.

B A H E A

- Txema Montero abokatua: "Bi komunitateren arteko gerra ideologikoaren bila ari da ETA, eta 36ko Gerrako salbuespenaz, holakorik ez da izan orain arte euskal gizarte-an".
- Rodríguez Ibarra, PSOEko Extremadurako Lehendakaria: "Rosa Diezena moduko hautagaitzek zirkoa bihurtzen dute alderdia".
- Xabier Gurrutxaga, EEko buruzagi ohia: "Lizarra-Garaziren akats larri bat zera izan da, biolentzia estatuarekiko gatazka politikoa baten ondorio dela onartzea".

Epaiazen arabera, oster, era horretako delituak "ez dira terrorismoaren ohiko kontzeptuaren barruan sartzen baina biolentzia politikoaren bokazio eztabaiaezina dute".

"LE FIGARO": ETAK DESAFIOA LUZATZEN DIO EUROPARI"

FRANTZIAKO zentro-eskuinaren egunkari den "Le Figaro"ren ustez, "ETA ez da espainiarren arazoa bakarrik" eta "jadanik Europa osoari luzatzen dio bere desafioa". Jose Luis Lopez de Lacalleren hilketaren hari-egindako editorialean agertutako ideia da. ETAK atentatuei berrekin dienean, "EAJ eta erradikalen arteko elkarlana justifikaezina" dela dio. Bere ustez, "aliantza hau lotzen duen Lizarrako Ituna hautsi egin behar da". Euskal

ATZERAKA

Jose Luis Lopez de Lacalleren hilketa ulergaitzak, euskal gizartean berez gorria den egoera areagotu du. Euskal gizartean arraila politikoan sakontzea nahi dutenak, lortzen ari dira apurka. PP, PSOE eta beren estatu eta gizarte laguntzaile guztien asmoa hori dela ez da zalantzarik. Abertzaletasuna astintzeko edozerk balio du eta horretarako arrazoi ezin hobeak emanez gero gainera, are errazago. Baina, gertakizunen agenda markatuz, ETAr ere banaketa horretan sakontzea interesatzen bide zaio, zein helbururekin argi ez badago ere. Pauso bat atzera bi aurrera egiteko? Hori ote estrategia? Atzera bagoazela ez da zalantzarik, geroak esango du aurrerakadei buruz.

Herritik urruti dagoela ere erakusten du, ordea, hauteskundeak egin daitezen EAEko populazioaren aldarria gero eta handiagoa dela esaten baitu.

ELGORRIAGAREN ESKER ONA

DAGOENENKO espetxean dira Rodriguez Galindo generala, Julen Elgorriaga eta Vaquero guardia zibila teniente koronela. Bitxia eta etorkizunerako esanguratsua izan zen Elgorriagak, alderantzizko zentzuan, Ramon Jauregi sozialistarekiko, "bere jefarekiko", "1982tik bere aldamenean egoteagatik eta harrezkerotik luzatutako sostenguagatik" izandako esker ona. Zalantza barik, jende asko izango da artea Galindo generalak eta besteek espetxean jarraitzen duten bitartean.

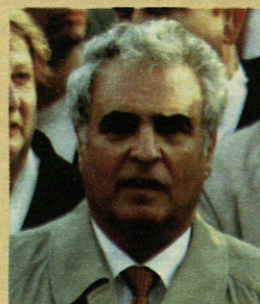
■ F. J. Ansoategi.

IZPIAK

Francisco Javier Ansoategi izango da aurrerantzean Madrilgo gobernu ordezkaria eta bere zerekin garrantzitsuen ETA-ren Madril Komandoarekin amaitzea izango da. Orain arte Nafarroan izan da gobernu ordezkaria eta bere lekua Jose Carlos Iribas lizarrarrak hartuko du.

Uriarte gotzainak Setien ordezkatzeko ondo ikusi bazuten ere, PP eta PSE-ren zenbait buruzagik gogor kritikatu zuten Jose Luis Lopez de Lacalleren hileta elizkizunetan goztaina presoek eta inmobilismoaz aritzea.

Enrique Mujika sozialista izan daiteke, PPren proposamenez, Espainiako hurrengo Herriaren Defendatzailea.

■ Enrique Mujika.

• Carlos Garaikoetxea, EAKo parlamentarioa: "Aznar jaunak eta PSOEek interes handia dute Lizarra biolentzia sostengatzeko alderdi eta sindikatuen koalizio iraunkorra dela esateko, nazionalismoa jipoitzeko propaganda fantastikoa da".

• Jose Antonio Ardanza EAEko lehendakari ohia: "Lizarrako Akordioa ez dago apurtua, baina, Ajuria Eneko Itunarekin gertatzen zen legez, alderdiak ez dira gai izan akordioa gauzatuko luketen tresnak bideratzen, adibidez alderdien mahai bat eratuz".

• LABeko Rafa Diezek Egibarri: "Herri hau martxan jartzeko ahalegina egin behar da".

Euskal Herriko ezkerren batasuna

Gure herri euritsu honetan lainoak eta hodeiek anizteta eguzkia estaltzen dute. Hala ere, egoera nahasiaz gain, gero eta jende gehiagok, jakin, badaki gatazka konpontzeko arazo politikoari heldu behar diogula. Helburu horrekin, ahalegin handiz eta anitz jenderen partehartzeari esker, prozesu politikoaren abian jarri da Euskal Herriko eragile politiko, sindikal zein sozial guztiei parte har dezaten eskainiz. Azken hilabete hauetan somatzen da oso prozesu luzea izan daitekenaren lehendabiziko jelkaldia bukatu dela. Beharbada saioa bukatu egin da, baina prozesuak aurrera segitzen du. Urrats zehatz bat amaituta ere, ezin dugu arnasestu gelditu, hurrengo urratsa antolatzeko premia baitauekagu.

Amaitutako ekimen honen osagai positiboak eta akatsak aztertu beharrean gaude, hutsak berriro ez errepikatzearen. Nahitaezko argipenak ezagutzea ezinbestekoa zaigu: zeren inguruan sortu zen ekimena, zertan zetzan bakoitzaren konpromisoa eta nolakoak ziren akordioak. Hala ere, errudun baten bila ibiltzek edo norberaren ardura zuritzen saiatzek ez dute ezer onik ekarriko.

MENDIZALE adituen erara noruntza abiatu eta ibilbide ezberdinen arteko konparaketa egitea dago-kigu. Indarrean dagoen marko juridiko-politiko zatikatzailetik urratsez-urrats marko subirano eta nazional bateruntz eramango gaituen trantsizioa diseinatu behar dugu. Baldin egin helmugari buruz ados bagaude, abiapuntua non dagoen definitu behar dugu. Gaur egungo markoaren zilegitasun eza kontuan izanik, baina dituen ahalmenak eta eragina ahaztu gabe. Hutsegite guztietatik ikasiz, behin-behineko sasi-bide faltsuetan ezin gara berriro murgildu.

Jakinik estatutismoak zatiketa areagotzen duela eta horrek gatazka egunero elikatzen duela, Euskal Herriak subjektu nazionala osatu behar du beste edozein herrik bezalaxe dagokion garapena lortu ahal izateko. Euskal Herria bere osotasunean eta bere aniztasun osoz islatzen duen eredu nazionalak soilik ekar dezake behin betiko soluziobidea.

Nahiz eta ikurrari edo izenari dagokionez euskal ordezkari ofiziala izan, gainontzeko lurraldeetako biztanleak baztertuz, hiru herrialdez osatutako autonomia baten lehendakaria besterik ez denak ezin du euskaldun guztion erreferenterik izan.

Baskongadismo zatikatzaile-integrazionistatik etor zitekeen sasikonponbidea ikusi dugu jada. Bidegurutze honetan hautua egin beharrean gaude: benetako konponbide nazionalari heldu ala lehentasuna altzari zaharren zaintzeko premiari eman.

Funanbuluen garaia iragan da. Udalbiltza, alegia, aro modernoaren lehenbiziko erakunde nazionalak duen garrantziaz jabetzen gara gainontzeko tresnak -Gasteizkoa barne- eraikuntza nazionalaren mesederako jarritz, ala agorturik dagoen markoaren kudeaketan espainolen etorreraren zain gelditzen gara. Honen inguruan Aberri Egunaren inguruan garatu ziren ekimen amankomunetatik euskal gizarteak bidalitako mezu sakonari kasu egitea oso komenigarria iruditzen zait. Ekitaldi haietan gure arteko nagusitasun lehiarekin amaitzeko eta gutxieneko akordio batera iritsi gaitzen milaka abertzalek eskatu zigutelako.

Inork ezin du esan elkarlana erraza denik, baina elkarlana garatu ahal izateko gauza guztien gainetik borondatea, zintotasuna eta argitasuna dira beharrezkoenak. Ukatu gabe oso baldintza handia dela, borroka arma-

tuak ez du gure agenda erabat markatu behar. Azken batean konpondegabeko gatazkaren ondorio mingarria dugu aurrean, ez gatazka sorburua. Horregatik, pairatzen dugun gatazkaren ondorio guztiekin bukatzeko hain zuzen ere, gatazka-aren muiari erantzun beharko diogu. Izaera politikoa duen gatazka historikoak konpontzeko arazo politikoari heldu behar diogu, gaitzespen lasaigarri bezain antzuen gainetik eta eraginkortasuna lortzeko asmoz.

HORREN inguruan, ezin dugu ahaztu ETA erakundeak publikoki adierazi duela bere praktika armatua alde batera uzteko prest dagoela Euskal Herriko eskubide politikoak gauzatzeko prozesu demokratikoarekiko konpromiso tinkoa baldin bada. Beraz, borroka armatua elkarlanerako arazo gaindiezina bilakatzen zaien sektore horientzat, badago eskaintza zehatzik, askotan aipatutako su-eten berri bat baino eraginkorragoa, hots; ETArekin borroka armatua behinbetiko baztertzea Euskal Herri osorako prozesu demokratikoaren truke. Horrek aurkamendu mili-

tarra dena konfrontazio demokratikoa bilakatuko luke.

Erronka ikaragarri honi aurre egiteko Ezker Abertzaleak egiteko handia duenez, bere burua prestatu behar du. Herri Batasunaren 20 urteko esperientzia edo Euskal Herriarrok Ekimenak duen zabalpena ez dira makalak, baina erronka nazionalerako ez dira nahikoak inolaz ere. Datorren milurterako Herriarren Batasuna dugu helburu. Ezkerari egin diezaikegun faborerik handiena sektore guztien metaketa garatzea dela eta bereizketa saihetstea, eztabaida irekia eta partehartzailea bultzatzen, interlokuzioa zabaltzen eta etengabeko gonbidapena luzatzen, arrazoi batengatik edo bestearengatik Batzarre taldeko kide batzuk baizik ez dira kointura honetan proiektu horretatik alden-
du direnak ●

Shanti Kiroga

EH-ko nafar parlamentarioa

“Baskongadismo zatikatzaile-integrazionistatik etor zitekeen sasikonponbidea ikusi dugu jada. Hautua egin beharrean gaude: benetako konponbide nazionalari heldu ala lehentasuna altzari zaharren zaintzeko premiari eman”

JOSE EUGENIO AZPIROZ

Jose Eugenio Azpirozek hirugarren legealdia hasi berria du Madrilgo Parlamentuan. Gipuzkoako PPko diputatua da. Elkarrizketa hau, Jose Luis Lopez de Lacalle hila izan aurretik burutu zen Donostiako Partidu Popularraren egoitza babestuan.

"INPORTANTEENA DA HITZ EGITEN JARRAITZEA ETA EZ HILTZEN"

Jose Maria Aznarren inbestidurarako ekitaldietan EAJko eta EAKo diputatuek eztabaida biziak eraman zituzten Gobernuko presidentearekin. Eztabaidak bertatik segitu zenituen. Zein da zure balorazioa?

Legealdia argitzapen batekin abiatu da. Bizi dugun arazoaren aurrean bi posizio argi daude. Batetik, ETAko terroriste-kin itun edota konpromisoak hartu dituztenena. Konpromiso maila hori, ez dakit notarioaren edo apaizaren aurrean egin zen, baina maila ageriko batean egin zen. Antza, alderdi nazionalistek uste osoa dute hori dela bakerako bidea. Konpromisoan, seguruaski, borondate ona eta interesak tartekatuko ziren. Alabaina, EAJren buruzagien jarrerak ez dira egokienak gure gizartearentzat, Lizarrako Akordioa terrorismoaren gaia konpontzeko baliagarria dela pentsatu badute ere. Bestetik, ETAk terrorismoari uko egiteko borondaterik erakutsi ez duela pentsatzen dugunok gaude. Gure ustez, azken bi

bakearen bidera etorri ahal izateko. Izan ere, norabide honetan mezu garbi bat dago: biolentziak ez dio emaitza politikorik ekarri behar inori, ez eskuinari, ez ezkerari, ez zentroari, ezta independentziazaleei ere. Maxima honen haustea, gizarte balore eta printzipio eta erreferentziak haustea da; argi eta garbi. Legealdia alderdien posizioen argitze batekin hasi da nolabait.

■ **Argitze batekin hasi dela diozu, EAJk eta EAK argiago hitz egin dute?**

hauxe da: "Lizarrako akordioa, besteak beste, EH instituzioetara eramateko gauzatu izan bazenuten, eta EHk, berriz ere, Eusko Legebiltzarrari muzin egiten badio -edo soilik, nazionalistak gaindituak izateko arriskuan daudenean joaten bada-, ez dago bake modurik, ez normalizaziorik". Izan ere, euskal gizartearen parte bat ordezkatzan duen aldetik EHk ez badu Eusko Legebiltzarrean parte hartzen, EAJri eta EARI egiten diogun galdera hauxe da: Zer egin behar duzue

EH joko demokratikoan sar dadin?

■ **EAKo Begoña Lasagabasterren posizioa argia izan zen behintzat?**

Eskertzekoa da EAren jomugen argitzapena. EAren jomuga independentzia da, ukazina da hori. Niri baina, gustatu izan zitzaidakeen alderdi nazionalistek lehena go argitu izan balituzte beren jomugak. Izan ere, azken hogeit urteetan, nazionalistek EAEko instituzioak menperatu, administratu eta erabili izan dituzte, eta orain berriz, ez dute

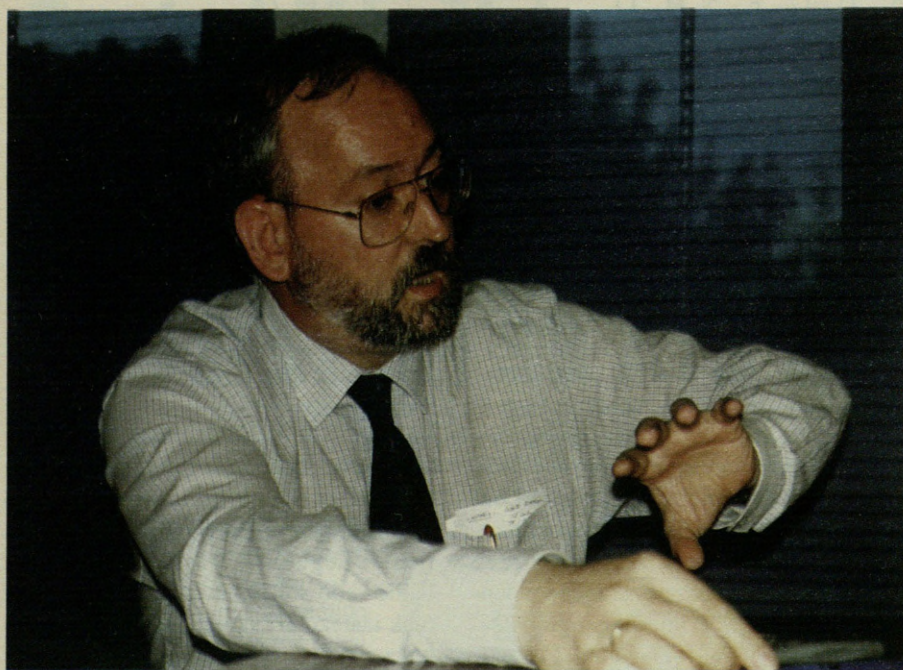
RUBEN PLAZA

■ **"Aznarrek ez du mendira joko, ezta bere norabidea aldatuko ere".**

EAJk eta EAK beren posizioak, ikuspuntu estetiko batetik argitu dituzte, ez hainbeste ikuspuntu politiko batetik. Iru-dipena daukat Iñaki Anasagasti oso gogor aritu zela. Ni bere lekuan banengo, ez nuke horren sutsu jokatu. Baina hori norberaren jokabidea da. Hartara, Jose Maria Aznarren erantzuna sendoa izan zen. Presidentearen planteamendua

hauetan konfiantzarik. Paradoxikoki, duela gutxi arte ia batere boteretik izan ez dugunok, konfiantza erakusten dugu orain. Hasiera beretik, nazionalistek independentzia nahi dutela esan izan balute, askoz argiago denontzat.

■ **Trantsizio hasieran zuek ez zenuten EAEko instituzio hauen aldeko jarrera garbi erakutsi ere?**

RUBEN PLAZA

■ "Juan Jose Ibarretxe lehendakaria erabat galduta ikusten dut".

Beno, baina guk azken finean onartu izan dugu hori, eta gure bilakaeran ez dugu ezertxo ere ezkutatu. Gure bilakaera argia, garbia eta gardena izan da.

■ **Haiek ere eboluzinatu dutela esan dezakete?**

Niri ondo iruditzen zait eboluzionatzea, ez ordea, gaur honi bai esan eta bihar ez. Non eta noiz esaten dudan, bada orduan bai, bestela ez. Nazionalistek beren jarrera argitu behar dute, EAJk bereziki. Beren jarrera ez da argia ez zuzena. Hitz egin dezaten Begoña Lasagabasterrek egin zuen bezala. Legitimoa eta perfektua da bere jarrera. Ni ez naiz ideia berekoa, ados. Eztabaidatuko dugu eta botoek erabaki dezaten.

■ **PPk gehiago osoa du Madrilgo Parlamentuan. Nagusitasun hau ez da tentagarria gatazkari irtenbide elkarrizketatu baten bidez ekin ordez, indarrez gainditu nahi izateko?**

Gehiago osoak ez du arazoaren tratamenduan zergatik eraginik izan behar. Hemen ideia eta printzipioen alorrean ari gara, ideia eta printzipioen eztabaida dago jokoan. Arazo eta gai honetan eragina euskal herriarren espresioaren eboluzioaren arabera ematen ari da. Unean uneko hauteskundeetan ematen ari diren joerak oso esanguratsuak dira. Mailaz maila eta pixkanaka gure gizartearen aldarrikatzen ari diren joerak

dira. Azken bi urteotako hauteskundeetan izan diren mugimenduak oso garbiak izan dira. Gizartearen hautuek jomuga eta norabidea berriak erakutsi dituzte. Euskal gizartea ardatz berriak markatzen ari da, eta horiei segitu behar zaie.

■ **Nolanahi ere, gatazkak dirau eta oso termino gogorretan.**

Ados. Eta herri honek oroz gainetik bakean bizi nahi du. Jendeak, ordea, honezkero ez du hitz egiten bakeaz eta askatasunaz ez dakit zeren truke, baizik eta oinarrizko eskubideak bezala. Gai nontzekoa, gehiago edo gutxiago interesatzen zaio gizarteari, baina gainontzeko

hori botoen arabera erabakiko dela uste du gizartearen gehiengoak. Gizartearen nukleo handiena gogaitua dago egoera honekin. Egoera oso zaila benetan. Berezi, Euskadin ETA bezalako fenomeno anakroniko bat jasaten dugulako; legearen hauslea eta gizartearen asaldaria. ETAk ikaragarritzko kalteak ekarri dizkio gure gizarteari. Gizarte honek oinarri finko bat behar du egituratzeko: biziaren eskubidea ziurtatzen duen oinarria. Ez da independentzia bai edo ez, baizik eta bizi eskubidea bai edo ez. Terrorismoa praktikatzeko duenak jakin behar du ez duela inoiz ondorio politikorik erdietsiko hiltzearen ordainetan. Eta zentzu honetan, hori lortzeko arnasa eman izan zaio nazionalismo demokratikotik azken bi urteotan, ETArri arnasaldi izugarria eman diote hiltzen jarraitzeko. Beraz, demokratok irizpide batasun bat finkatu behar dugu berriz ere, mezua ere batua izan dadin. Gaurko egoera zaila da. Konparazio batean, tunel baten barruan gaudela esango nuke. Puntu beltzena erdia da. Baliteke bide erdia ibili izana. Baina, argitzapen inportanteak egin behar ditugu oraindik. Argitzapen hauek eginez gero tunelaren beste aldera irits gintezke.

■ **ETAk kaleraturiko agiritan, PPk gatazka dagoela onartu zuela ageri da behintzat.**

Jose Maria Aznar presidenteak oso garbi esan zuen iritzi publikoaren aurrean berak zabaltzen zuela elkarrizketa prozesu bat, edo bilera bat finkatuko zuela ETArekin. Lehen bilera egin zen. Zoritarrez, ez zuen jarraipenik izan.

■ **PP immobilista izateaz akusatua izan zen. Presoen gailan, esaterako.**

Lehenik, nik ez dakit bilera hartan zertaz hitz egin zuten. Baina inportantea da hitz egiten jarraitzea eta ez hiltzen. Bigarrenik, espetxe politikan ahalegin handiak egin ziren. Eta dirudienez, ETAk ez zuen txintxik esan ahalegin haiei buruz. Preso guztiak ekarri ziren Penintsulara; konzentratuz joan ziren. Preso batzuek hirugarren gradua erdietsi zuten. Hor daude datuak. Ez direla denontzako aski izan, ados. Baina aurrerapen bat izan zen. Aurrerapen haiek etengabe ukatu ziren, ordea. Beste gauza bat da gehiago egin ahal izatea. Preso dagoenaren lagunak, anaia-arrebak, semea-alabak

ERDIKO POPULARRA

1955ean Donostian sortua. Zuzenbidean lizentziatua. 22 urte zituela, Gipuzkoa Unida (GU) taldearen eraketan parte hartu zuen. Gipuzkoako PPko kide seinalatuena da. Prentsak sektore kritikoa kokatu izan du inoiz.

Bere ustez, ordea, EAEko popularretan berari gustatuko litzaiokeen baino ezberdintasun ideologiko gutxiago dago. Berak erdian kokatzen du bere burua.

edo gurasoek gehiago nahi dute. Oso gizatiarra da hori. Baina ulergarria da ere, umezurtz edo anaia-arrebarik gabe geratu denak nahi duena. Hots, presoak espetxean egon daitezen beren zigorra bete arte. Bi posizioak gizatiarrak dira.

■ **Bestalde. Ibarretxe lehendakariak ETA eta PP muturreko joeren interesengatik ari direla esan du.**

Ibarretxe lehendakaria erabat galduta dago. Ulergarria da, zeregin oso zaila baitu. Hasteko, EAJtik bertatik ematen dizkiotelako jarraibideak eta aginduak. Areago, berak burutu behar dituen azalpenak egin orduko bere alderdikideek eginak dizkiote publikoki. Zuk aipatu azalpena lekuko. Joka-

molde hau errealtateak ikusi nahi ez izatearena da. Gezurra dirudi lehendakari batek hori esatea. Beraiek erdietsi zuten akordio bat ETA-rekin-honen paperetan agertu bezala, eta orain hori esaten du? PSOerekin batera, nork jasan du ETArekin indarkeria PPK baino gehiago? Baina, zertaz ari da Ibarretxe lehendakaria? Ba al daki berak baino mila bider gehiago desio dudala ETA behin-betiko buka dadila? Nik neronek ezin dut kalera atera bakarrik.

PP eta ETArekin interesen artean parekotasuna dagoela esatea zentzugabekeria eta modu doilor eta dezepzionagarri batez jokatzeko da. Bere porrotaren agergarria besterik ez da. Bere alderdiak ez balu ETArekin ezer sinatu izan, ETak ez luke balizko edo behin-behineko akordioei buruz ezer esan ahalko.

■ **Edonola ere, balizko akordio horiei buruz interpretazio ugari dago.**

Nik ez dakit akordioa notarioaren, alkatearen edo apezaren aurrean egin ote zen. Baina ezin izan badute elkarrekin aurrera egin, besteak beste izan da, euskal herritarrek -hauteskunderen bidez- esan dutelako ez daudela akordio horrek esaten duenaren alde. Su-etenaren agiria, oso txundigarria izan zen bere hasieran, nazionalismoaren inguruko hedabideek baldintzagabeko su-ententzat jo zuten. Ez zuten nonbait, ETak esan zuena ongi irakurri. ETak ez zien bere jomugei uko egin, ez lurraldetasunari, ezta berarekin ados ez dagoen gizarte honen partearen aurka indarrez egiteari ere. Ez zen, hartaz, nazionalistek pentsatu zuten su-

□ "Ibarretxek gobernua sostengatzen asmatu ezean, ez dut baztertzen Mayor Oreja gure lehendakariagaia izatea"

etena izan. Gizartea jabetu da horretaz. Horrek Ibarretxe jaunari min egin badio, zer egingo diogu...

■ **Ez al zaio gertatuko PPri PSOeri gertatutakoa? Hots, gehiengo osoa erdietsi zuen, baina gatazka honek erre egin duela.**

PPk etapa oso gogorak pasatu ditu; beste alderdi batek pasa ez dituenak. Gregorio Ordoñez, Blanco, Caso, Iruretagoiena, Zamarreño eta Becerril bikotea hil dizkigute. Jainkoari esker Karmen Nagel eta nire arreba libratu ziren hilak izatetik, baita Aznar presidentea bera ere. Jose Maria Aznar presidente denetik, ordea, irakaspen ederra eman dugu popularrek. Egoera gogorren aurrean ez dugu mendeku ez gorrotozko inolako erreakziorik izan. Herritarrek

zentzudunak eta orekatuak izatea eta eskrupulusoki jokatzeko eskertu digu. Gobernuak ez du bere norabidea aldatu, ez du mendira jo, ez du okerrik egin, eta aurrerantzean ere, Aznarren gobernu demokratikoa legeari atxikiko zaio. Beste kontu bat da egoerak edo prozesu honek zenbat iraunen duen. Hori ETako terroristei galdetu behar zaie.

■ **Hauteskundeak burutuko balira Jaime Mayor Oreja izan liteke PPrein hautagaia Eusko Legebiltzarrerako?**

Ez dakit. Analista politikoak azken posibilitate horrekin ari dira espekulatzen azkenaldion. Politikan dena da posiblea. Mayor Oreja lehendakari popular ona izan liteke. Lehenik, hauteskundeak burutzen direnents ikusi behar da. Ibarretxek Eusko Jaurlaritzari egonkortasuna emateko gaitasuna izatea nahi nuke, baina ez dirudi horretarako

gauza denik. Horrela balitz, neronek ez dut baztertzen Mayor Oreja gure lehendakariagaia izatea.

■ **Mayor Oreja lehendakari izateak zer edo zer berria erakutsiko al luke?**

Gizartea aldatuz doala. Ez dakit Mayor Oreja lehendakari izateko punturaino aldatuko ote den gizartea. Mayor Oreja lehendakari aterako balitz, gizarteak bizi duen bilakaeraren burutzea litzateke. Mayor Oreja lehendakari hautatua bada, neurri batean gizartea aldatu delako izango da; Gizarteak eboluzionatu duelako bere nahietan eta jokamoldeetan. Edo, beharbada, gizarteari behartu zaio aldaketa hori bilatzera, gizarte berau ordezkatzeko duten umezurtz utzi dutelako ●

◆ MIKEL ASURMENDI

RESA GUIPUZCOANA, S.A.

GIPUZKOAKO KONTZESIONARIO BAKARRA

N-1 444. km.a
Billabona (Gipuzkoa)
Tel.: 943 69 04 00
(8 linea)

Arlo guztietan aitzindariak

Bizkaiko eta Gipuzkoako txakolinaren 99ko uzta onari esker, 550 milioi pezeta fakturatuko dira eta 1.300.000 botila txakolin ekoiztuko. Getariako txakolina Euskal Herriko eta kanpoko merkatuetan saltzen da eta Bizkaikoa nagusiki Bizkaian.

TXAKOLINAK 550 MILIOI PEZETA FAKTURATUKO DITU AURTEN

Jatorri-izendapena duen txakolinaren 99ko uztaren fakturazioak gainditu egingo du 550 milioi pezetako (22 milioi libera) kopurua; izan ere, uzta oso ona izan da aditu guztien arabera, eta ondorioz 1.300.000 inguru botila merkaturatuko dira. Botilaren batez besteko prezioa 425 pezetako izango da ardanegian. Euskal Herrian ekoizten den ia txakolin guztia Gipuzkoan eta Bizkaian egiten da. Gipuzkoan ekoizten den txakolin kopuruaren erdira ere iristen ez den arren, Bizkaian, 1999ko kanpainan, %30 handitu dute uztaren bolumena, eta hautsi egin dute 400.000 botilako marka.

Sektore honetan adituak diren guztiek diote 1999ko uzta, dagoeneko dasta dai-tekeena, bikaina izan dela, alde hauetan

izan ohi diren arazo arruntez gainera ez baita arazo larririk gertatu uztaren zikloan zehar. Getariako Txakolina Jatorri-izendapenaren lehendakari Julian Ostolazaren aburuz, abuztuko eta iraileko meteorologia (eguzki-ordu ugari) oso lagungarria izan zen mahats-mordoak osasun-egoera ezin hobean hel zitezen.

□ Gipuzkoan eta Bizkaian 1.300.000 botila txakolin ekoiztuko dira 1999ko uztarekin

Gainera, mahats-biltzean zehar euririk egin ez zuenez, mahatsa era mailakatuan bildu zuten, inongo arazorik gabe.

Azken hilabete hauetan, txakolina ekoizten den aldeetan, bereziki edari hori protagonista duten egunak ospatu dira. Ospakizun hauek egunetik egunera kali-

tate hobia darion eta kontsumitzaile gehiago dituen txakolina ezagutzera ematea dute helburu. 99ko txakolinaren azken aurkezpen ofiziala Bakion (Bizkaia) egin da, iragan martxoaren 19an.

GETARIAN 900.000 BOTILA ETA BIZKAIAN 400.000. Getariako

Txakolina Jatorri-izendapenera 39 ekoizle eta 17 ardan-degi biltzen dira, eta guztira 900.000 botila betekote dituzte 99ko uztarekin. Ardanegian botila bakoitzaren batez besteko prezioa 425 pezetako izanik, 380 milioi pezetatik gora fakturatuko dira Gipuzkoan. 1999an bildutako mahatsaren %85 Hondarribi Zuri motakoa da eta %15 Hondarribi Beltz motakoa. Gaurko egunean, Gipuzkoako Jatorri-izendapenean inskribatutako mahastiaren azalera 125 hektareakoa da, eta azalera horretatik %2 Aian dago, %22 Zarautzen eta beste %76 Getarian.

Getariako txakolinak -ardo zuria eta gaztea, urtean kontsumitzeko- 10,5 inguruko graduazioa du. Bertako mahats-mota birekin egiten da, Hondarribi Zuri eta Hondarribi Beltza izenekoekin, eta garraztasun berezia dario. Hondarribi Zuri mahats-mota zuria da, eta mahastietan %80 eta %90eko proportzioa izan ohi du. Bigarren mahats-mota beste %15 ekartzen du. Batera elaboratzen dira mota biak eta, horrexegatik, beti da zuria Getariako Txakolina. Euskal Herrian ez ezik, Espainian, Frantzian, Europako Batasunean eta Estatu Batuetan saltzen da.

Gipuzkoan dagoen tradizio eta ekoizpen-mailara iristen ez bada ere, Bizkaiko Txakolina Jatorri-izendapenak bere markak hautsi nahi ditu; aurreko urteko kopurua %30 gainditu nahi du 99ko uzta-

ALBERTO ELOSEGI

■ Mahats-biltzea irailaren hondarretan eta urriaren hasieran egiten da.

ALBERTO ELOSEGI

■ Txakolin botilek jatorri-izendapen berme-zigilua dute beren lepoetan.

rekin; izan ere, 1998an 315.000 botila bete bazituen, kanpaina honetan 400.000 inguru botila betetzeko asmoa du. Bizkaiko Txakolina Jatorri-izendapenera 190 ekoizle eta 62 arandegi biltzen dira, eta guztizko fakturazioa 170 inguru milioi pezetakoa izango da. Iragan martxoaren 19an, Bakion, txakolinaren sorleku tradizionalean, 1999an 75.000 inguru litro ekoiztu dituen herrian, Txakolinaren Eguna ospatu zuten. Azoka honetara hurbildu zirenek ezin egokiera ederragoa izan zuten Bizkaiko alde honetako txakolin zuria eta beltza dastatzeko, eta gainera, azken uztaren kalitate bikainaren lekuko izan ziren.

Bizkaiko mahastiek guztira 130 hektarea hartzen dituzte eta mahastietan Hondarribi Zuri mahats-mota da nagusi. Ia soilik Bizkaian kontsumitzen den txakolin bizkaitarra zuria da %80an, gorria

%15ean eta beltza %5ean. Alkoholaren graduazioa 10,5 pasatxokoa da. Bizkaiko sektoreak zabaldu egin nahi ditu bere mahastiak beste 90 hektareatan 200 hektareako azalerara iristeko. Ildo honetatik, dagoeneko prestatzen hasiak dira Eusko Jaurlaritzari aurkeztuko dioten proposamen bat.

Eusko Jaurlaritzari hektarea gehiago eskatzeko orduan, Bizkaiko elkarte honetako arduradunek eskaerari erantzuteko dagoen defizit handiaren argudioa erabiliko dute; izan ere, urtero, uztailerako edo abuzturako agortu egiten da produkzioa. Eta agortze hau are larriagoa da kontuan hartzen badugu Bizkaiko txakolina ia soilik herrialde honetako merkatura mugatzen dela. Bizkaiko Txakolina oso gutxi saltzen da Madrilan eta Bartzelonan, Getariakoak harrera hobea du.

■ Jatorri-izendapena

Euskal Herrian ugari dira kalitatezko produktuak, eta hauek ez dira atzeritik iristen zaizkigun beste produktuak baino gutxiago. Kanpotik etorritako produktuetatik bereizteko, kalitatezko labelak ditugu. Produktu hauek "Kalitatearen" K batez aurkezten dira. Bestalde, elikagaien kalitatea eta osasuna bermatzen dizkiguten Jatorri-izendapenak ditugu. Hortxe daude esnearen, arrainaren, okelaren, barazkien, fruten eta beste produktu batzuen kasuak.

Txakolinaren kasuan, sagardoa-ren eta ardoarenean bezala, Jatorri-izendapenaren bereizgarria dago. Horretarako sektore bakoitzak bere batzorde arau-emailea du. Batzorde hau arduratzen da produktuaren kalitatea zaintzeaz, mahastietako laborantzian eta arandegietan hobekuntzak egiten jarraitzeaz eta intrusismoa eta pirateria galarazteaz. Jatorri-izendapen honen berme gisa, batzorde arau-emaileak kontrolatutako botila guztiek berme-zigilu bat edukiko dute beren lepoetan. Etiketa bakoitzean, enpresaren markaz gainera, jatorri-izendapenaren anagrama aurkezten da.

Batzorde arau-emaile hauetan mahastizainak, arandegi-jabeak, Eusko Jaurlaritzako Nekazaritza eta Arrantza saileko eta foru aldundietako ordezkariak bat biltzen da ●

Bizkaiko Foru Aldundia

Euskararen alde!

Bizkaiko Foru
Aldundia
Kultura Saila

Diputación Foral
de Bizkaia
Departamento de Cultura

Mahats-biltzea irailaren hondarretan eta urriaren hasieran egiten da; lan nekeza da, kontu handiz egin beharrekoa. Eskuz egiten da, eta mahatsa 25 kiloko kaxetan garraiatzen da mahastietatik ardandegietaraino. Ardandegietako dola-

reetan mahats-mordoak zanpatzen dituzte muztioa erdiesteko. Gero, bere horretan uzten dute 24 ordutan "zikina" kentzeko.

Operazio hau burutu ondoren, muztioa depositu batzuetara eramaten dute

ponpa batzuen bidez, eta depositu hauetan era kontrolatu batez burutzen da hartidura. Beste ontzi-aldaketarik egin gabe eta botilaratu arte, bertan gelditzen da likidoa ●

◆ DANIEL UDALAITZ

■ Bizkaiak berriro ere heldu dio sagardogintzaren tradizioari

Azken urteetan, sagardogintzaz hitz egitean, Gipuzkoa baino ez zen hizpide izaten. Hala ere, gaurko egunean, sagardogintza hedatu egin da eta hedatzen ari da Euskal Herriko beste bazterretara, batez ere Bizkaiara, eta honenbestez berriro ere heltzen dio lurralde honek sagardogintzaren tradizioari. Gogora ekarri behar da Erdi Aroan Bizkaiaren askoz ere sagardo eta ardo gehiago egiten zela Gipuzkoan baino. Bizkaiaren gertatutako garapen ekonomiko eta industrialaren ondorioz, arian arian utzi egin zituzten txakoligintza eta sagardogintza eta sendotu egin zuten ardoaren inportazioa eta kontsumoa. Aitzitik, nekazal izaerari denbora luzaragoan eutsi zion Gipuzkoak ia bakarrik jarraitu zuen sagardogintzan.

Bizkaiko Aldundiko Nekazaritza Saila izan da azken urteotan sagardoa egiteko sagarren ekoizpena sustatu duena. Horretarako, Zallako (Enkarterriak) frutagintza-planta sortu zuten, eta bertako sagarrondomota batzuk berreskuratu zituzten sagardotarako sagarra erdiesteko. Azterketa batzuk egin ondoren, sei sagar-mota bereizi zituzten, eta sagar horiek dira baserriarren artean sustatzen ari direnak. Gainera, orain dela lau urte, esperimentuak egiteko ardandegi bat sortu zuten eta honek aukera eman du sagardoa egiteko tekniken azterketan aurrera egiteko eta, ondorioz, sagardoaren kalitatea hobetzeko.

Testuinguru honetan, "Bizkaiko Sagardoa" izeneko Bizkaiko Sagardo Naturalaren Egileen Elkarteak sortu zuten 1995ean, eta egun sagardoa egiten duten hamairu bazkidez osatuta dago elkarte hau. Gaurko egunean 40 hektarea daude Bizkaiaren sagasti berriei emanak. Ez da ahanzi behar Bizkaiaren badiela beste 250 hektarea sagastietan, baina sagasti hauen emaitza apala da oso. Bizkaiko 13 sagardogile hauen artean 200.000 inguru litro sagardo egiten dute urtean. Enkarterrietan, Durangoaldean, Gernikan eta Lea-Artibain daude sagardoa egiteko sagasti nagusiak. Bizkaiko elkarte honek hirukoiztu egin nahi du sagardoaren produkzioa 2001. urterako, eta datu horixe da sektore hau herrialde honetan bizitzen ari den hazkundearen erakusgarri garbiena.

Inoiz sagardogintzan tradizioa izan zuen arren, Iparraldean tradizioa galduz joan da. Hala ere, azken urte hauetan

berriro ere suspertu da. Gaurko egunean sagardogileen kooperatiba bat bada, Eztigar izenekoa, Nafarroa Behereko Donaxtin. Kooperatiba honek egun 15.000 inguru botila ateratzen ditu merkatura. Hobetuz ari dira nola ekoizpenean hala kalitatean, eta datozen urteotan 120.000 litro sagardo egitea dute helburu.

Ardogintzan tradizio handia duen Nafarroan ere sagardotegi batzuk irekitzen hasiak dira han-hemen. Lizarrako ikastolako bi irakasle ohi izan ziren sagardogintzak Nafarroan sarrera eduki izanaren protagonista, Aldaiondo sagardotegia ireki baitzuten Murugarrenen, Iruñetik 45 kilometro dagoen herrixkan. Sagardogintzak tradizio handia izan zuen familia bateko ondorengoak izaki -baten aitak sagardotegi bat izan zuen Alegian-, sagardoa bertan egiteko metodoarekin asmatu dute. Eta aurtengo kanpainari begira 10.000 inguru litro sagardo dute.

■ Bizkaiaren 13 sagardogile daude.

Araba da euskal herrialdeen tradizio handien sagardogintzan tradizio txikiena duena. Baina azken urteetan sagardoaren kultura hedatuz doa, batez ere Amurrio-Lezamako aldean, non dagoeneko sagardotegi batzuk badauden, eta beste tokitako edaritegi batzuetan poliki kontsumitzen hasiak dira. Sagardoa Gipuzkoatik ekartzen dute, nagusiki Astigarragatik eta Usurbildik, Araban ez baita sagardorik egiten.

Sagardoaren munduarekin amaitzeko, bereizgarria eta kalitea

bilatzen dituen beste ekimen bat dakargu orriotara. Honenbestez, sagardoarekin zerikusia duten jarduerak ugaltzen ari direla ikusirik, Gipuzkoako sagardogileak etiketa ofizial bat sustatzen ari dira, "Tolare-Sagardotegia" izenekoa, Gipuzkoako Sagardo Naturalaren Egileen Elkarteak sortua. Eta etiketa hau kaleratu dute hain zuzen ere ugaltzen hasiak direlako "sagardotegia" hitza daramaten establezimenduak, nolabait ere errealitatearekin bat ez datozenak. Etiketa berri honekin egiazko sagardotegiak eta sagardoa soilik saltzen duten establezimenduak bereizi nahi dira; izan ere, lehenengo taldera biltzen dira sagarra dolarean zanpatzearekin hasi, muztioa eta sagardoa egitearekin segi eta sagardoa botilartzearekin amaitzen duten establezimenduak, benetako sagardotegiak ●

ue-
nar-
abe
da
TZ

TZ

1

1

ARGIA

Jatorri anitzetako hamaika produktu dago Euskal Herriko saltokietan. Hemen egon arren, nahiago izaten dute beste edozein hizkuntza erabili, osagaiak eta argibideak euskaraz adieraztea baino. Produktuen salmenta mugatzen omen du euskarak sarritan.

EUSKARA, MERKATURAKO TRABA?

Barbie panpina egiten dutenek ez dituzte bere ezaugarriak kaxa eta etiketan euskaraz adierazten. Neurri batean, ulergarria da, kanpotik baitator eta izena bera ere amerikarra baitu ilehoriak. Ingelese, frantsesez, italieraz, gaztelaniaz, portugesez... azaltzen dira, nagusiki, honelako produktuen osagarri eta argibideak. Sarri, turkiera, txinera, japoniera eta arabiera bezalakoak gehitzen zaizkie hauei, guztira hamar hizkuntza-tik gora erabiliz.

Baina Espainia bertako enpresa askok ere nazioarteko-en jokaera bera du. Gallina Blanca Purinak adibidez, hamar hizkuntza erabiltzen ditu pentsuen osagaiak eta elikagarritasun balioak adierazteko. Lantegia Bartzelonan dago, baina hamar hizkuntza horien artean ez dago ez katalana, ez euskara ezta galiziera ere. Berdin gertatzen da Carioca errotuladoreekin eta Educa Sallent-eko puzzleekin, biak Bartzelonakoak. Beste batzuk bi hizkuntza erabiltzen dituzte soilik, hala nola, Dodotek eta Kelloggs zerealek lantegi bana dute Portugalen eta Katalunian, eta gaztelania eta portugesa erabiltzen dituzte.

Euskal Herrian sortu eta bertako gune komertzialetan saltzen diren produktuek

ere ez diote euskarari begirune handirik. Esaterako, Andoainen dagoen Krafft enpresaren produktu guztien ontzi eta etiketek gaztelania soilik erabiltzen dute. Zahor txokolateak Oñatin du sorlekua, baina ez du euskara baliatzen, "Lore" txokolate motari izena emateko ez bada.

Hauetz gain, badira bereziki esanguratsuenak diren produktu mota batzuk: batetik, etxetresna elektrikoena. Fagor enpresak, adibidez, ez du euskara erabiltzen bere produktuen argibideetan. Bai

ordea, gaztelania, frantsesa, ingelesa, alemaniera... Elgoibargo Alfa etxeak ere josteko makinetan ez du behin ere euskara aipatzen eta gauza bera gertatzen da Gasteizen dagoen Solac enpresarekin. Kontuan hartzekoa da baita ere kafegintzaren sektorea. Esaterako, Cafes Aitonak gaztelaniaz bakarrik aipatzen du Donostian duen helbidea eta bere iraungitze data. Donostian eta Oiarzunen egiten den La Casa del Cafek berri, helbideak-eta euskaraz adierazten ditu. Iurretako Cafés Baqué-k euskara baliatzen du, baina soilik testu publizitarioa idazteko, non bere Kafe Eskolaren iragarpena egiten duen. Gero, "Tu café más cercano" dio ordea. Ardoari erreparatu, Errioxako ardoak adibidez, ingelesa eta gaztelania baliatzen ditu bere jatorria adierazteko. Idiazabalgo gaztari dagokionez, Olaberriko Ovekik gaztelania baliatzen du eta Lanak frantsesa eta ingelesa ere bai. Baina euskara ez bata ez besteak.

MERKATU ARRAZOIAK. Inaki Etxeberria, Donostiako Garbera merkatal zentruko Eroskiko gërentearen iritziz, egun etiketan euskara erabiltzea produktuen salmenta mugatzea da: "60-70ak egiten du euskaraz Gipuzkoan; etiketa gaztelaniaz idazten bada, %100era iristen da. Euskaraz baldin badago, %40 inguruk ez du ulertzen eta ez du erosiko". Badirudi ordea, ekonomikoki ez duela esfortzurik eskatzen: "Fagor bezalako enpresa batentzat argibideak euskaraz idazteak bakarrik fotolito bat gehiago egitea esan nahiko luke. Besteetan, etike-

Euskara sailaren babeslea:

**MENDE BERRIAN ERE
EUSKARAZ**

ta bat diseinatzeak, euskaraz edo gaztelaniaz, berdin balio du". Gainera etiketen leku mugatuari eta euskaraz irakurtzeko ohitura eskasari egotzi dio etiketetan euskarak duen presentzia txikia.

Eroskik ordea, Consumer produktuen apustua egiten du. Hemen eta Espainian produktu hauek euskara, galiziera, katalana eta gaztelania erabiltzen dute. Consumer-en antzera, honelako konpromisoak hartzen hasi diren beste enpresa batzuk ere badira: adibidez, Euskaltelen Alcatel telefono mobilak argibideak euskaraz eta gaztelaniaz bakarrik ditu. Gure Eztiak, Getarian eginiko eztiak ere gaztelania, euskara eta katalana baliatzen ditu. Eta Jakion markako kontserbak ere euskaraz eta gaztelaniaz agertzen dira. Oliba oliotan dauden San Jeronimo patata frijitu bereziek ere euskaraz, gaztelaniaz, alemanieraz eta ingelesez azaltzen dituzte osagaiak. Saltokian ordea, Ruffles eta Lays patatetik berezita, bazter bateko apalean kokatuta daude ●

◆ **IZASKUN JAUREGI**

El Mayor-Domo® Fagor

El gestor interactivo atento a sus necesidades

El Mayor-Domo® Fagor es el sistema central de la casa inteligente. Este pequeño aparato electrónico es el cerebro de la vivienda inteligente Fagor. Es quien controla y gestiona todos los sistemas que componen la vivienda inteligente y su relación con el exterior a través del teléfono.

Fagor ha combinado en este aparato la más moderna tecnología de la informática y de las telecomunicaciones para hacer de él un eficaz servidor en la vivienda moderna.

La vivienda Domótica, a través del Mayor-Domo® Fagor, permite disfrutar de nuevas prestaciones en los ámbitos de la seguridad y la comodidad en el hogar, así como incrementar los niveles de confort por los apogeo tecnológicos de eficiencia de los electrodomésticos, gracias a través del teléfono.

Inversión de futuro

El Mayor-Domo® Fagor es la base de toda vivienda domótica y controla todos los sistemas de la vivienda inteligente Fagor. Este pequeño aparato electrónico es el cerebro de la vivienda inteligente y su relación con el exterior a través del teléfono.

AURKIBIDEA

TELEFONOAREN AZALPENA

• Talak 1.1

• Botoak 1.2

• LED adierazlea 1.3

INSTALAZIOA

• Sigurtasuna eta aniztasun 2.1

• Hasteko 2.2

DEIAK

• Deia argiako 3.1

• Deia jasotzeko 3.2

• Deia jasotzeko 3.3

• Komunikatu bitartean, ondoko 3.4

DEIAK

• Deia argiako 4.1

• Deia jasotzeko 4.2

• Deia jasotzeko 4.3

DEIAK

• Deia argiako 5.1

• Deia jasotzeko 5.2

• Deia jasotzeko 5.3

■ Tresna elektrikoen argibideek ez dute ia inoiz euskara baliatzen.

MEDEBALDEKO EUSKALKIAZ

Pasa den asteburuan mendebaldeko hizkeraren formalizazioari buruzko jardunaldia egin da Bilbon, Mendebalde kultur elkarteak antolatuta. Bi eguneko saioan gramatika, entonazioa eta azentua, eta lexikoa aztertu dituzte, besteak beste. Mendebaldeko hizkera baliatzen hasi dena "Euskaldunon Egunkaria" da, "Bizkaia" kaleratu berri den gehigarriaren bitartez. Iragan astean egin zuten aurkezpen ofiziala Bilboko Kafe Antzokian.

HELDUEN EUSKALDUNTZEAZ JARDUNALDIAK

Bilbon ezezik Donostian ere izan dira jardunaldiak pasa den astean, ostiralean hain zuzen. Honetan, HABEK eta UEUK antolatuta, helduen euskalduntzeaz jardun zuten. Hizkuntzaren erabilera zer-nolakoa den euskararen alor eta kontestu guztietan aztertu zuten bi erakundeetako kideek.

EH-K "OFIZIALTASUNA" TXOSTENA AURKEZTU DU

Iragan larunbatean, Iruñeko Golem zinema aretoan burutu zen Euskal Herritarrok-en Hizkuntza Politika Berriaren ardatzak jasotzen dituen Ofizialtasuna txostenaren inguruko azken eztabaida saioa. Azken hiru hilabeteetan txostena eragile politiko, sozial, sindikal eta ekonomikoekin eginiko alde bikoetan aurkeztu da eta batzar anitzetan eztabaidatzeko aukera desberdinak izan dira. Egin diren ekarpenak sailkatu eta Batzar Orokor honetan onetsi ziren.

NUP-EN EUSKARAZKO LEHEN LIBURUA KALEAN

Nafarroako Unibertsitate Publikoak (NUP) euskaraz kaleratu duen lehen liburu zientifikoa aurkeztu zen pasa den astean. Jaione Apalategi Gizarte Zientzietako dekanordeak idatzi du eta "Hezkuntza-Erakuntza I: Oinarri Teorikoak" du izenburu.

Urrea

■ Beasain, Idiazabal, Lazkao, Ordizia eta Ormaiztegi udalek eta Euskadiko Kutxak euskararen erabilera areagotzeko hitzarmena adostu dute. Sinaketa ekitaldia astelehenean, hilak 15, burutu zen. Era honetan udalerrietako herritarrek euskaraz funtzionatu ahal izango dute aipatu kutxarekin.

I k a t z a

■ Iruinseme batek BBVARI agiriak, publizitatea eta abar euskaraz bidaltzeko eskatu eta ezezik borobila jaso du berriki. Hori, bertako ordenagailuak egokituak egon arren, soilik EAEn dela posible erantzun zioten. Hori bai, katalanez eskatuko balitu, ez legokeela inongo arazorik esan omen zioten.

Arrautzetatik atera orduko itsas dortokek euren abentura ozeanikoa hasten dute. Heldutasuna lortu bezain laster, sorlekura errutera itzultzen dira milaka kilometrotan nabigatzu. Mexikoko Ozeano Barean topatu ditugu. Zein iparrorratzek gidatzen ote ditu?

ITSAS DORTOKA MEXIKOKO OZEANO PAZIFIKOAN

Gaur egun ohikoa dugu ekologia, ekosistema, dibertsitatea... bezalako hitzak entzutea eta geroz eta handiagoa da ingurumenagatiko ardura. Egunez egun beronen suntsipen maila handiagoa da. Honekin batera, desagertze arriskuan dauden espezieen zerrenda ere luzatzen ari da. Tes-tuinguru honetan kokatzen da itsas dortoka.

Dortokek eboluzioa duela 200 milioi urte hasi zuten, dinosau-ruak munduaren jabe egin aurretik eta hauek desagertu arren, dorto-kek beraien bidea jarraitzen dute, poliki baina segurtasunez. Hauek sugandila, suge eta krokodiloekin

■ Dortoka gutxi lortuko dute itsasoratutakoan bizirik irautea.

■ Biologoek prestatutako babeslekuan jaioberriak.

batera narrastien taldea osatzen dute.

Narrastien artean lotsatiena dugu dortoka eta bere burua ezkutupean gordetzen du. Hamaika harrapakaritatik babestu izan du ezkutatzeak, gaur egunera arte arrakasta ebolutiboa ziurtatuz. Itsas dortokak oinak bereziki moldatu ditu igerian egiteko, aleta deiturikoak garatu ditu. Birika bidez arnasten dute, beraz, noizean behin ur azalera atera behar izaten dute arnasa hartzera, hainbat itsas ugaztunek egin ohi duen bezala.

Itsas dortokak narrastiak diren heinean, arazoak izaten dituzte barne beroa mantentzeko eta nahiago izaten dute ur epel eta tropikaletan ibiltzea. Hala ere, euren migrazio luzeetan zehar gureganai-no iristen zaizkigu. Bizkaiko golkoan itsas dortoken espezie batzuk aurki daitezke. Ale helduak karniboroak dira, nagusiki marmokak, krustazeoak, belak-kiak, molusku tunikatuak... jaten dituzte. Dena den, gazte fasean herbiboroak ere izan daitezke algak janez.

Itsasoa oso medio gazia izanik, itsas dortokek etengabe gatz kontzentrazio handiak barneratzen dituzte. Deshidratazio arriskua gainditzeko mekanismo berezia dute: gernu oso kontzentratua kanporatzeaz gain, begi ondoan gatz guruinak deitutako guruin bereziak dituzte.

Itsas dortoek bakarleri modura edo taldean nabigatu dezakete, gainera, espezie, sexu eta adin bereko indibiduok ezagutzeko gaitasuna dute. Kolore, usain, forma eta soinuak bereizteko gai dira.

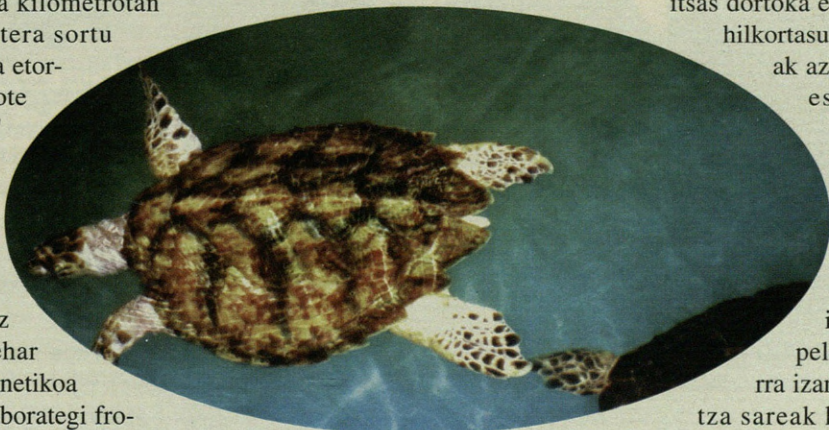
Itsas dortoken estalketa itsasoan bertan gertatzen da eta barne ernalketa izaten dute. Kopularen aurretik gor-tei moduko bat agertzen dute, emeak arra onartzen ez badu agresibitatez bidal deza-keelarik. Ernalketa ostean arrautzak ezarriko dituzte zona tropikal eta subtropikaleta-ko hondartza hareatsuetan. Errute-sasoia uda aldean izaten dute espezie askok. Sasoi honetan dortoka bera 2,3,4 edo 5 aldiz atera daiteke itsasotik hondartzetara arrautzak ezartzera. Bide luzea egin behar izaten dute elikatze-zonetatik errute-zonetara ehundaka kilometrotan nabigatuz, gainera errutera sortu zireneko hondartza berera etor-tzen dira. Zerk gidatzen ote ditu? "Itzulera operazio" honetarako badirudi hainbat faktore-taz baliatzen direla. Lehenik eta behin itsas korronteetaz eta tenperatura gradiente-taz baliatuz orientatzen dira. Esan behar da lur-raren eremu geomagnetikoa detektatzeko gai direla, laborategi frog-ek ondo adierazi duten bezala. Gainera hondartza bakoitzak ezaugarri bereizgarriak izaten ditu: usaina, soinua, inklinazioa, uraren sakontasuna... Dortokak hau guztia memorizatuta izaten du.

Behin hondartzan daudenean euren gustuko lekua topatzen saiatzen dira, gero, mugimendu mekanikoen bitartez adituek ohea deitzen dutena egiten dute, jarraian zuloa egin, arrautzak errun eta azkenik tapatu egiten dute. Arrautzatxoak bertan abandonatzen dituzte ardurarik gabe. 45 egun inguruz eguzkiaren beroak inkubatuko ditu. Horrenbeste denboran arrautzatxoak bakarrik uzte-an arrisku-pean gelditzen dira, harrapakari-
en esku. Harrapakari nagusia, harritze-koa, gizakia da. Zenbait zona

tropikaletan jangai preziatuak dira arrautzak. Honetaz gain zakur, mangosta edo azerien atzaparretan eror daitezke.

Dortokatxoak arrautzetatik atera eta euren kabuz hondar azalera ateratzen dira, normalean gauez. Instintiboki itsasora jotzeko

joera azaltzen dute. Badirudi olatuen soinuak eta argitasunak erakartzen dituela. Behin itsasoan sartzen direnean, dortokatxoak arra bal-

■ Laud dortoka, carey dortoka eta golfina izenekoak.

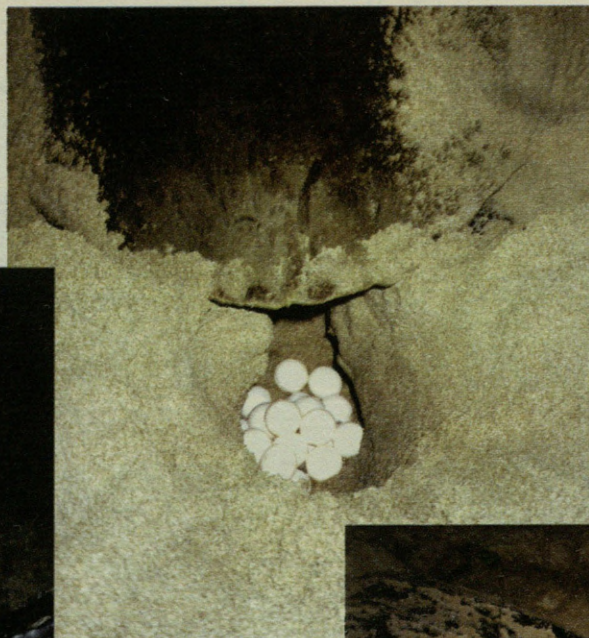
din bada ez da sekula hondartzetara itzuliko. Emeak heldutasun sexuala lortzean bueltatuko dira. Lehen migrazioa dortokatxoek egiten dutena izango da, ibilbide luze eta gogorra egin behar izaten dute hainbat oztopo gaindituz.

Soilik azkarrenak, indar-tsuenak eta zorte handie-nekoak iritsiko dira heldutasunera. Itsasoan bestelako etsaiak izango dituzte; marrazo, karramarro eta hegaztiak, besteak beste. Itsas dortoken hilkortasun maila izugarri altua da, batez beste jaiotzen diren dortokatxoetatik % 10 baino gutxiago iritsiko da heldutasunera. Heldutasuna lortzen duten heinean hil-kortasun mailak behera egin arren, oraindik altua da.

Adibide gisa Bizkaiko golkoko lau itsas dortoka espezie hartuko ditugu eta hilkortasuna eragiten duten faktoreak aztertuko ditugu. Ikertutako espezieak laud dortoka (*Dermochelys coriacea*), boba dortoka (*Caretta caretta*), lora dortoka (*Lepidochelys kempii*) eta dortoka berdea deitua (*Chelonia mydas*) izango dira. Laud dortoka pelagikoa den espezie bakarra izanik, berau izaten da arrantz-tza sareak harrapatu ondoren itota hilik agertzen den espeziea. Baina nagusi-ki, Bizkaiko golkoan itsas dortoken hil-kortasuna eragiten duena, itsasoko hon-dakin solidoak dira, plastikozko poltsak batez ere. Azken hauek marmokekin nahasten dituzte, urdailean lesioak eragin eta hil egiten dira.

Gaur egun, itsas dortoek jasaten duten presioa izugarria da; arrantzaz gain, hirigintza eta turismoak euren errute zonak inbaditu dituzte. Ondorioz desagertzeko arriskuan daudela esan daiteke. Hau dela eta, espezie hauen kontserbazioa bermatzeko eta era berean azterketa zientifikoak egiteko kanpamendu bereziak antolatzen dira erruketa zona askotan (Pazifikoko, Atlantiar eta Mediteraniar kostaldean). Dortoken arrautzak

babestutako mintegi batzuetara eramaten dira harrapakarietatik salbu. Dortoka emeak arrautzak ezartzen ari direneko momentu horietan neurketak egin, markak eta erradiotransmisoreak ezartzen zaizkie jarraipena egiteko, beraien

■ Hondarretan, zuloan erruten dituzte arrautzak eta gero abandonatu. Lan taldeak, babesteko asmoz, jaso egin ditu.

migrazioen nondik norakoak ezagutzeko.

EUSKAL HERRIKO KOSTALDEAN.

Miarritzeko itsas museoak dortokei buruzko erakusketa antolatu berri du. Gune hezeetako eta itsasoetako dortokei buruzko informazioa topa dezakegu eta ekainaren 25a arte ikusgai izango da. Ale bizie dago kienez, akuarioan cahuana edo boba dortoka (*Caretta*

■ Mexikoko Ozeano Pazifikokoan euskaldunak itsas dortoken atzetik

J

oan den urrian Euskal Herriko talde bat, ia denak biologoak, Ozeano Pazifikoko mexikarerrantz abiatu ginen abentura berri batean murgiltzeko asmoz. Bertan itsas dortoken kontserbazio eta errehabilitazioarekin erlazionaturiko proiektu zientifikoan parte hartzeko aukera izan genuen. Zehazki proiektu honen helburua, laud dortokaren populazio errutzailearen estimazioa eta Mexikoko Ozeano Pazifikokoan bere banaketa ezagutzea zen.

Proiektu honen inguruan, Ozeano Bareko kostaldean zehar hiru kanpamendu antolatu ziren. Euskal Herriko abiatutakooi Gerrero estatuko "Tierra Colorada" hondartza egokitu zitzaigun. Lan taldea, nazionalitate ezberdineko adiskideekin osatu genuen, aukera bikaina elkartruke kulturalerako, batez ere gastronomiari dagokionez. Euskal plater goxoak pikantez gainezka eskaini behar izan genituen.

Hilabete batzutan hondartza ingurunea gure etxe bihurtu zen, hondarra zen gure ohea eta padurak gure bainulekuak. Bizilagun berezi xamarrik izan genituen: eskorpioiak, iguanak eta nola ez, dortokatxoak. Denborapasarako tarte gehiegirik ez genuen izan ordea, lan baldintzak gogorak ziren, 27 kilometrotako hondartza guztia kontrolatu behar baitzen. Hondartza luze honetan mugitzeko, hondarretara egokitutako moto bereziak genituen. Batez ere gauez egiten genuen lan, orduan ateratzen baitira itsas dortokak errutera. Itsas

dortoka ikusi orduko materiala prestatu eta lanean hasten ginen. Lehenik, dortokaren egoera orokorra (M.Z.1) aztertu behar zen (zauririk bazuen, lanpernarik itsatsita ba ote zuen...), biometriak burutu, marka metalikoak ezarri, eta mikrotxip bat ere injektatzen zitzaion (identifikazio zenbaki batekin kodifikatua). Fotoidentifikazioa deritzana ere burutzen zen; ezaugarri berezia da laud dortoketan buru gainean duten orban arrosa, aleak identifikatzeko balio duena. Horregatik orbanari argazkia ateratzen zitzaion.

Azkenik, dortokak ezarritako arrautzak jaso eta babestutako mintegi batean ezartzen ziren. Laguntza honi esker dortokatxoek jaiotzeko aukera handiak zituzten. Babesik gabe arriskua handia da, bertako giza komunitateek elikagai preziatutzat baitituzte arrautzak eta arrautzei etekin ekonomikoa ateratzen diete. Bestalde, Peter Dutton eta Scott Eckert goi mailako biologoak ezagutzeko aukera izan genuen. Biak itsas dortokei erradiotransmisore garestiak ezartzera hurbildu ziren Mexikoko Ozeano Barera. Doktore hauek itsas dortokaren inguruan hamaika artikulu idatzi dute ●

segitzeko erradiotransmisorea jarrita.

caretta) deiturikoaren itsas dortoka gazte bat topa dezakegu, bere begi tristeekin guztiok hunkituko gaituelarik.

Bestalde, gune hezeetako dortoken errepresentaziorik ere badago. Hego Euskal Herriari dagokionez bi espezie aipa ditzakegu, dortoka korrontezalea (*Mauremys leprosa*) eta dortoka istilzalea (*Emys orbicularis*). Hauen presentzia beti ere puntuala dela esan daiteke, populazio bakan batzuk topa ditzakegu ondo ezkutatuta. Penintsulan zehar iparraldean kenduta banaketa zabala azaltzen duten espezieak dira. Erreka txiki eta urmaeletan kokatzen dira, gizona iristen ez deneko tokitan. Igerilari bikainak omen dira eta karniboroak, intsektu, zapaburu eta zizareak bezalako animalia txikiak jaten omen dituzte. Egun eguzkitsuetaz baliatzen dira eguzkia hartzera ateratzeko eta eguraldi lainotsua denean ezkutatuta egiten dira ●

◆ MAIDER ZAPIRAIN

■ Taldeak dortokak kontrolpean zituen, babestu asmoz.

tarjeta **gazte**kutxa txartela

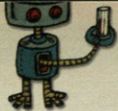
Bizitza abentura handi bat duzu. Eta zuku osoa atera nahi badiozu, hementxe daukazu **GazteKutxa Txartel berria**. Doakoa da, handik eta hemendik lasai asko ibiltzeko erabil dezakezuna, eta denetarik egin eta nahi duzun guztia erosteko ere aukera emango dizuna. Orain, gainera, abenduaren 31 arte, erosketak musutruk egin ditzakezu "Dohainik Erosi" sustapenaren baitan.

Besterik behar, ala?

www.gaztekutxa.net
e-mail: gaztekutxa@kutxa.es
900 40 41 42

Egin klik! hemen, abenturan jarraitu eta sariak irabazi ahal izateko.

 gaztekutxa

DOMOTIKA ETA EROSOTASUNA

2000. urteak irudi bat eka-
rri ohi digu burura. Nork ez
du inoiz pentsatu metal
koloreko arropak jantziko
genituela edo gure kotxeak
zientzia-fikziozko filmetako-
ak bezalakoxeak izango
zirela? Etxeari dagokionean
ere, oso eraldatua irudikatu
izan dugu, eta halaxe ger-
tatzan ari da apurka.

Itxuraz nahiko antzekoa
den arren, zientzia-fikziozko
dohainak ditu.

Etxetresnez gain, soinean
eramango ditugun aparai-
luek ere izango dute aldake-
tarik. Aldaketak ezezik,
arriskuak dakartzate ere;
hartara, gure intimitateari
egiten dioten erasoaz jar-
dungo gara.

Erreportajearekin bukatze-
ko, hainbat arkitektoak ima-
ginatu dituzten etxebizitza
motez arituko gara. 2000
urtea iritsi bada ere, her-
doildu aurretik sormena
lantzen jarrai dezagun.

■ Etxetresna elektriko adimendunek gizakiari lana asko erraztuko diote berehala

Imajinatu ezazu lanean zaudela eta, telefonoz dei soil bat eginez, labea pizten duzula; horrela, etxera heldu ordurako, janaria prest izango zenuke. Edo egunero bost minutu beranduago jaiki zaitezkeela, kafeterak bere kabuz berotuko duelako kafea. Harrigarria, ezta? Bada, gaur egun hori guztia egin daiteke teknologia berriei esker.

Informazio-teknologiak etxe barrura sartu zaizkigu jada. Geroztik etxe gehiagotan dago ordenagailua, alabaina informatika aparailu horretatik jauzi egin eta etxeko beste gailuetan barneratu da. Etxeko esparruan murgildu den teknologia horri domotika deritzaio. Domotikak etxean dauden aparailuen kontrola eta gestioa ahalbidetzen du. Horretarako, etxean dauden gailu eta aparailu desberdinen artean sare bat osatu beharra dago. Jakina, sare hau osatzeko etxetresna elektriko eta bestelako gailu domotikoak

behar ditugu. Hozkailua, garbigailua eta beste tresnak konektaturik egongo dira, "garun" elektroniko baten agindupean. "Garun" hau arduratuko da sare horretako gailuen gestio eta kontrolaz, baita etxetik kanpora duen harremanaz ere. Izan ere, etxean ez gaudenean, telefono dei baten bitartez edo web orri batean sartuta, sistemari aginduak eman ahal izango dizkiogu.

Sare domotikoa osatzen duten ele-

□ Telefono dei baten bitartez edo web orri batean sartuta, sistemari aginduak eman ahal izango dizkiogu

Testuak: KATIXA GARATE

ELKARRI ESKUTIK HELDUTA DATOZ

AITZOL GOIKOETXEA

sistema domotikoak energi kontsumoa optimizatzen baitu, %40 inguru adituen arabera. Horretaz gain, sistema hau irekia da, edozein unetan prestazioak gehitu ahal zaizkiolako. Beraz, ez dugu zertan inbertsio guztia batean egin.

Etxebizitza domotikoak urriak dira Euskal Herrian. Estatu Batuak, Alemania, Eskandinavia edo Japonian, oster, oihartzun handia dute. Hemendik urte gutxira ezagunagoa bilakatuko dela diote adituek, telefono mugikorren moduan. Iaz 400 etxebizitza domotizatu eraiki ziren EAEn. Eusko Jaurlaritzako Lurralde, Etxebizitza eta Ingurugiro Saileko Visesa enpresa publikoak beste 96 ipiniko ditu aurki Donostiako Intxaurren auzoan, honelako lehen promozio publikoa izanik. Domotika gutxi zabaldua egotearen arrazoi garrantzitsuena bere prezioa da. Bere ezarpen murrizta azaltzen duen beste arrazoi bat gizartearen gehiengoarentzat ezezaguna izatea da, jendeak ez daki zein abantaila eskaintzen dituen-eta.

PREST AGINDUAK JASOTZE-KO. Domotikak dakartzan onurak ugarriak dira. Lehenik eta behin, oso eroso da, etxeko edozein puntutik edo bertatik kanpo sistemari aginduak emateko aukera ematen baitu. Gainera, erraza da oso erabiltzea. Bigarren, energia aurrezte ahalbidetzen du. Sistemaren "garunak"

mentuak lotzeko, sistema desberdinak erabiltzen dira. Sare batzuk elektrizitatea dute oinarri. Beste batzuk, ordea, telefono-kableak, kable bereziak edo irrati-frekuentzia. Etxea eraikitzen ari den bitartean sare domotikoak behar duen azpiegitura ezarriko bagenu, ez litzateke garestia izango. Ondoren, gailu domotikoak jarri beharko genizkioke. Gure etxea berria ez bada, berriz, dauden instalazioak erabiliz (elektrizitate-kableak...) domotizatu beharko genuke, garestiegia izan ez dadin.

MILIOI LAURDENA GUTXIE-NEZ. Urtarrilean Donostian egin ziren energi eraginkortasunaren inguruko jardunaldi batzuetan, domotikan diharduen Dinitel enpresako Ikerketa eta Garapen arloko zuzendari teknikoak, Natividad García, esan zuenez, etxe bateko aparailu guztiak automatizatzeke, 250.000 eta

500.000 pezeta (10.000 eta 20.000 libe-ra). bitartean behar dira. Dena den, inbertsio horrek etekinak ematen ditu,

DOMOTIKAK BERMATZEN DITU...

► Erosotasuna

- Etxean ez gaudela, aginduak ematea sistemari.
- Gure presentzia sumatuta, argiak bere kabuz itzali eta piztea.
- Sistemaren mantenu zerbitzua urrutiko kontrolaren bidez. Bezeroaren kontsultak argitzen ditu.

► Energia aurrezpena

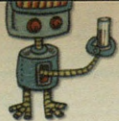
- Argiteria automatikoki itzaltzea.
- Berokuntza eta klimatizazio sistemak zonaka gestionatzea.
- Etxetresna elektrikoak gaueko tarifak erabiltzeko programatzea.

► Segurtasuna

- Norbait etxean dela simulatzea.
- Ur eta gas ihesak detektatzea.
- Suteak detektatzea.
- Alarma kasuetan bezeroak telefono abisuak jasotzea.

► Automatizazioa eta komunikazioak

- Etxe kanpotik telefono bidez funtzioak martxan jartzea.
- Urbanizazioak agente postu batetik gestionatzea.
- Bideo seinaleak telebista zirkuituan integratzea (bideoporteroa, CCTV-kable telebista).
- Alarmak zentral hartzaile bati transmititzea.

elekttrizitatea edo bestelako energiak erabiltzerakoan, gau tarifak eta uneko eskaintzak kontuan hartuz, dirua aurrezten laguntzen digu. Hirugarren, etxearen segurtasuna kontrolpean izango dugu. Izan ere, sistema suteak, gas-ihesak eta ur-ihesak detektatzeko gai da. Kasu horietan, ihesei bidea itxi, eta aurrez programatutako telefono-zenbakiei, suhiltzaileei adibidez, abisu emango lieke. Eta azkenik, automatismoak atezain automatikoko irudiak telebistan ikustea, kontratatutako potentzia elektrikoa baxuagoa izatea edo sentsoreen bidez argia piztu eta itzaltzea ahalbidetzen du.

ETXE DOMOTIKOAK EUSKAL HERRIAN.

Gure inguruan hainbat enpresa ari da sistema eta produktu domotikoekin lanean. Besteak beste, Dinitel, Fagor eta Indotec ditugu. Fagorek duela gutxi Maior-Domo saila merkaturatu du, argindarraren instalazioaz baliatzen dena. Telefono bidez kontrolatzen dira sail honetako etxetresna elektrikoak, eta sistemak telefona ere erabiltzen du gerta daitezkeen arazoen berri emateko. Etxetresna domotiko hauek hondatzen direnean, matxuraren arrazoa zein den ezagutzen laguntzen digute, eta telefono-dei batez abisua ematen digute. Sistemak erabiltzailea prozesu osoan gidatzen du. Erabiltzaileak aukera ezberdinak telefonoaren teklatuan hautatzen ditu, eta berehala, telefonoaren ahozko mezuek agindutakoa berresten dute.

Etxeko eginbeharrak errazten dituzten produktu ugari ikertzen ari dira enpresa informatiko eta elektronikoak. Batzuk, merkatuan daude dagoeneko, eta besteak, denbora gutxi barru dendetan izango dira. Electrolux etxeak, esaterako, hozkailu elkarreragile edo interaktibo bat aurkeztu du. Screenfridge du izena prototipoak eta Interneten nabigatzeko balio du. Atean beira likidoko ordenagailu bat du, eta horren bitartez, erosketak egin, errezetak kontsultatu nahiz barruan dauden elikagaiei epea noiz amaitzen zaien ikus dezakegu. Enpresa bera plater hegalarari antzeko zurgagailuak ikertzen ari da. Horiek aurrean dutena zurgatzen dute, beti ere altzarien kontra jo gabe. Hain zuzen ere, aurrean zerbait izanez gero, bere inguruan biratzera behartzen duen radar bat duelako.

Etorkizunera begira, bi gauza lortu

■ San Martin zaharren egoitza gaztetua

Oñatin dagoen zaharren egoitza honek hiru eraikin izan ditu sortu zenetik. Azken egoitzak hogeita bost urte ditu, eta duela lau urte obrak egin zituzten eraikina ego-

dauzkagu eta argia joaten bada, ekipo elektrogenoa daukagu argirik gabe inoiz gera ez gaitezen.

■ Zein abantaila ekartzen dute?

Segurtasun aldetik batez ere dituzte

■ Oñatiko San Martin zahar egoitzan aurrerapen domotikoak dituzte.

kitzeko. Segurtasuna bermatzeko, instalazioetan domotika barneratzea erabaki zuten. Egoitzako arduradunak, sor Mirarik, instalakuntzen inguruko xehetasunak eman dizkigu.

■ Zein prestazio domotiko dituzte egoitzan?

Kontrol gelatik bi gela ikus daitezke oso-osorik, handik, bizilagunak nola dauden, arnasa nola duten... ikusteko aukera ematen du. Geletan txirrina dago, edozertarako gurekin komunikatu ahal daitezke. Halaber, programa bat daukagu, kontrolatik gela bakoitzarekin hitz egiteko. Hauek gain, ur eta gas ihesak kontrolatzeko sistemak

abantailak. Zentroak baldintza egokiak bete behar ditu, edozer gertatuz gero lehenbailehen erantzun ahal izateko. Ura, gasa eta argia behar den moduan egotea oso garrantzitsua da. Instalazio hauek adin nagusikoen segurtasuna bermatzen dute, eta baita langileena ere.

■ Zaila al da sistema hauek maneiatzea?

Ez, ez da zaila eta gainera, lana errazten dute, gela eta kontrol gelaren arteko komunikazioa dela medio. Eguneroko eguneroko lanean dabilenarentzako oso eroso da, ezbeharrak saihesten laguntzen baitu ●

behar ditu domotikak. Batetik, sare domotikoa marka desberdineko gailuekin osatu ahal izatea. Eta bestetik, ordenadorea elementu garrantzitsua bihurtzea sare honetan. Izan ere, Internet ezinbestekoa izango da domotikaren garapenean. Horrela, beste herrialde batetik gure web orrian sartuta, etxeko

lorategia ureztatu ahal izango dugu, edota etxean instalatuta dauden kameren bitartez, gure etxea nola dagoen ikusiko dugu. Edota sendagileak gaixoa etxean dagoela erietxetik zaindu. Edota bizarra mozten dugun bitartean ispiluan egunkarietako titularrak irakurri. Edota... ●

ZIBERIBILTARIA

XXI. mendeko kaleko pertsonak itxura xelebrea izango du. Erabat informatizaturik, artilleria elektronikoz leporaino ibiliko da. Garai modernoetako tresnek neurri imaginaezinak lortu dituzte.

► **Supertelefono mugikorra:** Bideotefono mugikorra izango dugu aurki. Aparailuak Interneten sartzea ahalbidetuko du terminalaren bitartez.

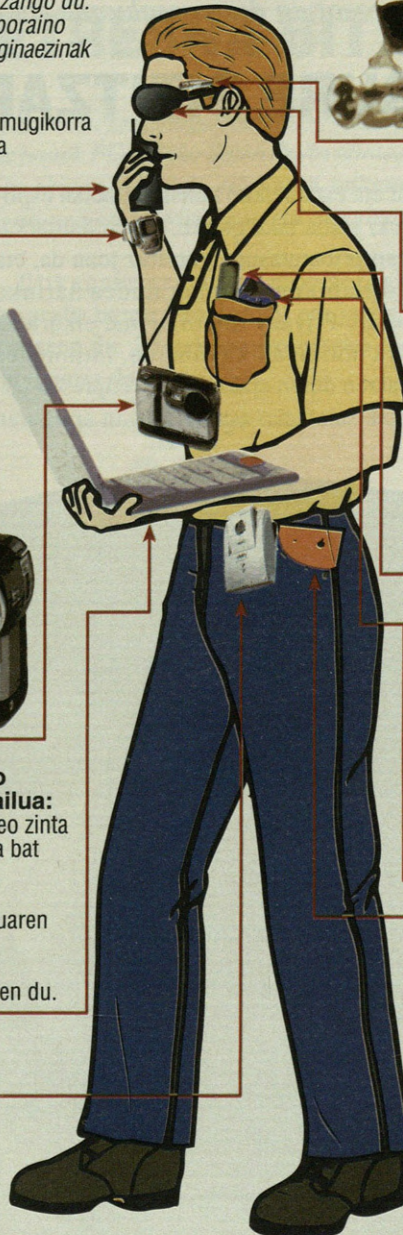
► **GPS duen eskuko ordularia:** Ordua emateaz gain, ordulariak non gauden eta joan nahi dugun lekura iristeko argibideak adieraziko dizkigu.

► **Argazki digital eta maneiaigarriak:** Ehunka bat-bateko argazki digital ateratzeko. Hauek ordenagailura edo paperera pasa ditzakegu inprimagailu baten bitartez.

► **Eskuko ordenagailua:** VHSko bideo zinta baino pixka bat handiagoa. Mahaiko ordenagailuaren programa berdinekin funtzionatzen du.

► **Ciberwalkmana:** Interneten bidez musika grabatuko dugu eta tabako kaxa bateko neurriak dituen erreproduktore batera pasatuko dugu.

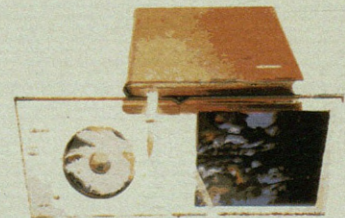
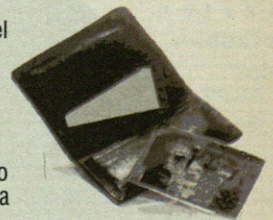
► **Mikrolaguntzaile pertsonala:** Betaurrekoen besoan miniproiektore bat jartzen da, honek kristalen gainean gure hurrengo hitzorduaren lekua edo autoa aparkalekuko zein pisutan dugun esango digu.

► **Zinema betaurrekoak:** Ordenagailu edo eskuko bideo batera konektatuta dagoen bisore multimedia. Irudiak eta soinuak eskaintzen ditu eta 150 gr. bakarrik pisatzen ditu.

► **Boligrafo itzultzailea:** Ingeleseko hitz baten gainetik pasatzean, irakurri eta itzuli egiten du bisore batean eta gaztelaraz ematen du.

► **Txartel adimenduna:** Txartel hau unibertsala eta transferiezin da. Txip batek gure informazio pertsonala du, eta identifikatzea, dirua ateratzea edo munduko edozein lekutan erostea ahalbidetzen digu.

► **Paseatzeko liburu:** Patrikako liburu baten tamainako ordenadorea. Pantailak hamar liburu izan ditzake 4.000 orri argazkidunetan.

LEIOA

Maiatzaren 18tik 23ra, Bulebarrean

- Euskal eta erdal nobedadeak, euskal musika,
- %10eko beherapena

Bizi irakurriz

EUSKADIKO LIBURU GANBARA

Errazagoa eta erosoagoa egiten dute gure bizimodua aurrerapen teknologikoen, baina txanpon guztiek bi alde dituzte, eta hala, gure intimitatea urratzen dute, era berean. Horri aurre egiteko, Privacy International elkarteak pribatutasuna erasotzen duten erakunde eta enpresak salatzen dihardu lanean.

TEKNOLOGIA GURE BIZITZAREN ZELATARI

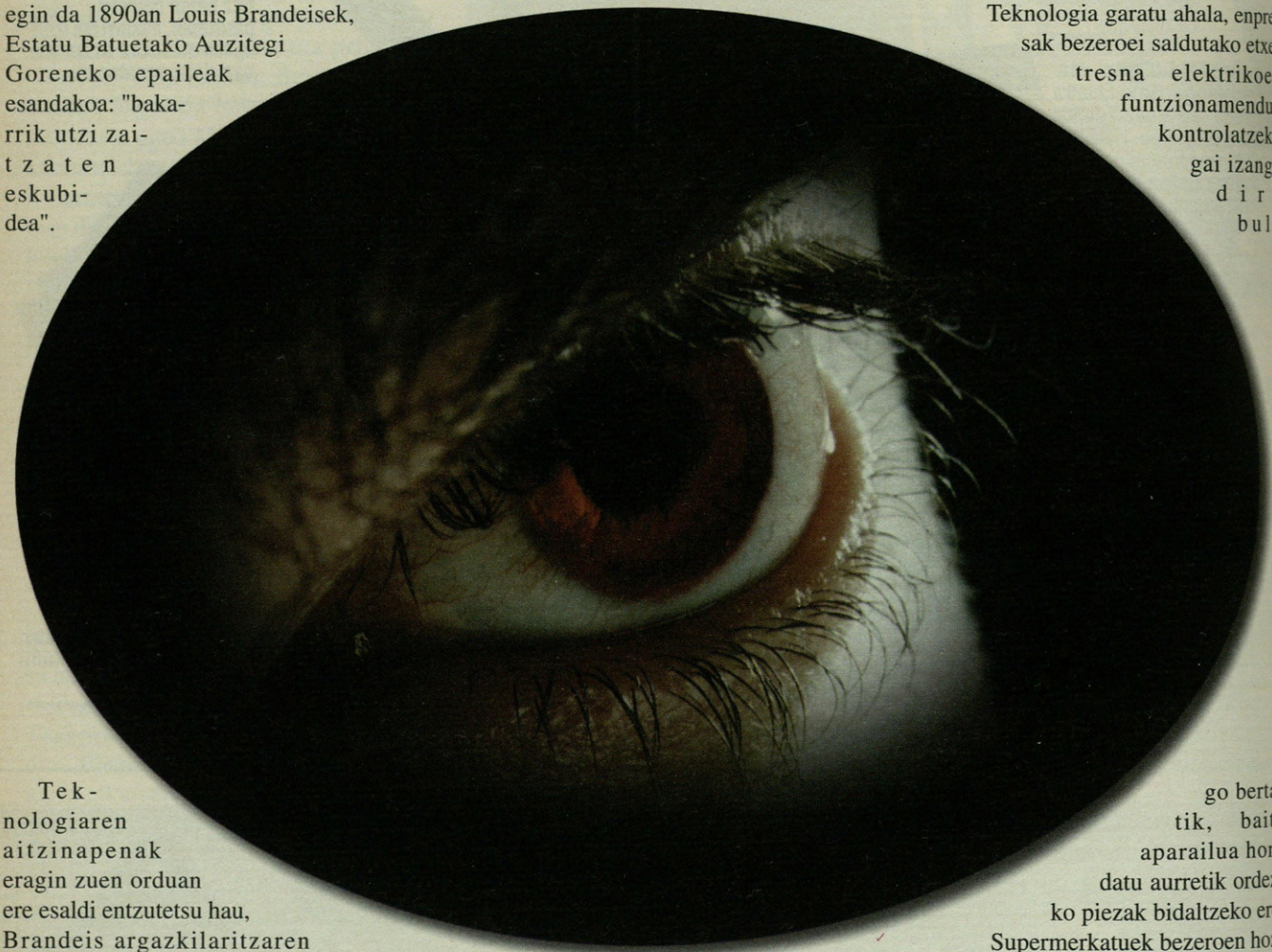
Teknologiaren garapenak gure bizimodua errazteaz gain, gure gaineko kontrola ere badakar. Izan ere, ordenagailu eta beste-lako tresna informatizatuen bidez, gobernu eta konpainiek guri buruzko datu pila jaso ditzakete. Uste duguna baino gehiago.

Pribatutasunaren inguruan, famatua egin da 1890an Louis Brandeisek, Estatu Batuetako Auzitegi Goreneko epaileak esandakoa: "bakarririk utzi zaitzen eskubidea".

tatu eta estatuetako konstituzioetan esplitzitu jaso badago ere, azken hamarkadetan pribatutasuna gutxituz joan da, eta ez dirudi kontrako norabidea hartuko duenik. Privacy International elkarteak joera horren aurka dihardu, intimitatea urratzen duten erakunde eta enpresen jardunak salatzen asmoz. Iragan apirilaren

eskaneatzeko aparailuak ipintzeagatik besteak. Enpresa pribatuaren artean, Double Click publizitate agentzia saritu zuten, sarea erabiltzen duten 50 milioi pertsonaren jarraipena egin duelako. Transunion enpresari ere beste estatutxobat egokitu zitzaion, jendearen datu pertsonalak dituzten artxiboak enpresei saltzeagatik.

Teknologia garatu ahala, enpresak bezeroei saldutako etxetresna elektrikoentzuzionamendua kontrolatzeko gai izango dira bule

Teknologiaren aitzinapenak eragin zuen orduan ere esaldi entzutetsu hau, Brandeis argazkilaritzaren zabalkundeaz beldur baitzen. Epaile horren izena daramaten sariak, hain zuzen ere, ematen ditu Privacy International elkarteak intimitatea babesten duten erakunde eta pertsonen. Pribatutasuna urratzen duten erakunde eta enpresei, aldiz, George Orwell sariak ematen dizkie.

Intimidade eskubidea nazioarteko tra-

6an Toronton (Kanada) ospatu zen Big Brother Awards-etan EEBBetako Merkataritza Ganberak eta Aireportuen Agintaritzak eskuratu zituzten George Orwell sariak; EEBBetako legeak hautsiz Europako enpresekiko harremanak zelatatzegatik bata, eta aireportuetan gorputza

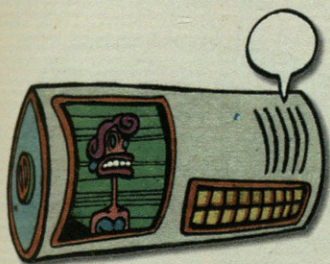
go bertatik, baita aparailua hondatu aurretik ordeztuko piezak bidaltzeko ere. Supermerkatuek bezeroen hozkailuan zer dagoen ikusi ezezik, produktuk batzuk agortutakoan, erosketaren lista euren egiteko aukera ere izango dute. Halaber, langileek bulegotik etxea edo bertan dauden seme-alabak kontrolatu ahal izango dituzte ordenagailu bitartez. Aurrerapen teknologikoen bizitza erraztuko digutela ez da dudarik, baina "gure" bizitza lapurtu diezagutela merezi ote? ●

Aurrerapen informatikoez ez dakarte PCa azkarrago ibiltzea soilik. Informatika garbigailu, telebista eta ile-lehorgailuetan barneratu da, gure bizitza erraztea helburu izanik.

ETXETRESNA BITXIAK

Ordenagailua ez da jada gure komunikazio zentroa. Ordenagailuaren zerbitzuak etxe osoan sakabanatu dira, etxeko aparailu guztiek teknologia digital bera baitute. Aparailu hauek PCarekiko duten desberdintasuna da funtzio bakarra burutzeko diseinaturik daudela. Dena Sarera konektaturik dago: musika ekipoa, telebista, telefonoa, mikrouhin labea... Horrenbestez, etxea aparailu txiki interaktibo eta adimendunez beteko da, etxe ingurunea erabilgarriagoa eta atseginagoa bihurtuko digutelarik.

Telefono honek agenda bat du eta datu ugari eta irudi digitalak eskaintzen ditu.

Sormen arbela. Idatzi, marraztu eta joko eta irudi mota guztietan sartzeko aukera ematen du.

Emozio edukiontzia: esker gure lagun maiteen ahotsak eta usainak gorde ahal izango ditugu.

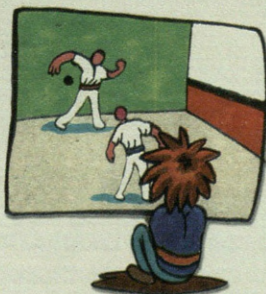
Elikagaientzako monitorea, boligrafo baten tamaina du eta janaria aztertzen du. Dietak kontrolatzeko oso erabilgarria da.

Esekitokiak. Era berean, kablerik behar ez duten sukaldeko etxeko tresna txikiak kargatzeko balio dute.

Sistema birtuala: pantaila handi baten baitan dagoen sistema hau beste etxeetako antzeko sistemekin Internetez konektatuta, tenis partidu birtual bat jokatzeko edo jokoak partekatzea...

Bonbila ebakigarriak: kartoizko ehundura duten laminak guraitez mozten dira. Oinarri elektriko baten gainean jartzean argitu egiten dute.

Argazki marko digitala: beira likidoko pantailak argazki sekuentzia bat edo familia bideo bat agertzen du.

Maskota zibernetikoa: txakur robot honek automata baten gisa funtzionatzen du, mugitu, jolastu eta jabeekin komunikatzeko gai da.

Marrazkiak: Asisko Urmeneta

Mundu osoko arkitektoek etorkizuneko etxebizitza diseinatzearekin amesten dute. Hartara, egungo etxe-etatik asko aldentzen diren proiektu imaginaezinak aurkeztu dituzte. Begiratu bat eman nahi?

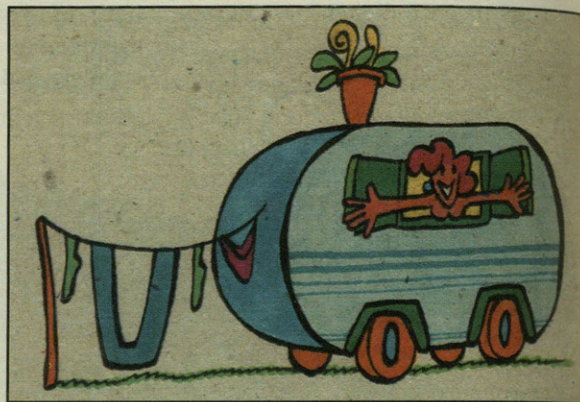
ETXEBIZITZAK ERE IZANGO DU ALDAKETARIK

Etxearen barrualdeak izango duen itxuraz jardun gara, zer nolako aparailuak izango ditugun, zein funtzio beteko dituzten... baina kanpoko itxura ere berezia izango da oso, urte askoren buruan sumatuko bada ere. Japonian, esate baterako, Taisei enpresak 4.000 metroko luzera duen etxe baten maketa aurkeztu du eta, era berean, enpresa hau Shimuzu Corporation-ekin lehian da lehenengo lurpeko hiria Japonian eraikitzeko, Alice City proiektuaren baitan. Proiektu izugarri hauetatik lau etxe mota aukeratu ditugu, arkitekturaren joeren berri izan dezazuen.

ETXE MUGIKORRAK. Estatu Batuetan geroz eta jende gehiago bizi da trailerretan, atoa daramaten kamionetetan edo roulottetan. Lan merkatu amerikarra oso mugikorra da eta horrek eragina du bizimoduan.

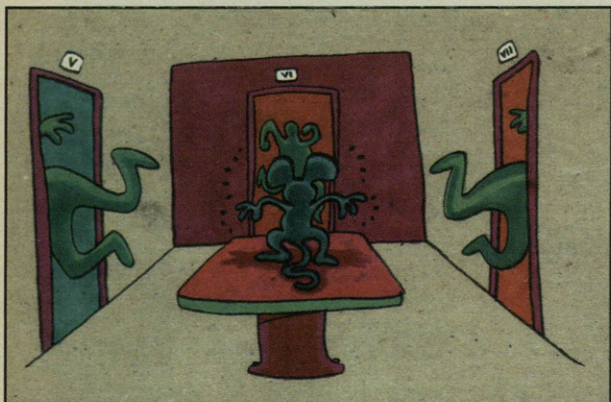
Europar ez dirudi oso arrakastatsua izango denik, lurraren jabetza arautzen duten legeak zorrotzagoak baitira. Horren parekoak lirateke kanpina, jabetza anitza edo itsasontziak.

KOMUNA MODERNOAK. Gazteak etxetik berandu alde egiteak eta "squatter"-okupa mugimenduaren gorakadak etxebizitza mota berria ekar dezake. Errentagarria izan dadin, zerbitzuak erdibanatzean legoke gakoa. Bizileku indibiduala txikitzen da, hoteleko gelen antzekoa delarik, eta sukaldea, garbitegia eta jangela handitzen dira, denek erabil ahal ditzaten. Familia bat ere bizi daiteke bertan, halaber,

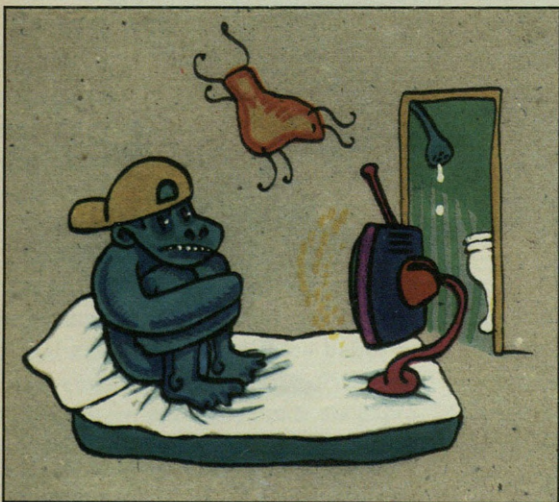

lagunak, artistak, gazteak edo adinduak. Alokairu sistemaren bitartez funtzionatuko lukete.

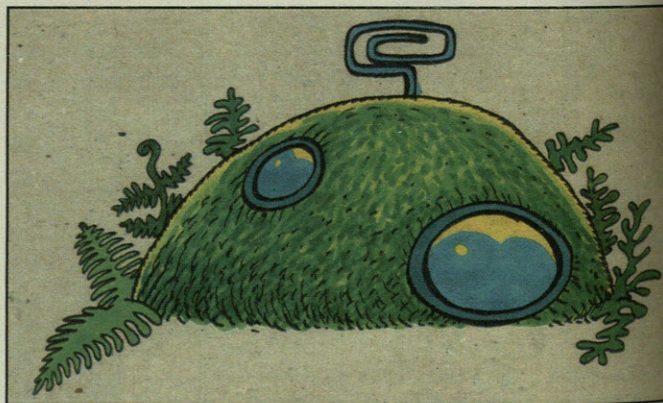
LURPEKO ETXEAK. Izenak dioen bezala etxeak lurpean leudeke. EEBBetan halako eraikin bat egiten ari dira laborategi bat bertan ipintzeko. Ez dirudi Teletubby-en bizilekuen antzeko etxe hauek laster ikusiko ditugunik. Dena den, aipatu behar da lurpeko hiri bat, Alice City eraikitzeko asmoa dutela Japonian. "Seigarren pisuan bizi naiz" esaldia arraroa gertatuko zaio askori, baina agian laster izango ditugu lurpeko galeria komertzialak, bulegoak eta ospitaleak.

ASISKO URMENETA

ASISKO URMENETA

ASISKO URMENETA

HIRIKO LEIZEAK. Estudioaren antzekoa da, baina ekipamendu teknologiko handiagoa du. Batez beste 30 metro karratukoa da, eta etxe hauetako erabiltzaileak gurasoen etxetik laster alde egin nahi duten ikasleak izan litezke. Adituen arabera, klase diruduna ere interesatua legoke, hirian daudenean operazio base gisa erabiltzeko ●

"ZINEGILEAK BILUZTEKO PASAPORTEA DUGU MUSIKARIOK"

Zineman puntako soinu banda egilea dugu Bingen Mendizabal (Gasteiz, 1962). Lehengusuen artean Gasteizko kontserbatorioan solfeoarekin jarraitu zuen bakarra. Gero, Hertzainak taldearekin biolina jotzen zuela, Juanma Bajo Ulloa ezagutu eta "El reino de Victor" film laburrerako musika egin zion. Harrez geroz, horretan espezializatu eta, jadanik, 20 soinu bandatik gora sortuak ditu, hala nola, Bajo Ulloaren film guztiena edo Montxo Armendarizen "Bihotz ondoko sekretuak", Enrique Urbizuren "Cuernos de mujer", Mariano Barrosoren "Los lobos de Washington", Francisco Lombardiren "Pantaleon y las visitadoras" eta Fernandez Armero "El arte de morir"ena. Nahiz eta zuhur samarra ageri zaigun, esku artean dituen egitasmoek denen ahotan jarriko dute aurki. Bitartean, bere estudioan nota limurkor eta hunkigarriak ezkontzen segituko du eta, atsedenaldian, lagun koadrila kantoiko tabernan izango du esperoan.

■ Zein bilakaera antzeman duzu zure estiloan ?

Beti dago eboluzio bat; hasieran daki-zuna baino ez duzu egiten; baina estilo gehiago ezagutu ahala, berrikuntzak sartzen dituzu, baita zerbait ezberdina nahi duten zuzendareekin jardutean ere. Dena den, estilo bat atxiki dudala iruditzen zait. Hori da nire ustez egin behar dena.

■ Bai, "Bingen Mendizabal" estiloa aise igartzen da soinu banda batean.

Seguruena ni naiz hori gutxien ikusten dudana, baina bai. Oso intuitiboa naiz, teknikari ez diot hainbeste erreparratzen, musika, guztiaren gainetik, intuitzioa delako. Hori dela eta, ez dut erreplikakorregia izateko beldurrik.

■ Zer da musika zuretzat?

Ufff... munduarekin komunikatzeko nire modua da musika. Hitza baino primitiboagoa da, gainera. Hitzek, askotan, elkartu baino bereizi egiten gaituzte. Musika berriz, beste hizkuntza bat da, ez hobe, ez txarragoa, ezberdina baizik. Zaila da azaltzen, ez da zerbait fisikoa egitea bezalakoa. Beste musikariek jotoz sortzen den zirrara bakarra da.

■ Zein musika tresna dituzu gogoko-en?

Nire irudiko musikan espresibitatea lortzearen koska ez dago musika tresnaren baitan, jotzen duenaren baitan baizik. Egur zati bat bi sokekin jarri eta egundoko doinuak ateratzen ahal dizkio musikari batek. Erregistro mugatua duen alboka entzutea ere zoragarria da. Zinemarako

JOSEBA OLALDE

■ "Musika, guztiaren gainetik, teknika baino intuitzioa da".

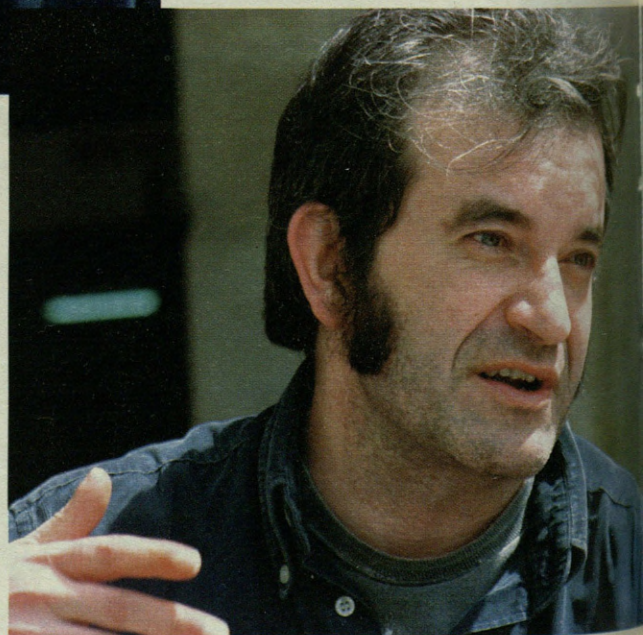
Lagunekin txikiteoan aurkitu dugu Bingen, etxeko estudio txikia utzi eta lokal berria nola insonorizatu behar ote den eztabaidan sartuta. Nire burua aurkeztu ondoren, kazetari itxurarik ez dudala bota didate. Bingeni galdera transzendentalak egiteko esanez agurtu naute bere lagunak.

■ Etxeko giroan piztu omen zitzaizun musikarako grina. Biolina ordean, ez zen zure lehen tresna izan.

Umetatik musika oso presente egon da nire etxean. Nire bi arrebek pianoa jotzen zuten. Horrela, kontserbatorioan solfeo ikasten hasi eta gero, kitarra izan

zen niren lehen musika tresna, ondoren txistua; pianoarekin ere ahalegindu nintzen. Azkenean biolina aukeratu nuen.

Konposizioaren kontua Juanma (Bajo Ulloa) ezagutzearen ondorioz etorri zen, "El reino de Victor" film laburra izan zen gure lehen elkarlana. Horrela, erdi txantxetan hasi eta hara non nire ogibidea bilakatu den.

■ "Munduarekin komunikatzeko nire modua da musika".

agian, harizko tresnak nahiago ditut, hau da, biolina, biola, biolontxelo, kontrabaxua... erregistro handia izateaz gain, zuhurrak direlako. Kitarra akustikoa maite dut, akordeoia ere, denei ateratzen ahal diezu zukua. Jendeak uste du musika hatzetan dagoela, baina hori baino askoz sakonago doa.

Soinu bandak grabatzeko zeren kariaz joaten zarete Praga eta Bratislavara?

Oso musikari onak dira, orkestra handiak dituzte eta Mendebaldeko European baino askoz merkeago ateratzen da.

Azkar grabatzen dute gainera. Hemen aldiz, burokrazia arazoak direla eta, guztiz zaila da orkestra batekin grabatzea.

Zein da musikaren betekizuna film baten baitan, girotu, erri-tmoa ezarri...?

Film bakoitzean musikak zeregin ezberdina izaten du. Zerbait azpimarratu, areagotu eta zergatik ez, emo-

zioa gutxitzeko ere. Hain zuzen, zuzendari batzuek musikak emozioa jaitsi dezala nahi dute; beste batzuek kontrakoa, neska bat oso triste badago, musika jarri gero, askoz tristeago emango duelako. Nik gehien atsegin dudana, musikak istorioa girotu dezala izaten da, mundu paralelo bat sortzea, alegia.

■ Erraz hunkitzeko erabiltzen den musika hori gehiegizkoa iruditzen zait niri.

Bai, niri ere bai, errazegia da, baina aldi berean oso eraginkorra. Nik "Alas de Mariposa"n tonu hori erabili nuen eta egia esan, oso ongi funtzionatzen du. Txarrena zuk nabaritzea izaten da, ikustezina izatea litzateke onena. Hainbeste igartzen denean ondo eginda ez dagoen seinale, faltsua izatera ere iritsi daiteke-eta. Baina hori gure ikuspuntua da, beste batzuei ez die inolako trabarik egiten, alderantziz. Dena den, efektismotik alde egiten saiatzen naiz.

■ Zuzendari batzuek berriz, Eric Rohmer edota Dogma-ko daniarrek kasu, ez dute beren filmetan musikarik ipintzen;

egotekotan, istorioaren baitan entzungo da, hau da, pertsonaiek irratia pizten dutenean eta abar.

Hori ere gustukoa dut, musikarik gabeko filmak, giro soinua oinarri dutenak "Seven" filman esaterako, soinu banda, musikaz ez ezik, soinuez ere osatua dago. Ondo legoke musikaz gain, soinuaren ardura guk ere hartzea. Hori ordea, oso zaila litzateke, ekoizpen prozesua motelduko lukeelako.

■ Film baten musika sortzeko zein izaten da prozesua ?

Zuzendariak emandako azalpen orokorrarekin hasten zara lanean. Alde batetik, lagungarria da gidoia begi aurrean edukitzea, pertsonaien elkarrizketekin "hegan" hastea errazagoa baita; bestetik, "lurra hartzeko" beharrezkoa da filmaren lehen muntaketaren irudiak ikustea. Biak konbinatu ahal izatea

da aproposena. Hala ere, azken muntaketa amaitu arte oso gainean egon behar duzu, musika zuzendariarekin batera txertatzen joateko.

■ Hori aipatu duzula, zuzendariekin finkatzen den harremana nahikoa berezia izaten da. Zenbaterainoko askatasuna duzu musika konposatzeko?

Zuzendari jakin batekin lanean bazaude zerbaitengatik da, berak aukeratu egin zaituelako. Parekotasunak aurkitu behar dira. Zuzendari batek aldiz, intse guritatea baldin badu, berehala hasten zaizu markatzen. Zuzendariak beti daki zer nahi ez duen, baina ez beti zer nahi duen. Beraz, zure ardura da proposamenak egitea. Nolanahi ere, akordio bat lortu behar da beti, lurralde neutro batera joan elkarri ezer inposatu ez diezaigun.

Pertsona sentiberak izaten dira zinegileak, hauskorak bezain indartsuak. Harremana tentuz zaindu behar duzu hortaz, azken batean, bere barne munduan sartzeko pasaportea duzu, zure aurrean biluzten ari direlako. Film bateko pertsonaiak zuzendariaren izaera ezberdinen isla dira.

■ Zein istorio motak erakartzen zaituzte gehien musikatzeko?

Hamarrekoa

ENRIQUE URBIZU

«Lagun mina, ongi ulertzen dut zer nahi duen. Ezagutzen dudana zinegile zintzoenetakoa»

JUANMA BAJO ULLOA

«Kemen izugarria du, filmaketan pilak jartzen dizkio lantalde osoari»

HERTZAINAK

«Euskal Herriko talderik onena. Irudimena erabiltzen jakitea izan zen gure sekretua»

PASCAL GAIGNE

«Lagun ona eta musikari ausarta, esperimentatzea gustukoa duelako. Arriskatu gabe sormenik ez dagoela ulertzen duen horietakoa»

RY COODER

«Arimara iristen da bere musikarekin. Berak egiten duena egin nahiko nuke, munduko jende ezberdinarekin jo ulermen hori lortuz»

MONTXO ARMENDARIZ

«Adoretsua eta, guztiaren gainera, sentibera. Askatasuna ematen dizu»

ALBERTO IGLESIAS

«Konposagile arras originala, Estatuakoen artean pertsonalena eta errazen bereiz daitekeena»

FRANCISCO LOMBARDI

«Gizatasuna du, nahiz eta hotza dirudien. Jakintsua, oso ondo ulertzen du gizakion muina, alderdi onak eta ez hain onak»

MARIANO BARROSO

«Giza lege handikoa eta eskuzabala. Bere filmetan bera nolakoa den argi eta garbi ikusten duzu»

■ "Madrilen biziko banintz, agian, gehiago deituko zidaten; baina nire giroa hemen dago betiko lagunez inguratua".

Ba, kutsu errealista dutenak dira nire kutunenak, nahiz eta musika konposatzeko aproposenak ez diren. Kontraesana dirudi, baina hala da. Gertua eta zurekin zerikusia duen zerbait konta dezala, harrapatu egin behar nau istorioak. Esaterako, Juanmaren film laburrak eta lehen bi filmak, intimistak ziren.

■ **Horren haritik, Bajo Ulloak oso zuzendari ona bezain zorrotza izatearen ospea du. Nolakoa da berarekin lan egitea ?**

Nahiz eta batzuetan gure tirabirak izan ditugun, asko ikasi dut berarengandik. Zuzendari konplikatu da, pentsarazten dizun horietakoa, eta hori ona da. Une oro ari da zerbaiten bila eta amaiera arte zintzilik bezala uzten du dena. Azken orduan hartzen ditu erabakiak eta, noski, muntaketa aldatzen badu, plaust! musika ere egokitu behar. Bere filmaketen azken txanpa oso gogorra izaten da. Mundu guztia xurgatzen badu ere, emaitza ikustea baino ez dago ahalegina

merezi duela jakiteko.

■ **Azken aldian soinu bandak itzalean bezala egotetik kontsumo produktua izatera pasa dira.**

Bere testuingurutik ateratzen baduzu soinu bandak ez du zentzurik. Orain, merkatu bat dago eta mesedegarria izaten ari da zure burua eta zure lana ezagutarazteko. Ez diot kontu horri buelta gehie-

□ **"Kutsu errealista duten istorioak dira nire kutunenak, nahiz eta musika konposatzeko aproposenak ez izan"**

girik ematen. Ni neu soinu banda zale porrokatua naiz; kanta ezagunez osatuak dauden soinu bandak ere gustukoak ditut. Eta filma kokatua dagoen garaiko doinuak sartzen badituzte, ezin hobeto murgiltzen zara istorioan, Scorsesek egiten duen bezalaxe. Demagun, 80ko hamarkadako Euskal Herrian girotutako filma egiten duzula; bada, Kortaturen musika

sartuz gero, zapla! sasoi hura gogoraztean buru belarri sartzen zara istorioan, sinesgarri egiten lagunduz.

■ **Zeintzuk dira miresten dituzun soinu banda egileak ?**

Ez dakit zergatik baina konpositore britainiarrak dira nire gogokoenak. George Fenton ingelesa, Stephen Frears-ekin lan egin ohi du, "Heroe por accidente", "Análisis final"... Baita Patrick Doyle eskoziarra ere, besteak beste "Mucho ruido y pocas nueces", "Sentido y sensibilidad" filmen soinu banda egin dituen.

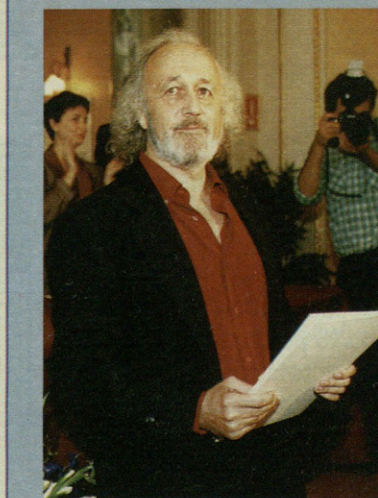
■ **Betty Caplanen "Doña Barbara" filma egiteko Estatu Batuetara joan zinen duela bi urte. Zer moduzko bizipena izan zenuen hura ?**

Los Angelesen filmatu ondoren, Seattleen grabatu genuen musika. Ikusi ahal izan nuen han, maiz, ekoizleak zuzendariaren gainetik agintzen duela, nahiz eta kasu hartan zuzendariaren senarra zen. Bestalde, nahi duzun guztia eskuragarri

dago Los Angelesen, musika tresnarik arraroenak jotzeko 50 laguneko zerrenda egingo dizute. Grabatzeko ere estudioak azken teknologiekin hornituak daude. Filmak baina, ez zaizkit hainbeste gustatzen. Hemen ez bezala, estereotipoz jositako egoten dira istorio gehienak, on-onak eta gaizto-gaiztoak baino ez daude, erdibidean ezer ez balego bezala. Baina tira, ostera deituko balidate, bueltatuko nintzateke, bai.

■ **Gasteizen bizitzen jarraitzen duzu. Madrila joan izan bazina, lan gehiago egingo zenuen ziur aski.**

Han biziko banintz, agian gehiago deituko zidaten, baina, zorionez ez dut lan arazorik eduki oraindik (aulkiko egurra ukitzen du badaezpada). Nire giroa gainera, hemen dago, betiko lagunez inguratua. Autoan eramaten naute gainera, ez baitut autorik, ja ja. Txikitatik eza gutzen zaituen jendea egiazaleagoa da zurekin. Lagun batek edozer esaten ahal dizu; harrosko bazabiltza, lasai egon, berak lainotik jaitsiaraziko zaitu-eta. Ezagunxeagoa egitean mesfidatiago bihurtzen zara; hori ordea, mundu guztia-ri gertatzen zaio. Zine munduan itxurakeria asko dago, jendeak ikusia izatea oso gustukoa du. Batzuek zortzi milioi ikusle behar dituzte, eta beste batzuek berri,

Montxo Armendariz
Zinegilea

hiruk ikustearekin nahikoa dute. Aktore batek esaterako, ezagun bihurtzeko, izaera berezia ukan behar du eta gauza askoren aurrean amore eman. Baina arlo guztietan bezala denetik dago, jatorrak, ez hain jatorrak eta faltsuak direnak. Beti

T a n t o a

Bingen, bidaide alaia

Badira pertsonak beren gaitasun profesionala haien lanen bidez agerian uzten dutenak. Bingen dugu, zalantzarik gabe, horietako bat. Eta profesional talde horren barruan, badira batzuk -ez anitz-, beren giza kalitateagatik ere nabarmentzen direnak. Bingen, eskubide osoz, gutxi dauden gizaki horietakoa da. Horregatik, berarekin lanean ari zarela, ez zara bakarrik ohartzen bere musikak filma aberasten duela, baizik eta bere apaltasuna eta lasaitasun alaiari esker, zailtasunak eta arazoak pizgarri bihurtzen dituela lanarekin disfrutatzen jarraitzeko ●

dago interesa, baina zein harremanetan ez dago interesik? Ez gaitezen engaina, lagunen artean ere interesa dago eta neska bat gustukoa baduzu, zer esanik ez, nahiz eta interes "primario"enak izan ●

◆ **BEÑAT DOXANDABARATZ**

JOSEBA OLALDE

■ **"Zine munduan itxura da nagusi".**

UEMA FESTA IRURAN

Artxiboa Editatu Ikusi Joan Gogokoak Laguntza

Helbidea www.jalgi.com/uema

EGITARAUA

LARUNBATA 20, 22, 30etan
EKON eta HEMENDIK AT

IGANDEA 21

10.30 Jaiaren hasiera: artisauen arakusketa, kale-jira Anotako trikitilari eta txistulariekin

11.30 Ekitaldi Instituzionala: Ekitaldi Instituzionala udaletxean: UEMAko kide berriak, alderdi abertzaleak, instituzioak eta herri mugimenduak ongi etorria

11.45 Xare partidua: Iparralde-Itura (Munduko txapelak)

Ondoren Seanuri, Itura eta Anotako dantzariak

13.00 Ekitaldi publikoa: agurra, ikurketa dantza, UEMA-ren errepiketa, bertsoariak

13.30 Herri kirolak

14.30 Bazkarria

Ondoren animazioa, bertsoak eta abestiak

17.00 TANGO, PIRUETZ ETA PORROZK

18.30 **ANJE DUHALDE**

SARTU EUSKERAREN XAREAN

Maiatzak 21ean IRURAN UEMA EGUNA 2000

Plazak: TROKOLARTE

PRINTZA

MILITANTZIATIK
ESTETIKARA

Ramon Bareak honela zioen euskal antzerkiaren inguruan "Euskonews & Media"n:

"1969an Euskadin 'Cómicos de la lengua' taldea martxan jarri zen. Antzerki independentea egiten lehenetarikoa izan ziren, une hartan estatu osoan egiten zenaren isla. Ordura arte egiten zen antzerki komertzialari aurre egiten saiatu ziren, antzerki marginala zen nolabait esateko. Euskadin profesionalki agertutako lehen taldea izan zen, nahiz eta adinez gaztea izan. Talde horretatik abiatuta Euskadin antzerki alternatiboaren zirkuitoa eratuz joan zen. Erabat arrunta bihurtu zen jai eta kultur asteetan antzerkiaren presentzia (...). Garai frankistan geunden oraindik, militantzia politiko klandestinoaren urteak ziren eta antzerkia gizarte mugimenduen parera garatu zen. Lehen jarduera politikoa handiagoa zuten aktore, abeslari, idazle zein beste edozeinek. Zenbaitetan militantzia hori jarduera profesionala baino handiagoa zen. Ikuspuntu artistikotik obra txar batek arrakasta handia izan zezakeen eduki politikoa zela-eta. Orain abestiak eta antzerkiak mezu politikoa helarazteko soilik erabiltzen ez direnez, jendeak estetikari gehiago eskatzen dio (...). Lehen militantzia antifrankistaren aldekoak ziren guztiak, ezkerren kultura bultzatzen zen. Gaur egun, ezkerreko kulturaren barruan denetarik aurkitzen da (...)"

MUNDIALIZAZIOAREN AURKA

ARROSAN burutuko da ekainaren 30etik uztailaren 2ra bosgarren Euskal Herria Zuzen-an jaialdia "Herrien eurooroka World Companyen aurka" lelopean. Aurtengoak berezitasunak izango ditu. Batetik, aurtengo gai nagusia mundializazioaren aurkako protesta izango da eta horretarako antolatuta da hainbat ekitaldi. Bestetik, orain hilabete batzuk Millauco Mac Donald'saren aurka laborariak eginiko ekintza dela-eta espetxeratutakoei sostengua emango zaie jaialditik. Ikuskizunei dagokionez, lehen gauean reggae gaua egingo da, bigarrenetan musika gogorragoa izango da Todos tus muertos, Anestesia edo Mass Hysteria bezalako taldeekin. Igandean berriz, bertsolariak eta Niko Etxart izango dira jaialdian, besteak beste.

EUSKAL ANTZERKIA PODIUMEAN

EUSKAL antzerkiak sari ugari lortu berri du. Arte Eszenikoen Max Sariak Sevillan banatu ziren maiatzaren zortzian. Irabazleen artean euskal izen ugari suertatu zen. Jon Berrondok lortu zuen Eszenografia hoberenaren saria "La reina de belleza de Leenane" lanagatik. Markeliñe taldea berriz, Haur Antzerki sailean gailendu zen. Markeliñe iazko sarietarako ere izan zen izendatua, baina aurtan lortu du saria "Kartoibi-

■ Markeliñek Max Sarietako bat jaso du.

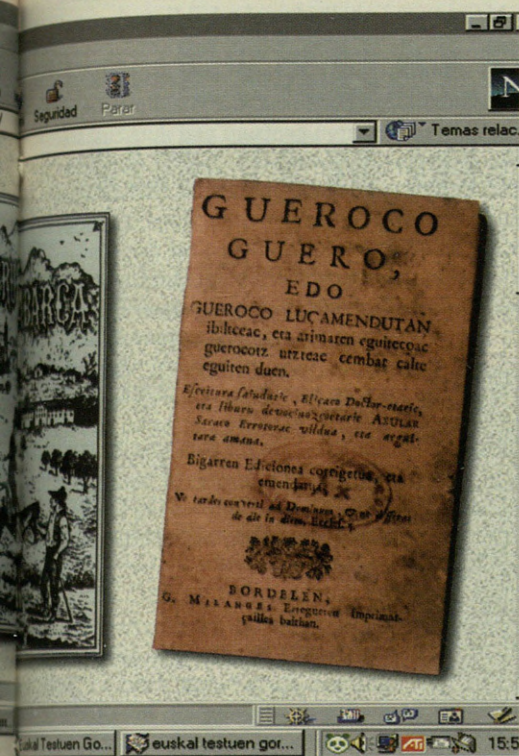
raka" izenburuko lanagatik. Lan hau orain hiru urte estreinatu zen Gijonen eta ordutik sariak barra-barra jaso ditu. Tanttaka taldea hirugarren aldiz izan da aurtan Max Sarien finalista. Oraingoan ordea, Antzerki Moldaketa Hoberenaren saria irabaztea lortu du "El Florido Pensil" enagatik. Irabazleez gain, Ur antzerki taldea ere izendatua izan zen.

UDAKO IKASTAROAK

UDAKO Euskal Unibertsitateko aurtengo ikastaroak uztailaren 10etik 13ra burutuko dira Miarritzen eta 17tik 28ra Iruñean. Guztira, 9 ikastaro eskainiko dira Miarritzen eta 24 Iruñean. Aurtengo ikastaroen eremua zabaldu egin da, ikastaro bana antolatuta da Izaba eta Zizurkilan. Garrantzi berezia izango dute aurtan teknolo-

H I T Z B I T A N

- Alex Sarduiaren hitzak dira hauek "Gara"n aipatuak: "Musikak bertsolaritzari, Euskal Herrian behintzat, letrak egiteko ardura zor dio. Edozein letra ipini beharrean, letra bat egiteko ardura, bertso ona egiteko ardura egiten den moduan".
- Joan Mari Torrealdaik honako adierazpenok egin zituen itzulpenei buruz "Gara"n: "Debekatuenak itzulpenak izan dira beti, zergatik? Itzulpenak hizkuntza guztiek balio berbera dutela erakusten dutelako".

AXULAR, INTERNAUTA

Testu bereziak gorde dituzte hainbat ikasle eta irakaslek Internet sareko helbide honetan: <http://WWW.vc.ehu.es/gordailua>. Euskal Testuen Gordailua izenburupean euskal testu klasikoak osorik jaso dira webgune honetan. Axularren "Gero", Agirreren "Kresala", Etxepareren "Linguae Vasconum Primitiae"... eta beste hainbat lan dago bertan irakurgai. Sortu dutenen helburua euskal literatur ondare klasikoa guztion esku jartzea da. Era berean, Euskal Testu Gordailuak gonbitea luzatzen dio bertan obra klasikoren bat gehitu nahi duen orori.

logia berriek, euskara lantzen duten ikastaroek eta jorratuko diren gaien gaurkotasunak.

MUSIKA GOI MAILAN

GIPUZKOAN, Araban edo Bizkaian 2001-2002 urteen artean goi mailako kontserbatorioa egiteko konpromisoa hartu du Inaxio Oliverik. Honela, LOGSE legea indarrean dagoenetik musika ikasleen artean sortutako urduritasuna desagertuko da, goi mailako ikasketak egin ahal izango baitituzte EAEn. Nafarroan proiektuaren bideragarritasuna aztertzen ari dira.

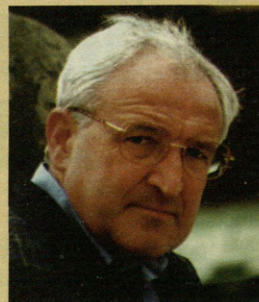
DIRUA LIBURUEN TRUK

EUSKO Jaurlaritzako Kultura Sailak 55 milioi pezetatako (2,2 milioi libera inguruko) dirulaguntza emango dio euskal liburugintzari.

Horren truke argitaletxeek lagundutako liburu 300 ale eman beharko dizkiote Kultura Sailari.

■ Liburugintzak laguntzak jasoko ditu.

■ Anjel Lertxundi.

IZENAK

Anjel Lertxundik eta Antton Olariagak sei ale izango dituen Maxe haur-literatur bildumaren lehen bi aleak aurkeztu zituzten. "Nire Kuleroak" eta "Musubero, mon amour" dira lehen bi aleen izenburuak. Hauen atzetik datozenek ere hama-bi urteko nerabe baten gorabeherak kontatuko dituzte, Elkarlaneanen eskutik.

Koldo Mendaza gasteiztarrrak XXXI. San Prudentzio Argazki Lehiaketako Oho-rezko Saria irabazi zuen. "Hegan egin ezin badut ere" izenburupean bere lanen bilduma dago ikusgai Gasteizko Artxibo Munizipalean epaimahaiak aukeratatuko beste batzuekin batera.

Aita Donostia musikari, ikertzaile eta folkloristaren bizitza eta obra biltzen ditu San Telmo Museoa maiaztaren 28ra arte zabalik izango den erakusketak.

■ Aita Donostia.

• Koldo Izagirre honela mintzo zen "Gara" egunkariaren inguruan "Bazka" aldizkarian: "Zorionak, 'Gara'! Ezinezkoa zirudiena obratu duzue: 'Egin' baino are egunkari txarra goa egiteko gai izan zarete".

• Martxelo Otamendik esanak dira hauek "Deia" egunkarian: "Gizartean esparru askok ez badute euskaraz produzitzen oraindik guk itzulpen lana egin behar dugu (...) Egunkariak bere inguruko komunikabideak lehen jorratzen ez zituen albiste batzuk jorratzera edo ikuspuntua aldatzera eraman ditu. Egun, gure neurrian, erreferentzia gara".

Deiadarra eta gogoeta

Udaberri honetan ekimen garrantzitsu bi jarri dira abian Nafarroan nola Iparraldean. Izan ere, Nafarroan, hasiera batean ezarri aurreikuspen guztiak gaindituz berrogeita zortzi mila nafarrek euskararentzat legedi berri baten aldeko aldarria egin izan baitute. Alta, nafar askoren eskakizunei muzin eginez, Nafarroako Gobernuak zein berau sostengatzen duten alderdiek, herritarren hizkuntza eskubideak zein aukera berdintasuna bermatzeko borondaterik ez erakustez gain, indarrean dagoen legedi murriztailea are murriztagoa egiteko mehatxu egin dute.

Iparraldean, azken bi hamarkadetan, euskaltzale mugimenduek euskararen ofizialtasunaren zein euskararen aldeko hizkuntza politika eta euskararen garapena ahalbidetzeko bitartekoak behin eta berriz eskatu dituzte, arian-arian antolatu deiadar kanpainak sostengu zabala erdietsi dute herritarren partetik nola hautetsien aldetik. Alta, Parisek geroztik eta zabalagoa den eskakizun horien aurrean tinko eusten dio orain arteko jarrerari, eta zazpi urterako zehaztu plangintza-kontratuan euskarari bideratutako bitartekoak kontzientziak lasaitzera edo sortu mugimenduan pitzadurak sortzera ez besterik datozen bitarteko askiek dira.

URTEETAN baztertua izatearen ondorioz, gutxiengo batek eza gutzen duen hizkuntza izatera iritsi den euskararen berreskurapena eta normalizazioa ez dute erraztu nahi Iruñeko zein Pariseko gobernariak. Izan ere, euskara berreskuratzearikin, hedatzearekin zein normalizatzearikin batera Euskal Herria hizkuntza komunitate eta lurralde komun gisa gorpuz dadin ahalbidetu eta dituzten egitasmo politiko zentralistak ahulduko diren beldur baitira. Bada, frantsesak eta gaztelarak mendeetako ezarpenen ondorioz lortu abantailei eutsi nahi diete, globalizazioak, inertiak eta denborak garai batean abian jarritako politikari akabera egokia emango dioten esperantzaz.

Iparraldean zein Nafarroan, oinarritzko eskubide demokratikoak aintzat hartuz, euskalgintzak jarritako ekimen zabalek agintarien partetik jaso dituzten mesprezuzko erantzunek agerian utzi dute haien aldetik ezer gutxi espero daitekeela. Bada, euskalgintzan azken urteetan eramandako jokabide zein estrategiaren inguruan hausnarketa sakona egin beharko da bai Iparraldean eta Nafarroan, bai eta Euskal Autonomia Erkidegoan, epe labur, ertain zein luzerako lehentasunak birdefinituz, hauetara iristeko jokabideak finkatuz eta eguneroko lana

indartzeko eta biderkatzeko moduko dinamika abian jarri. Izan ere, era horretara, ez bestela, lortuko baitugu euskararen garapena zein biziraupena ahalbidetzeko baldintzak sortuz joatea.

Batzuek, bizi dugun Euskal Herriko errealitatetik oso urrun, bulegoetako laborategietan amestutako baldintza sozio-politikoak lehentasunez lortzearen pentsura utzi dute euskararen alde egin beharreko hizkuntza politika. Gaelikoaren gain-beheran sakonduz gero, badukete alde honetatik Irlandatik zer ikasi, baina, egunkarietako orrialdeetan eskuratzen den protagonismo horretatik haratago, euskaltzaleagoa nor den antolatu ohi den itxurazko lehia antzu horretatik haratago, euskararen hil ala biziko egoera dago. Izan ere, euskara "paradisu" horren

zain ezin egon daitekeenez gaurdanik berraztertu behar ditugu orain arteko estrategia zein taktikak, bizi dugun lurralde zatiketa, egoera politikoa, indar erlazioa, hizkuntzaren ezaguera zein herritarren jarrerak kontuan hartuz eta kontentzimenduen bidez erakartzen ahalaginduz.

INOREN zain egon gabe gure baitatik atera behar ditugu indarrak, astindu nagiak, herritarren atxikimendua etengabe landuz, iritzi desberdinetako herritarrei askotarikoa den euskal kultura ikustaraziz, belaunaldi desberdinen artean euskara prestigiatuz, lurralde bakoitzaren errealitatea, eritimoa, elkarte eta erakundeon eskuhartzea arreta bereziz zainduz eta bilatuz, Euskal Herriaren lurralde zatiketa gaindituz giza baliabide zein diru baliabideak modu orekatuan ez ezik historikoki bitarteko gutxien izan dutenen eskuan ere jarri. Era horretara lortuko baitugu ezarri langak gainditzea, euskararen lurraldean hizkuntza politika ausartago baterako baldintza berriak poliki-poliki, baina, sendotasunez

eraikiz, horrelako dinamika baten ingurumarian Euskal Herria lurralde desberdintasunetik abiatuz egituratzen lagunduz.

Honek guztiak, hala ere, heldutasuna eskatzen du, euskalgintzako elkarte eta erakundeon aldetik adostasunetara iristeko heldutasuna, euskararentzat arlo berriak irabazteko sinergiezt baliatzeko borondatea, era askotako elkarte eta erakundeon artean, protagonismoak, bikoiztasunak ekidinez, aliantza estrategiko baterako urratsak emateko borondatea, alderdien aldetik zentzurik gabeko norgehiagokak albo batera utziz, egungo errealitatetik abiatuz, euskal gizarte osoari begirako dinamika eraikitzaile ez ezartzailea garatuz. Gure esku dago hau guztia; ez dezagun, bada, Parisera edo Madrilera begira denbora alferrik gal! ●

Erramun Osa Ibarloza
Bizkaiko AEK-ko arduraduna

*“Euskalgintzan azken
urteetan eramandako
jokabide zein strategiaren
inguruan hausnarketa
sakona egin beharko
da, bai Iparraldean eta
Nafarroan, bai eta Euskal
Autonomia Erkidegoan ere”*

Bertsolari gazteen hazkunde handiaren ondorioz, Bizkaiko Bertsozale Elkartek Bertsolari Txapelketa eskualdeetatik abiatzea erabaki du aurten. Jada hiru eskualdetako saioak burutu dira eta beste hiru jokatu dira asteburu honetan eta hurrengoan.

ESKUALDEETATIK EGIN ZAIO AURTEN BIZKAIKO TXAPELKETARI

Berrikuntzaz beteta dator aurten mendebaldeko bertsogintza. Arabarrek txapelketa berezitua egiteko lehen urratsak ematen dabilta, eta bizkaitarrak, bakarrik aurretzean, eskualdeetako lehiara itzuli dira orain berrogei urte bezala, aspaldion sumatutako bertsolari gazteen hazkundeak behartuta. Herrialde horretako bertsozaleasunak bizi duen egoera gozoaren seinale, erronka handiari aurre egiteko antolaketa buru-belarri murgildu den jende multzoa.

Bide berriari ekin dio Bizkaiko Bertsozale Elkartek, eta 60ko hamarkadan antolatu ziren txapelketen hariari

tirakae
egin
dio.
Izan ere,

orain urte bi igarri ziren bertsolari gazteen hazkunde handiaren lehen ondorioak. Berrogeita hamar lagun baino gehiagok izena eman zuen eta udan sailkapen saioak antolatu ostean, zelan edo halan hura berregituratzeko balantzea egin zuten.

Ordutik aurtengoa antolatzeko ideiei bueltaka ibili dira Bertsozale Elkartean, eta aurten ere igo egin da bertsolari kopurua. "*Berrogeita hamabi bertsolari inguruk parte hartuko du eskualdekako txapelketan, eta Bizkaiko zortzi finalistak gehitu behar zaizkie*" aipatu digu Jose Luis Basterretxea 'Altzalei' Bizkaiko Bertsozale Elkarteko idazkariak. "*Horie-tatik ia hogeit berriak dira, lehenengoz kantatuko dute aurten*".

Batzuk adinak eta bertso-eskolek ekarrita plazaratu dira. Bestetzuk ordea, egitura berriak animatu ditu. Hurbiltasuna ere oso garrantzitsua baita goi mailan ez dabilen hainbeste bertsolari-erentzat eta lagun giroan kantatzea norbere herri inguruan oso atsegina gerta daiteke. Ondorioz, zenbait eskualdetan eskualdeko txapelketek saio bakarraren ordezkariak egin behar izan dituzte, eta horien artean finala antolatu. "*Lea-Artibain adibidez, hastapenean gaudela kon-*

tuan izanda, Berriatu eta Etxebarriko kanporaketan 125 eta

■ Jose Luis Basterretxea 'Altzalei': "Hurbilpena da egungo erronka"

Eskualdekako bertsolari txapelketa honetan hirurogei bertsolarik hartuko du parte, hamaika saio, leku... zelan bideratu da hori guztia?

Bizkaiko bertsozale elkartearen partehartzaile posibleen mapa egin genuen, eta eskualde bakoitzean saio bat behintzat posible zela ikusi genuen. Beraz, lehengo eskualdeetako ohiturari heltzeko aukera zegoen, eta zabalago egiteko ere bai, Lea-Artibain, Arratian eta Bilboaldean kanporaketak egin behar izan baitira. Ipar-Uribeko merindadean gainera, finala bakarria izango da, baina girotzeko bospasei saio ere egin dituzte txapelketatik kanpo dabilzan bertsolari edo bertsoan hasi berriekin.

Aurreko txapelketatik alde ederra dago; orduan ere jende asko zen eta hamabi sailkapen saio antolatu ziren txapelketa aurretik. Uda aurre eta ostean luze jo zuen kontua izan zen eta ez zeukan oraingo pertsonalitaterik; edonori edonon kantatzea egokitu zitzaion. Eskualdeka egiteak sei eskualdeetako ardu-

radunak atera eta noizbehinka batzea dakar. Hor ildo nagusiak bideratzen ditugu, eta gero lekuan lekuan dena antolatu behar da, kantatzeko lekua, gaiak, publizitatea, jende kopurua...

■ **Hurbiltasun handiko kontua izango da beraz, antolaketare ere eskualdeko bertsozaleen esku utzita.**

Bai, aurreko txapelketaren aldean jendearengandik askoz hurbilagokoak dira, eta eskualde bakoitzean jokatzek dena horretara baldintzatzen du, dena bertako jendearen esku dago antolaketak kontu horretan. Egin kontu, aurreko txapelketan ia gai falta egotetik orain saio gehiago egingo dira, gai aldetik ere horrek dakarrenarekin.

Hirurogei bertsolari direla esan dugu, baina partehartzaile bakoitzeko hiru pertsona daude antolaketan zelan edo halan, ehun eta larogeiko kopurua da hori; beraz, elkarte osoa dago martxan.

■ **Etorkizuneko txapelketa erronka ere ildo horretatik joango da?**

100 entzule izan dira. Hor klabea da hurbiltasuna, balorazioa gero egingo dugu, baina aurrera begira ere egiten da hau guztia. Behar bada oraindik eskualderen batean ez da indar gehiegi izango antolatze eta entzule aldetik, baina aurrera begira ere bada hau, txapelketa antolatzeko modu berria da, gero bertsolari bakoitza definitzeko beste era bat ere emango baitu" adierazi du 'Altzalei'k.

ANTOLAKUNTZAREN ERRONKA. Horrelako txapelketa zabalak antolaketak ere gisakoa behar du. Leku bako-

tzean bere antolaketak batzordea eratu behar izan du, une bakoitzeko saioak behar dituen ezaugarri eta betebeharrak zehazteko. Horren artean, gajartzailak eta epaileen kontua ere jagon dute, jarrai-

□ Horrelako txapelketa zabalak antolaketak ere gisakoa behar du; leku bakoitzean bere antolaketak batzordea eratu da

kortasuna bertsoaren eremu guztietara hedatu guran.

Bertsozale eta bertso eskolen artean gaiak atera dituzte, horiek otu eta planteatzeko ikastaroa ere izan da, eta bertsoa

epaitu behar denez gero, hartara jende gaztea bideratzea ere bada helburua. Josu Telleria eta Joxin Iturrioz bilbotarrek eta Moises Enbeita eta Jon Aurre muxikarrek epaituko dituzte hilaren 27an azken saioa izango duten txapelketetako bertsoak, badaezpada ere Josu Arroyo getxotarra lauretakoren baten ordezkari dela.

Saioen erdiak jokatuak dira dagoeneko. Busturialdean, Durangaldean eta Arratian izan dira, eta barikuan Bilboaldekoa izango da hiriburuko Bilborock aretoan. Domeka goizean berriz Mendexako frontoiak Lea-Artibaiko finala hartuko du, eta Getxoko eskoletan kantatuko dute datorren asteko zapatuan Ipar-Uribeko bertsolariak.

Hain zuzen ere, falta diren hiru eskualdeetan -eta Arratian ere bai- aurretiaz bestelako saioak izan dira. Ipar-Uriben txapelketa saio bakarrean egiteko moldatu ziren zelanbait bertso inguruan dabilzanak hartaratu barik, baina batetik final saio horretako bertsolariak trebatzeko eta hartaraino animatu ez direnak trebatzeko ere bestetik, eskualdeko herrietan bertako bertsolari eta txapelketakok partaidez osatutako bertso afariak antolatu dituzte. Ia hogeita hamar lagunek kantatu dute afalostean, bertso giro ederra sortuz. Eta entzuleek ere epaile beharra egin dute, txukunen ibili izana iritzi dutena sarituz.

BIZKAIKO BERTSOZALE ELKARTEA

■ Busturialdeko txapelketan eskuhartu zuten bertsolariak.

Bai, egitura definitiboagoa atera nahi genuke hemendik. Orain arte bertsolari kopuru eta mailaren arabera txapelketaren egitura aldatzen joan da, baina orain eskualde guztietan transmisioa ziurtatuta dago; Ezkerralde-Enkarterri inguru hori posible balitz etorkizunean... giroa eta entzule transmisiora bideratu behar dugu zortzi-hamar urtera begira, txapelketak errespetu eta oihartzuna lortu baititu.

Aurrerantzean hori izango da gure oinarria, gaijartzaile eta epaile berriak trebatzen ibili gara, eta antolatzaileak ere martxa horretan sartu gara. Hortik, adibidez gaijartzaileek euren ikas-taroa izan zuten, zelan topatu gaiak eta zelan bideratu... epaileek ere antzeko zerbait... eta hau guztia amaitzean berriz batuko gara.

Horren guztiaren atzean badago kontu garrantzitsu bat, geure buruari lora gehiegirik bota barik, bertsolaritza gustatzen dela eta gauzak serio eta txukun egiten direla elkarteetan. Jaialdiak behera joan dira eta hurbilpena da orain helburua, bertsolariak badagoz eta alde guztietan jendea suspertu behar dugu, inplikatu, beste era batera saioetara joango ez litzatekeen jendea hurbildu ●

Arratian, Bilbon eta Lea-Artibain ere girotzeko balio izan duten saioak izan dira, finalerdi eran, eta horietatik irten dira egunotan jokatu edo jokatu diren finalerdietako bertsolariak. Zenbaitzutan saioak izan dira, eta Bilboko kasuan, Ipar-Uribeko auzokideen antzerako afal edo bazkal osteko saioetan kantatu zuten Kafe Antzokian eta Santutxuko elkarte batean, gura zuten guztiek mahaian jesartzeko leku barik.

Maiatz amaierarako beraz, jakingo dugu nortzuk diren eskualdeetako sei txapeldunak. Bilbotik ekialderako eremu osoko bertsolariak dira, oraindik ere Ezkerraldean eta Enkarterrietan bertsogintzak urrats motela baitarama. Bizkaiko gainontzeko lurraldeetako sei txapeldunek udagoienean jokatu den herrialdeko txapelketarako txartela artez lortuko dute, orain urte bi finalean egon ziren zortzietatik gehituz. Lehen bost kanporaketetarako behar diren hogeita hamar bertsolariak osatzeko gainontzeko hamaseiak berriz, eskualdeetan puntu gehien lortzen dutenak izango dira. Horregatik, epaile berberak izango dira saio guztietan. Ordutik aurrera, aipatutako kanporaketa, finalaurreak eta finala egongo dira. Eta hemen dago azken berrikuntza, aurtengo txapelduna ez baita Arriaga Antzokian jokatu saioan erabakiko. Finala Euskalduna Jauregiara eroatea erabaki dute aurren antolatzaileek.

■ 1959an egin zen aurreneko eskualdekako txapelketa Bizkaian. Balendin Enbeita (eskuinean) izan zen txapelduna berriz ere; Jon Azpillaga txapeldunorde.

1959AN HASITAKO TRADIZIOA.

Eskualdeetako lehen txapelketen hastapena 1959 urtean dago. Urkiolan hasi, eta Mungia, Bermeo, Markina eta Zeanurin

kantatu zuten hogeita zortzi bertsolarik, Balendin Enbeita ez beste guztiek, aurreko urteko txapelduna izanda finaleko txartela baitzeukan. Bilboko Areatzan

asteburu honetan...
...GARAGARDO lantegian
BAZKALDUKO DUGU!

BERTOKO
EUSKAL GARAGARDOA

DEITU
ARINAGO!

Barazar Mendatea - ZEANURI

94 673 94 74

■ B. Enbeita, J. Mugartegi, J. Azpillaga eta J. Lopategi; 1959, 1960, 1961 eta 1962ko txapeldunak, hurrenez hurren.

muxikarra izan zen berriz ere txapeldun, Jon Azpillagaren aurretik, baina finalak izan zuen bitxikeriarik: jaien barruan abuztuaren 30ean egitekoa zen, baina alkateak bozgorailuak kentzeko aginduta, bertan behera uzteko esan zuen Alfonso Irigoienek. *"Hau hementxe egingo da datorren domekan eta altabozakaz"*. Eta horrela izan zen.

1960an aurreko urteko finalista biek

zeukaten txartela, eta gainontzeko lau finalistak Ondarroan jokatu zen finalerdia artez sailkatu ziren. Finalerdia osatu zuten gainontzeko laurak berriz -German Uriguen, Ireneo Ajuria, Faustino Etxebarria eta Juan Mugartegi- eskualdeetako txapelketak irabazita kantatu zuten finalerdian. Eta finala Mugartegi berrituarrak berak irabazi zuen Bilboko Zezen plazan. Jon Azpillaga berriz bigarren.

Hurrengo urtean lortu zuen Azpillagak txapela, eta 1962an Jon Lopategi txapeldunorde utzi zuen berriz ere. Urtebeteko etena eta 1964an berriz ekin zioten txapelketari, eta finala Ondarroa lekualdatu zuten. Ez txapela ordea, Lopategiren buruan iraun baitzuen. Urte bi beranduago hirugarrenez izan zen muxikarra txapeldun, Durangoko finalean ●

◆ URTZI URRUTIKOETXEA

HARTU ARGIA ASTERO

- Urtebetean 46 ale
- Euskal Kulturaren Urtekaria doan
- Orain harpidetuz gero, gure azokako opari bat zuretzat

- Zure helbidean jasoko duzu merkeago
- Gure azokako produktuetan deskontu bereziak
- Zozketa eta eskaintza berezietan parte hartzeko aukera

URTEBETEKO HARPIDETZA (BEZa barne) • Hego Euskal Herria: 15.600 pzta / 93,76 euro • Ipar Euskal Herria: 746 libera / 113,73 euro
• Espainia: 15.600 pzta / 93,76 euro • Beste Atzerriak: 20.100 pzta / 120,8 euro • Airez: 31.450 pzta / 189,02 euro

Izena: 1. deitura 2. deitura:
N.A./I.F.K.: Helbidea:
Posta kodea: Herria: Herrialdea: Tel./Faxe:
Ordainketa mota (markatu x batez): Bankuz ☐ Transferentziaz ARGIAren kontura ☐
(Bankuz ordaintzekoak betetzeko soilik)
Banku edo aurrezki kutxa: Titularra:
Titularraren telefonoa: Titularraren helbidea:

Entitatea Bulegoa K.D. Kontu zenbakia

DATA:

SINADURA:

ARGIA: 142 P. K. • LASARTE-ORIA 20160 • Tel.: 943 37 15 45 • FAXA: 943 36 10 48 • posta-e: harpide@argia.com • www.argia.com

DATORREN ASTEAN

Ikastolak

Ibilaldia 20
Balmaseda

meudez meude
zubia eralditzen

IBILALDIA

B E R R E Z I A

 Festaren inguruko guztia

 Zubi zaharra ikastola

 Balmasedako txoko ikusgarriak

 Euskaltegiak eta euskara elkarteak
Balmasedan

 Euskara jakite maila herrian

Maiatzaren 28ko ARGIArekin batera

Kalean da Jokin Muñozen hirugarren liburua, Alberdaniaren Zerberri sailean argitaratutako "Atlantidara biajia. Memory boom". Etxauritik bere jaioterri Castejonera lau egunetan egindako "biajia" kontatzeko du, hainbat gogoetez lagunduta.

"EZ DAKIT HERRI NORMALA IZAN NAHI OTE DUGUN"

JOXE LACALLE

■ "Gogoeta batzuk gehiago dute eldarnioetatik erreflexioetatik baino".

Etxauritik Castejonera bitarte lau egunez egin duzu "biajia". Bidaiaz gain, euskal kulturaren, historiaren, nafartasunaren... inguruan zenbait gogoeta aireratzzen dituzu. Aitzakia moduko bat izan da "biajia".

Liburuaren atzealdean jartzen du biajia dela eta ez bidaia, biajia hitzak baduelako berez zentzu ironikoa. Nik biaje

hitza hartu dut Txirritak botatako bertso batetik (nahiz eta ez naizen oso bertsozalea); iruditzen zitzaidan bidaia baino ego-kiagoa zela liburu honetarako.

Aitzakia? Nik gauza bat oso argi nuen abiatu aurretik: neure burua mendira bota behar nuen, hau da, karlisten garaian aipatzen zen "echarse al monte" esaera hura egin behar nuen. Baina nire kasuan "echarse al monte" izan da, ez arma bat

eskuan, baizik eta Heineken lata batzuk aldean. Egoera pixka bat ezohiko horrek eman zidan bide gogoeta inkonexoak egin ahal izateko. Horregatik gogoeta askok batzutan gehiago dute eldarnioetatik benetako erreflexioetatik baino.

■ "Atlantidara biajia" titulua "Memory boom" azpitituluz lagundu duzu. Zer esan nahi du azken honek?

Memoriaren suntsiketa hori nire aurreko liburuetan konstante bat izan da, batez ere bigarreanean. Iruditzen zait gure memoriak gehiegi pisatzen duela, memoria horrek eskuak lotzen dizkigula hainbat gauza egiteko. Nik uste dut memoria horretatik askatu behar garela neurria batean. Ez dut ikusi orain arte beste tokitan, beste kulturatan gertatu den haustura, belaunaldi haustura hori. Normalean gurasoen planteamenduei kontra egiten zaie; gurean iruditzen zait belaunaldiz belaunaldi pasatzen den herentzia horrek gehiegi pisatzen duela, eta horrek neurri batean hegoak lotzen dizkigula. "Memory boom" hori memoriaren suntsiketa hori definitzeko modu bat izan da.

Hori deskribatze aldera, kantutegiari heldu diot: "Hator, hator, mutil etxera", Xalbadorri buruzko "Non hago, zein larretan..." kantu famatua... Ematen du beti joandakoei etortzeko, bueltatzeko esaten ari garela. Uztazu pakean! Auskalo zergatik joan diren! Liburuan aipatzen dut oso modu ironikoan Elkano euskaldunak biderik luzeena bilatu baino ez zuela egin etxera bueltatzeko.

■ Eta zergatik Atlantida?

Liburu baten sortze prozesuan, batzutan titulua pentsatzen da liburua bera egin baino lehen. Kasu honetan kontrakoa izan da, liburua eginu nuenean ez nekien zein titulu jarri. Iruditzen zitzaidan Atlantidaren esanahi hori, lurralde mitiko hori,

garai batean izan omen zena eta gaur egun ez dena, iradokitzaile askoa zela. Euskal Herria mitiko hori, Aturritik Ebrorainokoa, beharbada existituko zen garai batean baina orain, eta bidaia leku-ko, "echarse al monte" hori egitea nahikoa da hori garai bateko kontua izan daitekeela ohartzeko edo beharbada ez, auskalo, baina gaur egun horren zantzurik ez dagoela ohartzeko. Alegia, Nafarroako hegoaldea ez dugula edo ez dutela ezagutzen Gipuzkoa eta Bizkaitik hitz egiten dutenek.

■ Azken ideia hau konstante da liburu osoan zehar. Gipuzkoar eta bizkaitarrak

Nafarroa ezezagun dutela diozu hainbat pasartetan ironikoki: Nafarroa eta Bascongadak elkarganatzeko EB, Ehzitarien Batasuna, "bide ezin gureagoa izan litekeela", Bizkaiko eta Gipuzkoako ardo gorri napar edo nobia bila doazela Nafarroa hegoaldera...

Jaiotzez Castejonekoa naiz, Castejoneko askotan joan izan naiz ama hangoa dudalako, baina Donostian bizi, hazi eta

hezi izan naiz. Eta Donostian bizi nintze- la uste nuen Nafarroa ondo ezagutzen nuela. Eremita kritiko baina abertzalean mugitu izan naiz, eta Nafarroaz nekiena uste nuen asko zela, ondo ezagutzen nuela, baina Iruñean hamar urte daramatzat eta orain konturatzen naiz lehen nuen ikuspegia ez zela zuzena. Gutxinaka-gutxinaka ezagutuz joan naiz hegoaldeko errealtatea. Esaten denean abertzale ba-

□ "Iruditzen zait gure memoriak gehiegi pisatzen duela, memoria horrek eskuak lotzen dizkugula hainbat gauza egiteko"

tziek politika unitario bat antolatzen dutela Araba, Gipuzkoa, Bizkaia eta Nafarroarentzat, ez dira jabetzen horren okerraz, Nafarroa behinik behin erabat desberdina delako. Parametro abertzaleetan bestelako jokaera eta planteamendu politikoak aplikatu beharko lirakeke Nafarroan.

Horregatik liburuan azaltzen den tonu ironiko hori. Gauza asko ezaguntzat edo

ziurtzat jotzen dira, eta planteamendu unitario horiek pixka bat kritikatzeko erabili dut ironia hori. Kritika horiek oso modu kaustikoan emanak daude, egia da, baina kaustiko eta ironiko izate hori aukera literario bat izan da azken batean. Horren beharrean sentitzen nintzen, eta behar hori ikusten nuen euskal literatura- ren barruan; autokritika, baina ez auto- kritika serioa, autokritika umoretsua.

Beti entzun izan dut kritika serioa behar duela izan; Ez. Kritika izan dadila, zergatik ez, pixka bat ludikoa.

■ "Noain, Amaiur... Oraingo gazteek gogoan

duten gerra bakarra Galaxietakoa da, edota bideo-kontoletan egiten dituztenak". Hala ikusten duzu hemengo gazteria?

Bai. Hemengo gazte jendea beste parametro batzuetan mugitzen da. Jakina hemen badagoela Jarrai, Ikasle Abertzaleak... Ni lanbidez irakasle naiz eta institutuetan mugitu izan naiz (nahiz eta orain ez nabilen, bueltatuko naiz) eta ikusten

KURSAAL

batzarrak egiteko leku berezia

ETA
GIPUZKOA
batzarren ondoren aisialdiaz
gozatzeko inguru paregabea

CONVENTION BUREAU

Reina Regente, 10 · 20003 DONOSTIA · SAN SEBASTIAN
Tel.: 943 481 466 · Fax: 943 428 122
e-mail: bureau@donostia.org · http://www.ssconvention.com

nituen gazte jendearen mugidak eta mundu ikuskerak oso bestelakoak ziren. Gure aiton-amonengandik jaso ditugun eta gure hurrengokoei pasa nahi dizkiegun gerra horiek difuminatzen ari dira gutxinaka-gutxinaka eta laister batean galduko dute izaera hori. Ikusten dut aldaketa hori jada gertatzen ari dela. Noaingo Batailaren ez dakit zenbagarren urteurrena ospatzen denean... horrek hemengo nafar askori ez dio ezer esaten. Belaunaldi haustura hori erakutsi nahi nuen.

■ **Oteiza ere kritikatzan duzu, frontoiaren espazio hutsean "euskal arima-ren eztaizker aurkitu uste zuelako".**

Oteiza euskal kulturaren berpiztearen nolabaiteko guru edo aitapontea da; Oteizaren estetika horretan mugitu izan dira asko euskal kulturaren parametroak. Oteizak badu teoria bat, "La teoría del vacío" izenekoa, eta horren haritik Cromlecharen teoria, esanaz euskaldunek trikuharri horietan existentziaren hutsunea deskubritu zutela. Gero, nonbait artearen maila gorena deskubritu zutelako, baskoek ez dutela gauza handirik egin, bere osotasunera iritsi zirelako.

Hasteko, oso gauza zeremoniotsua da, "el vacío", "el frontón", "el alma euskaldun"... Gure belaunaldian frontoia ez zen pilotan aritzeko, frontoia zen txoko ilun bat porroak erretzen hasteko, edateko... Kendu nahi izan diot Oteizaren teoria horri zeremonialitate hori.

■ **Nori zuzendu zatzaizkio hau idaztean? Nork irakurriko du?**

Nik oso argi daukat barrura begira idazten dudala, nire merkatua euskal literatura dela. Euskal literaturako eta euskal kulturako jendearentzat idazten dut. Libeloak-eta egin izan dira erdaraz kanpoko jendeak gure berri izan dezan. Badakit autokritika guztiak bestaldean, barrikadaz bestaldean, oso ondo hartzen

direla; gurea lotsagarri uzten duen guztia bestaldean pozaren pozez hartzen dute. Nik argi daukat barrura begira idazten dudala eta nire jendearentzat idazten dudala. Liburuan brometan esaten dut tregua hautsi dela denontzat, niretzat ere tregua hautsi da; eta tregua hautsi denez, neronek ere neureak esango ditut. Baina neureak esango dizkiot nire jendeari.

Ni ez nator bat kritika serioak behar direla esaten dutenekin, "*kritikak bai, baina ez daitezela tontakeriak esan*". Ez, kritika batzuk serioak izango dira, eta beste batzuk izango dira umoretsuak, ludikoak, kaustikoak eta ironikoak.

■ "Badakit kritika guztiak barrikadaz bestaldean pozarren hartzen direla; nik argi daukat barrura begira idazten dudala, nire jendearentzat".

■ **Momentu batean aipatzen duzu bakea lortzen bada, "ez dakit ba, jendeak etsiko ote duen Teruel bezalako herri arrunt bat izaten".**

Hori batzutan ikusi izan dut, hemen go askoren existentzia-ardatza izan dela "kontentziosoa". Eguneroko egunkarietan aurreneko orrialdean agertze horrek ematen digu garrantzia, ematen digu protagonismoa, eta noizbait gertatuko balitz "kontentziosoa" konpontzen dela eta gurea normalizatu egiten dela, bada, iruditzen zait askoren modus vivendi hori bukatuko litzatekeela. Herri normala izatea ez dakit nahi ote dugun.

■ **Gauzak botatzeko izan duzun gogoak ikusita, hainbat kontuk erretzen zaituela dirudi, suminduta bazeunde bezala. Hala da?**

Lehen aipatzen nizun treguaren haustura horrekin dago lotua: tregua hautsi denez, goazen hitz egitera. Badira kolektibo batzuk gurean eta hauei errespetu zor zaie. Presoak hor ditugu, eta oso delikatua da gurean gauza batzuk esatea, oso delikatua da jende asko sufritzen ari delako. Baina norbaitek tregua hautsi du... ETA erakundeak tregua hautsi du... Orduan orain esan ditzagun gauzak, baina esan ditzagun bere gordinean. "Veda" altxatu da, hasi gaiten hizketan.

Sumindura? Ez dakit nork esaten zuen; uste dut godoek esaten zutela gauzak bitan pentsatu behar direla: lehenengo mozkortuta zaudenean, eta bigarrenengo sano zaudenean. Nik mozkortuta nengoenean idatzi nituen eguneroko apunteak, eta horri forma eman nion sano nengoenean. Antzeko zerbait egiteko beharrean gaude denok.

■ **Bi aldarte horiek bereizi dituzu baina nola planteatu duzu idazkera? Esaldi motzak, iradokiztaileak, hitz jokoa... ageri dira sarri.**

Liburua laburra da baina elaborazio handia dago atzean. Gaia nolakoa, idazkera halakoa; hori literaturaren lege bat da. Kasu honetan diskurtsoa ezin zen luzea izan, pentsamendu edo gogoeta inkonexoak direlako. Eta inkonexoak diren aldetik, flash modukoak diren aldetik, nahitanahiez mailukadak behar ziren. Horregatik esaldi motzak, sententzia modukoak... pare bat zerbeza hartuta zebilen narratzaile batek diskurtso oso konexoa egiterik ez zuelako. Esaldien artean lotura ez oso logikoak egiteak ahalgina eskatzen du, ideia batzuk, metafora batzuk eta esamolde batzuk lotzeko. Propio hartutako estiloa izan da. Liburu honek 200 bat orrialde izan zitzakeen, baina horrela utzi nahi izan dut, zer pentsatua emateko ●

◆ ERIZ ZAPIRAIN

FISIKAREN EBOLUZIOA

Fisikaren Eboluzioa liburua da Einsteinek Fisikaz idatzi zuen dibulgazioko obrarik ospetsuen eta pedagogikoena. Bere laguna Leopold Infeld fisikariarekin batera, Fisika klasikoa (Galileo eta Newton) eta Fisika horretan gertatu ziren iraultzak (Erlatibitatea eta Kuantika) garatzen ditu, teoria hauek sortutako arazo filosofikoak ere aztertuz. Obra hau hamaika hizkuntzetara itzulia izan da eta dibulgazioko zientziaren klasiko bihurtu da jadanik mundu osoan. Orain euskara bikainean goza dezakezu.

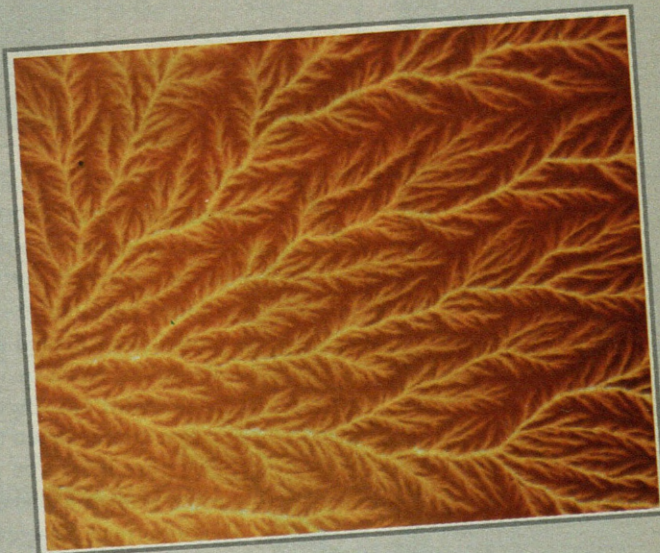
Jadanik
salgai zure
liburudendan!!!

PENTSAMENDU GARAIDEA

FISIKAREN EBOLUZIOA

Albert Einstein / Leopold Infeld

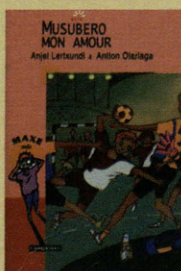

GAIAK

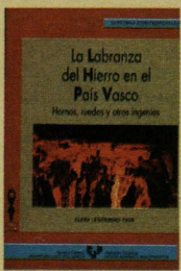
ARGITALDARIA

Astia Hartuta

LIBURUAK

**MUSUBERO
MON AMOUR***Anjel Lertxundi
Antton Olariaga*Elkarlanean
119 orrialde
1.400 pta.

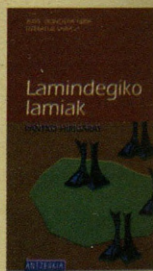
Anjel Lertxundiren testuez eta Antton Olariagaren irudiez osatutako Maxe sailaren bigarren alea da "Musubero mon amour" izeneko gaztetxoentzako liburu hau. Maxeren abentura berriak argazki bat du abiapuntu. Itxuraz bere gelako nesken eskubaloi taldeari Bordeleko kiroldegian ateratako argazki soila da. Taldearen atzean, ordea, bikote bat ageri da elkarri musuka. Bikote horretako emakumea andereño Maripi dela ikustean harrituko da Maxe. Zein ote da andereño Maripirekin ezkutuan musuka ari den gizon bibotaduna? Eta aitzaki eder hau medio, Bordelera eginiko bidaiaren gorabeherak kontatuko ditu protagonistak. Liburuaren amaieran bidaian ateratako beste hainbat argazkiren inguruan ere jardungo du Maxek ●

**LA LABRANZA
DEL HIERRO EN
EL PAIS VASCO***Elena Legorburu*EHU
223 orrialde
1.850 pta.

Zerbitzuen sektorea nagusitu den gizarte honetan, garai batean burdinak izan zuen protagonismoa itzali da dagoeneko. Baina Historiaurretik bertatik Euskal Herriaren ibilbidea burdinari loturik egon da. Burdinaren produkzioak euskal jardun ekonomikoa baldintzatu du, baina baita historia eta kulturaren hainbat alor ere. Elena Legorburu Fausek burdinaren eboluzioaren azterketa egin du lan honetan, gure herriaren giltzarri izan denaren inguruko zenbait hausnarketa luzatzeaz batera. Historiaurrean abiatzen du bere lana eta industrializazio modernora bitarte zabaltzen du bere azterketa. Burdingintzaren prozedura tradizionalaren nondik norakoak azaltzen ditu eta teknologia zahar eta berrien arteko trantsizioa ere du mintzagai, besteak beste ●

**EULIAK EZ DIRA
ARGAZKIETAN
AZALTZEN***Joxemari Iturralde*Erein
301 orrialde
2.700 pta.

Emakumeak dira Joxemari Iturralderen azken nobela honetako protagonistak: Brezo, Lucinda eta Luzia, hain zuzen. Emakume hauen artean gizonezkorik ere bada: Rekexo ikertzailea, neska hirukotearen zelatan ibiltzeko agindua jaso duena. Ederrak dira Luzia eta bere lagunak eta neskazalea Rekexo. Arrunt eta gizajo samarra ere bai, baina itxura onekoa. Nesken pausuak jarraitzeko mandatua dela medio, Bilbotik Londresa eramango du nobelak irakurlea eta bertan hainbat pasadizo dibertigarri biziko ditu Rekexok. Erein argitaletxeak karrikaratu duen idazle tolosarraren azken lan honetan, emakumeen erabakiak gizonezkoen gainetik daude. Baina bada tramaren atzean eta, agian, guztien gainetik dagoen beste indar bat ere ●

**LAMINDEGIKO
LAMIAK***Pantxo Hirigaray*Kutxa Fundazioa
95 orrialde
600 pta.

Donostia Hiria Literatur Saria jaso du aurturten Pantxo Hirigarayk antzerki lan honengatik. Hamar pertsonai dira lan honen protagonistak: bertsolari bat, musulari bat, haizkolaria bat, idazle bat, pilotari bat... Guztiak Iparraldeko euskalduntasunaren azken lekukoak. Istorioan zehar gainera, desagertzen joango dira bata bestearen ondoren eta horrek euskalduntasuna umezurtz utziko du.

Agatha Christieren obra misteriotsu batean oinarritu da Hirigaray lan hau sortzeko eta komedia poliziakoaren kutsua ematea ere lortu du. Euskal munduaren protagonista diren pertsonaietatik hasi eta "Laminen ipuina"n bezalaxe, korapilatu egingo da kontakizuna, irakurlearen jakinmina sortuz. Antzerki lan hau datorren urtean izango da oholtza gainean ●

D I S K O A K

-BOST
Noizbait

Discos Suicidas

2.200 pta.

Noizbait taldearen bigarren lan luzea da hau. 95ean bildu zen lehenengoz bizkaitar boskotea (seikote bilakatu dena) eta 96an hirugarren postua erdietsi zuten Euskadi Gaztea lehiaketan. 98an kaleratu zuten "Inposatutako ereduak" lehen diskoa. Urtzi eta Enekoren gitarrek, Imanolen baxuak, Rafaren bateriak

eta Iñaki eta Usoaren ahotsek osatutako lan honetan, eta lehen lanean hautatutako bideari jarraiki, erritmo gogorak, kutsu industrialak, sample-rrak eta melodia landuak nahasten dira, beti ere metaletik urrundu gabe. Kolaborazio ugari izan dute grabaketan: Etsaiak taldeko Auo eta Lehiotikan-eko Gorka, besteak beste ●

E g i l e a r i G a l d e z k a

Pantxo Hirigaray
Antzerki lanen idazle eta kazetaria

"Euskal kontzientziarik ez dutenen indarra nagusi da"

Lamindegiko lamiak" aurtengo Donostia Hiria saria irabazi duen antzerki lan hau idazterakoan, zein izan da bertako tramaren benetazko jatorria?

Lehenik eta behin, Agatha Christieren "Hamar beltzak" liburuaren trama hartu dut oinarritzat. Bertan, leienda baten arabera, hamar pertsona hiltzen ziren. Ideia interesantea iruditu zitzaidan, nik azaldu nahi nuena adierazteko: Iparraldeko euskalduntasunaren egoera tristeak salatzeak. Horretarako, euskalduntasunaren azken hamar ordezkariak desagertarazi ditut: pilota mundukoa, bertsoen mundukoa... Sinbolo moduan hartu dut ildo hori eta era berean, komedia poliziakoa bihurtu nahi izan dut antzerki lana.

■ **Iparraldeko eskualduntasunarekiko hain ezkor zara benetan...**

Bai. Euskaltzale amorratu, enamoratu eta langile aintz dago. Baina errealitatean,

guk egiten dugun saiakeraren aurrean deus egiten ez dutenen indarra nagusi da. Euskal kontzientziarik ez dutenen indarra da nagusi.

■ **Nondik datoz pertsonaien izen "komiko" antzeko horiek?**

Izen bakoitzak du lotura euskal kulturaren protagonista izandakoekin. Aita Aritzabelar euskaltzainaren izena esaterako, euskalgintzaren munduan aritutako makina bat aitetatik sortu dut. Eta horri gehitu diot ondoren Aritxelharren jatorria. Xalbattin bertsolariaren izena Xalbador eta Mattinena batuta bururatu zait. Eta hitz jokoak ere egin ditut Maixan Lumaederrren izena bezalakoak.

■ **Ba al duzu lana hemendik gutxira taularatzeko asmorik?**

Seguru aski, uda igaro ondoren, Xirixiti-Mirixiti antzerki taldean hasiko gara hau antolatzen, eta heldu den urterako estreinatu nahiko genuke ●

9.800 pta.n

Esaيدazu, bi betaurrekoetatik zein da graduatuta dagoena?

ERRAZA DIRUDI, EZTA? BADA, BIAK DAUDE GRADUATUTA!

Orain, MULTIOPTICA Sen azken modako GRADUATUTAKO KRISTALDUN EGUZKITAKO BETAURREKOAK aukera ditzakezu **9.800 pta.tik hasita.** **BETAURREKOEN ARMAZOA BARNE.**

EROSKETAK MULTIOPTICASEN EGINDA, TRAVEL CLUB PROGRAMAKO PUNTUAK LORTUKO DITUZU

ZINKUNEGI
MULTIOPTICAS

EGUZKI BETAURREKOETAN 1ak

Hernani, 4 - DONOSTIA

Gizakiaren intimitaterako eskubidea urratu baino, antzinako Erromara itzuli garela dirudi, gladiadore eta lehoien sasoiara. Oraingoan, erpurua gora eta behera erabili ordez, ikusleek telefonoz epaitzen dute. Jendea aspertua bizi da eta besteen sasi bizitzei erreparatu behar.

KUXKUXERO HANDIA ANAIA BAINO

Arrendegian, merkatuan, lantokian, toki guztietan dute "Gran hermano" hizpide. Umeek ere ikusi behar dute, hurrengo egunean ikastetxeko beste kideen aurrean baztertuak geratuko ez badira. Unibertsitateko ikasleak ere tesiak egiten hasiak dira "Gran Hermano"ren gertakari soziologikoa dela eta.

Batez beste zortzi milioi ikusle ditu egunero, 24 eta 44 urte bitartekoak, horietatik %59 emakumeak eta %41 gizonekoak direlarik. Tele 5eko laburpenak deskafeinatuegiak direla uste dutenek Via Digitalera baino ez dute jo behar, non partaideak sexu harremanak maindire azpian edo dutxan nola dituzten zentsurarik gabe 24 orduz ikus daitekeen; edota komuneko ontzian eseri eta gero eskuilarekin garbitzen. Bestela, Interneten dute ikusgai. "El Correo" eta "Diario Vasco" k ematen dioten garrantzia neurritz kanpokoa da, kontrazalak eta oro. Disimulatu ere ez dute egiten Correo Taldea Tele 5eko akziodun nagusi dela. ETB-leko "Sorginen laratza"n ere gizon bat giltzapetu dute.

ADIMEN HANDIKO

JENDEA? Itxura batean, NASAko astronautak hautatzen dituen psikologo bat erabili zuten "Gran Hermano"ko 10 partaideak aukera zitzan. Izaera ezberdinekoak, baina elkarren osagarri izan zitezela. Beren guraso, lagun eta lankideekin mintzatu ziren, gainera. Lehiakideak sormena eta oreka emozionala duen jendea dela diote hautatzaileek, negoziatzeko ahalmena dutenak eta, harrigarriena, adimen koziante handikoak. Haatik, saioa 10 segunduz ikustea baizik ez dago hori gezur borobila dela jakiteko. Okerrena ez

da saioa ikustea, astakeriak entzutea baizik. Genitalekin zerikusia dutenak bereziki, barrukoen arabera emakumeek ere potroak dituzte-eta. Barnetegi hortera horretan zein baino zein arruntagoa da. Lehena kanporatu ondoren gainera, amaitu dira laztanak, masajeak eta itxurakeriak. Dagoeneko hasi dira ika-mikak. Ikusleek begitan hartzen duten kidea izango da kanporatua, beste irizpiderik gabe. Zinez barregarria da garai batean seriotasunaren eredia zen Mercedes Milak halako idor aurpegia jarriz azalpen

■ Amarrua ote dagoen zurrumurrua ere zabaldu da, alegia, lehiakideak gidoi bat jarraitzen ari direla.

nak ematea, hil ala biziko kontua baititzen. Zergatik ez da Mercedes Mila etxean sartzen, barrutik aurkeztuz esperimentuarekin gehiago goza dezan? Oilo ipurdia jartzen zaigu Milaren ordez Jesus Hermida jarri izan balute pentsatze hutsarekin. A ze matraka botako zukeen harek!

Ez gara saioa abiaraztearen kontra hasiko. Badakigu morboaren aitzakian denak balio duela. Bestelakoa da gure kezka, ikerketa soziologikoa egiteko balio lezake, baina ez giltzapetuta dauden

partaideez, ikusleez baizik. Antza, jendeak halako zaborra ikusi nahi du, etxera leher eginda heltzen dela esanez. Saio honek agerian uzten duena baina, jendea asper-asper eginda bizi dela da, ez duela berezko bizitzarik.

ORAIN, "BIG BROTHER VIPS".

George Orwellen "1984" eleberrian oinarritua, Endemol ekoiztetxeak "Big brother" ("Anaia zaharra") sortu zuen. Herbehereetan "Big Brother"eko irabazlea, Bart, pertsonaiarik ospetsuena bilakatu da, futbolarien gainetik eta errege-erreginaren pare. Hala, CBS estatubatuar kateari saldu dio.

Alemanian martxoaren lehen hasi zen "Big Brother" RTLn, telezaborraren katea, alegia. Hala, bere titi oparoak erakusten dituen Sabrinari sartu aurretik egin zuen lapurreta leporatzen diote. Bada, RTL kateak Sabrinaren zorak kitatu ditu, barruan segitu dezan.

Zalapartarik handiena ordea, Zlatko Trpkovski mekanikari langabetuak etxean utzi behar izan zuenean gertatu zen. Orain, disko bat kaleratu eta bere saioa du telebistan ("Zlatko's Welt").

"Big Brother" pornoa egitea ere proposatu diote. Arrakasta ikusita, hilaren 22an, Herbehereetan "Big Brother Vips" hasiko da, zeinean partaide arrunten ordez pertsonaia ezagunak sartuko dituzten. Bala da jende ospetsuaren benetako izaera ikustea baino morbo handiagorik? Umeentzako "Anaia txikia" asmatzea ere ondo legoke. Edo bertsio bat presidiario arriskutsuez osatua; ikuskizun aparta, elkar erasotuz sarraskia ziurtatuko ligitete-eta ●

◆ BEÑAT DOXANDABARATZ

Aurten bertan hasita eta heldu den urtean zehar, oraingo bi kateez gain, beste kate orokor bat eta beste bost kate tematiko ere abiaraziko ditu ETBk; eskaintza horren erdia euskaraz, gainera. Hori da behintzat, onartu berri den EITBren Plan Estrategikoan aurreikusten dena.

TXORIKUMEEN ESPEROAN

Txoriaren oraingo eskaintza huseria da datorkigun kate uholdearen aurrean. Horretaz oharturik, EITBk ez du euskarri berrien aurrean lo geratu nahi, hots, lurreko telebista digitala, satellite, kable eta Internet bidezkoa. Publiko gaztea eta

hiritarra oso aintzat hartuko da kate berri hauek taxutzerakoan. Alde batetik, azken urteotan euskal hiztunen kopuruak gora egin ondoren eta erabilera bultzatu nahiz, euskarari lehentasuna emango zaio, emisioen %50etik gora euskaraz izango delarik. Bestalde, erdarazko kateen eskaintza gero eta oparoagoa eta espezializatuagoa izanik, hori orekatu beharra dago. Hori izan dira Andoni Ortuzar EITBko zuzendari nagusiak Eusko Legebiltzarreko EITBren

Jarraipen Batzordearen aitzinean aurkeztu duen Planaren ardatzak. Gogorazi dezagun Administrazio Kontseilua 19 kidez osatua dagoela: EAJko 4, EH, PSE eta PPko 3na, EA eta EBko 1na eta gizar-

te erakundeetako 4.

Hona hemen ekintza proposamenen xehetasunak: ETB-1 eta ETB-2 kateez gain, audientzia irizpideetatik harantzago legokeen kanal orokor berria sortzea aurreikusten da, artea, hezkuntza, literatura, ekonomia eta beste hainbat arlo bere

ko euskal diasporari begira: gaur egun abian den ETBSat eta bestea "Canal Vasco".

Orobat, Nafarroa eta Iparraldeko ordezkariak handitzeko nahikaria aipatzen da. Euskarri digitaleko irrati kate berriak sortuko dira. Kultura musikaleko kanal berria litzateke lehena.

Era berean, eszenatoki digital berriari so, trebakuntza izango da EITBren erronka nagusietakoa. Euskadiko Ikus-entzunezko parkea ere garatuko da, euskal industria pribatuko eragile guztiei zuzendua, sektorerako laguntza publikoak azpiegitura bakarrean bilduko lituzkeena. Horren haritik, ikus-entzunezko euskal industriari laguntza eskainiko zaio digitalizazioaren aro berriari

aurre egin diezaion. Azkenik, behar berrietara egokitzeko Iurretako emisio-gunea eta Miramongo produkziogunea handitu egingo dira ●

◆ BEÑAT DOXANDABARATZ

■ EITBko agintariak Plan Estrategikoaren aurkezpenean.

baitan tartekatuko lukeena. Gaikako kanalen artean berriz, lau egitasmo aipatzen dira, hala nola: albisteen kanala, gazte kanala, hezkuntza kanala eta kirolen kanala. Baita bi kanal ere Ameriketako

T x o r i B a t e k E s a n D i g u

■ "HOSPITAL CENTRAL"EN HANKAMOTZ DABILTZA

Telesaila ahal den sinesgarrien izan dadin, 1.600 metro karratuko estudioa sabaiekin eta guzti egin dute. Baina alferrik da, Tele 5eko "Hospital Central" hau "Urgencias"en kopia kaskarra dugu. Aktoreen lanak ez du indarrik eta gidoiak betiko topikoz josiak daude. Hori gutxi balitz, tematuta daude akzio sekuentziak nola edo hala sartzen ●

■ ENPLEGU DOIKETA NAFARROAKO CANAL 4N

Kateko 74 langile, 61 kontratupuan eta 13 bekadun, apirileko soldata jaso gabe daude oraindik. Jokabide honen gibelean dagoen xedea bestelakoa da, beti ere Sanzen gobernuaren babes duela. Hurrengo pausoa Retenak Canal 4 erostea izanen da, gisa horretan egosten ari den telebista autonomiko digitalaren kudeaketa eskuratzeko ●

■ "ANAIA ZAHARRA" ESTATU BATUETAN ERE

Ikusleria zaharrena eta kontserbadoreena duen arren, CBS kateak "Big Brother"en aldeko apustua egin du udako programazioa bultzatzeko. Uztailaren 6an arratsaldeko 20:00etan hasita, astean bost aldiz emango dute. Asteazkenetan berri, "Survivor" abiaraziko dute, non uharte bakarti batean zenbait lagun elkarren kontra ariko diren ●

Nahiz Leioa inguruan baino ez dagoen entzungai, beste ikasleek entzutea nahikoa arrazoi da mikro aurrean daudenek presioa senti dezaten. Musika eta txutxumutxu saioak dira nagusi.

UHINETAN LABAINTZEN IKASIZ

Ez da unibertsitateko irratibat; ikasketen osagarri izatea xede badu ere, bitartekoak baditu ikasleek praktikekin ez duten presioa nabaritu eta, bidenabar, entzuleak beste ikasleak izanez, mikroari beldurra gal diezaioten. Gotzon Toral eta Arantxa Gutierrez laborategiko arduradunak dituztela, asteartetik ostiral arte aireratzen dira emankizunak, 9:00etatik 14:00-etara, beti ere Gizarte eta Komunikazio Zientzia ikasleen ordu libre-en arabera.

Duela sei urte ere unibertsitateko irratibat abiarazten saiatu ziren. Merkatu ikerketak egin ondoren, bi astez segidan aireratzea lortu zuten, goizetik ilunabarrera arte. Haatik, ezin izan zuten programazioa atxiki, saioak taxuz lantzeko azpiegitura handiagoa behar zelako. "Maila kaskarra ematen ari ginenez, emisioak etetea erabaki genuen. Zailena ez da hastera izaten, eus-

MONIKA DEL VALLE

■ Asteartetik ostirala bitarte uhineratzen da irratia.

tea baizik. Ekinaldi berri honetan beraz, zuhurrak izango gara" azaltzen digu Gotzonek. Epe erdira halaber, oraingo estudioa praktiketarako utzi eta beste batean irratia finkatzeko asmoa dute.

Oraingoan, lehen mailako ikus-entzu-

nezko ikasleak hurbildu dira nagusiki. Horren harira, bilakae-ra bat egon da ikasleen gustuei dagokienez. Lehen, informatibo serioak egitea aukeratzen zuten bitartean, orain edukiak askoz arinagoak dira, txutxumutxuak, musika eta zinema saioek osatzen baitute programazioa. Arantxaren ustez, "gure belau-naldia prentsa irakurritz hezi zen; oraingoak berriz, telebista izan du bidelagun. Beste modu batera bideratzen dute mundua aldatu nahi izate hori".

Tamalez, euskaraz ez dago saio bakar bat ere. "Deialdi bat egin genuen baina ez zaigu inor etorri" diosku Arantxak "agian,

euskaraz diharduten ikasleek, gutxiago izatean, praktika gehiago dituztelako eginkizun. Beraz, gazteleraz ikasten duten euskaldunen artean ea norbait animatzen den" ●

◆ BEÑAT DOXANDABARATZ

Aurpegia

Unai Zabaleta

Mikro aurrean aritzen da Leitzako Karrape irratian

"Goizez lan egiten duen gautxori berritsua naiz"

Perkusioa jotzen du Unaik "Los Incansables" txarangan. Irratiarekiko duen grina bertan elkarrizketa bat egitean piztu zitzaion. "Bat-batean halako zirrara sentitu eta orduan jakin nuen irrastian nire saltsan izanen nintzela". Karrapen harremanetarako duen xarma zabaltzeaz gain, Euskalerrria irratiako "Metropoli forala" magazinean ere Akilinoaren tarte du asteazkene-

tan. "Politena entzuleekin mintzatzea izaten da, eta ni naizen bezala agertu mikro aurrean: berritsu. Eta zerbait gaizki ateratzen bada, esan egiten dut, zurikeriatan ibili gabe". Goizez lan egiten duen gautxoria da leitzarria; hartara, aurrera begira, gauez egin nahi luke "Itzalarekin hizketan" saioa, non Leitzako norbait elkarrizketatzen duten. "Ilargiaren eraginez edo, jendea samurtu egiten delako" ●

Bagak

■ ERBESTEAN NAHIKO GINTUZKETE ASKOK

Txalotzekoa da aurreko egunean Radio Euskadik Bartzelona aukeratu izana "Boulevard" saioa handik egiteko. Kinka larri hauetan Ibarretxe lehendakariaren hitzez aparte, Kataluniako adituen iritziek ere haize freskoa dakarte, nahiz eta haien artean ere zenbat buru hainbat aburu dagoen. Halaber, gorestekoa da Antoni Segura Historia katedradunak bere setari esker lortu duena: hilaren 23an Trias Fargas Fundazioan hitzaldi bat antolatzea Euskal Herriko bakegintzaz. Hau da CIUK maltzurki bertan behera utzi zuen hitzaldia, Aznar presidenteari bere babesa eman baino lehen ●

BILBO maiatzak 18
Kontzertua

Lau Behi blues rock taldeak "Emakume interesgarriak" lan berria aurkeztuko du, luzaroan diskorik atera gabe egon ondoren.
Kafe Antzokia
 22:00

URRETXU-ZUMARRAGA
maiatzak 20
Antzerkia

XIV. Antzerki Astearen barruan, "Deabru beltza" antzezlan taularatuko du Inkieto taldeak. Oreka eta desorekaren arteko jokoa, kaleko piroteknia-ikuskitza, musika, akrobazia, hanka-palo eta malabareak erabiliz.
Gernikako Arbola
 22:30

ORIO maiatzaren 26ra arte

Argazki erakusketa
 Jorge Oteizaren omenezko erakusketa antolatu du Salatxo tabernak, Ramon Serras zarauztarraren argazki sortarekin eta "Oteizaren ikuspegia" izenpean.
Salatxo Taberna

OIARTZUN
maiatzaren 31era arte
Kartel lehiaketa
 Xanisteban jaiek iragartzeko kartelirik onena hautatzeko asmoz, kartel lehiaketa antolatu du Udaleko Kultura Batzordeak. Erabili daitekeena librea da eta irabazleak 80.000 pezetako (3.200 libera) saria jasoko du.

BILBO ekainaren 5era arte

"Auzo bateko irudiak"
 Maite Ordoño eta Xabier Jauregiren 18 argazkietan Buenos Aires bere gordintasunean ageri da.
Espacio de los Mundos

LAUDIO maiatzak 20
Haur antzerkia

Kukubiltxo taldeak "Txirrikiz" antzezlan aurkeztuko du, Araba Euskaraz-ek antolatu jaialdien barruan. Sarrerak Laudioko ikastolan, Vital Kutxan eta Araba Euskaraz-eko egoitzetan daude salgai.
Laudioko Udal Kiroldgia
 18:00

BEASAIN maiatzak 23
Zinema

Goieniz Zine Klubaren Dardara zirkularen barruan, "La noche del demonio" izango da ikusgai. Jacques Tourneuren film hau britaniar zinema fantastikoaren galilurra iritsi zen.
Usurbe Antzokia
 21:30

EUSKAL
EUSKARAZ GERTATZEN

IRUÑEA maiatzaren 22tik 25era
Hitzaldiak
 "Euskara euskararen garaian" izanen dute mintzagai zenbait adituk. Hitzaldi eta mahainguruak gazteleiaz egingen dira.
Erraldoien Txokoa
 20:00

URDINARBE
maiatzak 19, 20 eta 21

Kontzertuak
 Musika-eguna 2000 dela eta, igandean bertzeak bertze kontzertua izanen da honako taldeen eskutik: Okzitaniako Harry Vedereho, Europako Slonovski (tzigane taldea), Czekomor txekiar taldea eta Euskal Herriko Laginak, Naia Robles, Julie Lambert, Anje Duhalde, Imuntzo eta Beloki eta Alboka.
 14:30

BAZTAN maiatzak 20
Mendi iteera

Baztango VII. Mendi Ibilaldia egingen da, Baztango mendigoizaleak antolatu. Berroetan hasi eta amaituta, 32 kilometroko zeharkaldia egin beharko dute partehartzaileek. Diploma bana emanen zaie finkatu denboretan kontrol postu guztietatik pasatzen diren guztiei.
Berroeta

Agendarako deialdiak hogeit egun lehenago bidali 37 34 03 faxera

Argitarapen honen edizioako laguntzaile:

kutxa

gizarte-ekintza
 obra social

Fruituetako haziak pipittetan dituzten fruta arbolak su-gorriaren beldur izaten dira urte sasoi honetan. Honek kalteak sortzen ditu mahairako eta sagardorako sagar ekoizpenean.

URTEROKO ERRETOLIKA

Madariondoena eta irasagar-rondoena ia ahaztua ditugun honetan sagarrondoaren lorealdia pasa berria da. Pipitta duten fruta arbolaren lore-egutegia osatzeko elorri zuria, mizpirondoa, otso-lizarra, maspila eta hostozuria hortxe ari dira, lorea zabaltze eta zimeltze tarte horretan.

Hezurra duten fruta arbolak ez bezala fruituetako haziak pipittetan ematen dituztenek gaitz izugarri baten erasoaren beldur bizi direla aipatu beharra dago sasoi honetan. Zergatik orain? Lorea irekia den bitartean zabaldu eta kutsatzen baita, batik bat, su-gorriaren deitzen den gaitz suntsitzailea. Suntsi-

tzailea, berari aurre egiteko inolako aukerarik gabe jo eta bertan hiltzen bai-

titu arbola gazte eta zaharrak. Fruta arbolaren puja muturrak erre, itxura hartu eta makurtzen ote diren jagon. Kalte ikaragarriak dakarzki honek batez ere mahairako eta sagardotarako sagar ekoizpenean. Sagardi osoak erre dira dagoeneko eta etorkizunean ere antzera jokatu beharko dugu baldin eta gaitzaren eraso bortitzenak sahiestuz berarekin armonian baino harmonian bizitzen ikasteko zer egin behar den jakiteko ikerkuntza zorrotz eta serio bat sustatzen ez bada administrazioko erakunde guztietatik. Noiz arte sasoi honetako urteroko erretolika? ●

◆ JAKOBA ERREKONDO
mandio@redestb.es

O S A S U N A

Asko aurreratu den arren, oraindik fibrosi kistikoaren sendaketa partziala bakarrik lortu da. Terapia genetikoan sakonduta ordea, posible izango omen da betiko sendaketa lortzea.

FIBROSI KISTIKOA SENDATUKO DA?

Fibrosi kistikoaren inguruan antolatuta den V. Batzar Nazionalaren antolatzaileetako bat izan den Jose María Nadal doktoreak iragarri duenez, aurrerakuntza berriei esker eta terapia genetikoarekin egindako saiakuntzak eskaintzen duten itxaropenaren bidetik, fibrosi kistikoa agian sendatzeko moduan egongo ginateke, behin betiko, 10 urte baino lehenagoko epean.

Murtzian burutu zen gaitz honi buruzko Batzarraren batzorde antolatzaileko presidentea zen J.M. Nadalek ekitaldiaren inaugurazio gisa eskaintako hitzaldiaren izenburua horixe izan da: "Fibrosi Kistikoa: eguneratzea". Espzialista honek azaldu zuen bezala, gaitzaren tratamendurik eraginkorrena, eta

gaur egun fibrosi kistikoarentzako irtenbide behin betikoa ekar dezakeena, itxu-

ra guztien arabera, terapia genetiko da. Terapeutika modu horrekin egindako saiakuntzek sendaketa partziala dakarte oraingoz, baina teknikak aurrera egin ahala, eta oraindik ere konpondu gabeko puntu ilun batzuk argitu bezain pronto, sendaketa behin betikoa izango dela pentsa daiteke.

Nadalek gogoratu zuen bezala, ikaragarri aurreratu da azken aldi honetan pazienteen bizi-itxaropenean eta baita berauen bizi kalitatean ere: gaur egun gaitza jasaten duten pertsonen batez besteko adina 12,6 urtekoa da, duela urte batzuk 4 urtera ere iristen ez zen bitartean. Horregatik, gaur egun "ez da gaixotasun pediatrikoa soilik" ●

◆ JABIER AGIRRE

Toloñoko mendizerran, landare ausartak gailurretan

Toloñoko mendizerra Arabako lautadak eta Ebroko ibai izugarriak sorturiko harana bereizten dituen da. Bi mundu edo bi unibertsoen artean eginiko horma dirudite mendi hauek. Euskal Herriko lurmutur bati bizkarra ematen dio edo bertako altzorrak ezkutatzeko eginiko hesia dirudi. Araba Errioxako mahastia dira altzorrak, gaur egun harri bitxiaren prezioa dutenak. Europako hotzak eta hezetasunak Mediterraneo inguruko udako lehortek bortitzekin talka egiten duten gunean daude mendi hauek. Trantsizioko mendiak omen dira, naturan ez delako dena zuria edo beltza, baina gris ilunak eta zuri zikinak izanik ondo bereizten dira haranak eta bakoitzaren ezaugarriak.

LIERNI ARRIETA

Herrera mendatea izango dugu abiapuntua. Toloñoko mendiak igaro eta bertatik urruntzeko erabiltzen den errepidea, bertara hurbildu eta berarekin bat egiteko erabiliko dugu. 1.100 metroko altuera duenez ez dugu maldan gora izerdi handirik isuriko, indarrak bertako bizidunak aztertu eta bidea aurkitzeko beharko ditugu. Utzi autoa edo bizikleta mendateko aparkalekuan eta hasi dezagun txangoa. Errepidean hegoalderantz kilometro eta erdi aurrerago ezkerrera doan bidea jarraitu eta pagadian sartuko gara. Pagadiko lehen loreak loratuak dira jada eta baso-anemonak eta gibel belarrak alaitzen dute azpi-

*Ez da txantxetako
izango hemengo
haizea izotza egiten
duen egun horietan.
Landareak ere ez dira
zentimetro batzuetatik
igarotzen.*

LIERNI ARRIETA

■ Toloñoko mendietan gailurrez gailur ibili ginen, Araba eta Errioxa bidelagun.

basoa.

Harritzekoa

da pago gazteen hostoek negu osoa nola iraun duten zuhaitzetan. Klorofila eta substantzia biziak galdu arren gogor diraute adarretik zintzilik, paper horituaren itxurarekin.

Basurdearen arrastoak ere ugari dira. Suge-belar (*Arum sp.*) inguruan, lorategietako kalaren antza handia duen lorearen inguruan, lurra altxatuta ageri da. Basurdeak lore honen zurtoina jaten du eta beste zenbait tipula eta errizoma ere gustukoak ditu. Landa-reek negua igarotzeko sustraian edo zurtoinean metatzen dituzten azukre, gatz eta urak, herbiboroen elikagai bihurtzen dira. Gauza bera egiten du gizakiak baratzeko landare askorekin. Ingurune honetan beraz ugari izango dira basapiztiak eta, nola ez, ehiztariak ere ez dabil-tza urruti. Bidean ehiztariak erabiltzen dituzten bi borda ikusiko ditugu, udaberrian txonta kantari ari baita eta baita kukua ere. Txonta eta kaskabeltzak erraz gerturatuko zaizkigu, aldiz beste hegaztiak entzutearekin konformatu behar.

Lehenengo bidegurutzean eskuineko bidea hartuko dugu eta Pipaon mendatera helduko gara. Bertatik, gailurreraren bi aldeak ikus ditzakegu. Hegoaldean Errioxa osoa, sekulako lautada lerro zuzenekin marraztua, marroi edo berde tonu desberdinekin koloreztatua. Garo zelaiak eta mahastiak pista edo bidexkaz zeharkatuak daude. Iparraldean aldiz, mendizeraren inguruan pagadia dugu eta harana-

ren erdian Pipaon herria. Haran hau leunagoa da eta malda ugari du. Hegoalderago beste mendizerra batekin topatuko gara, Gasteizko mendiekin, hain zuzen.

El Cuervo-ko haitzera gerturatzen joango gara

■ *Ezkerreko loreek kolore bitxia dute. Goiko lokaztia berriz basurdearen "igerilekua" da. Eta alboan esne belarra.*

bere iparraldetik doan bidexka jarraituz. Arroka hauetan ere, bi aldeak desberdinak dira. Ipar isurialdean elurraren aztarnak mantendu egiten dira itzalpean eta harkaitz artean ez da oraindik neguko elurra urtu. Baldintza hauetara egokiturik ezpela eta azeri mahatsak ugari dira. Hauek, hosto txiki eta distiratsuek, urte guztian zehar ondo egingo dute fotosintesia.

Gailurrez gailur San Roke gailurra dugu urrena (2 km) eta aurrerago haizetoki bortitza den lepoa igaro ondoren Eskamelo gailurra egingo dugu. Ez da txantxetakoa izango hemengo haizea izotza egiten duen egun horietan. Landa-reak ere ez dira zentimetro batzuetatik

igarotzen. Eskamelo da txango honetan egingo dugun gailurrik garaiena. 1.297 metrokoa ez da beste munduko altuera, baina puntarik punta ibiltzea atsegin zaionarentzat orain dator ederrena. Vallermosako Gaztelura iristeko bidea ez da oso garbia eta aurkitu egin beharko da. Gailurraren bi aldetara malkarrak daude eta iparralde zein hegoalde-tik bidea desitxuratuta. Azkenean helduko gara gailurrera. Baina bidean, gailurrik gailur ibili direnen arrastoak ere ikusi ahal izan ditugu. Gu bezala edo gu baino lirainago ibili da norbait eta oinatzak utzi ditu elurretan.

Vallermosako mendatera jaitsi (3,5 km) eta ezkerrera egingo dugu, hegoalderantz. Pagadian barneratuko gara, basoaren xarman. Pago lizarrez

■ *Itoak segitu galdu nahi ez baduzu.*

Ihesi sailaren babeslea:

Usurbilgo Udala

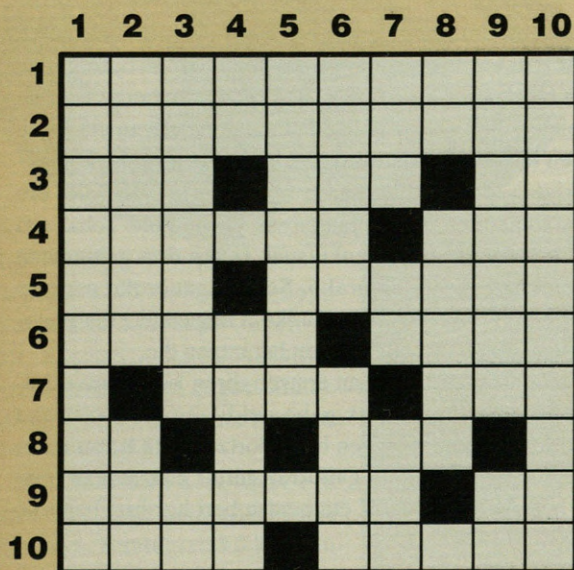
**Mendiz mendi,
euskaraz**

EUSKAL PRESOAK
EUSKAL HERRIRA

USURBIL

Gurutzegrama

EZKER ESKUIN

1.- Ezizenak. 2.- Arrasatear. 3.- Garoa. Sortu zintuena.
Erbioa. 4.- Hesola. Ardi, hitz elkarketan. 5.- Barazki
ezaguna. Etxafuego. 6.- Intsektu-mota. Gabeziak.
7.- Uranioa. Lokarria. Ukapen. 8.- Har ezan! Röntgen.
Du, haiei. Bat. 9.- Soroak. Aurizki latinoa.
10.- Portua. Naukate.

GOITIK BEHERA

1.- Ahalmenak. 2.- Orrazteko tresna. Burdinola. 3.- Infin., irakatsi. Interjekzioa. 4.- Herri hizkeran, eta. Bokala. Gorra. 5.- Buztanak. Kontsonantea. 6.- Mahaiaren gainaldea eskaltzeko oihal. Bibliako pertsonaia. 7.- Juntagailua. Herri hizkeran, zer. Ikas eta Ari. 8.- Neona. Adi ezazue! Bokala. 9.- Ahuntzaren arrak. Kanpo. 10.- Hanturaren aurkako botika.

K i k e r e n U m o r e a

ANTZA

Aita izan berriak, aspaldian ikusi gabeko ikaskidea topatu du kalean:

- Aspaldiko Mikel. Bizi al haiz? -
eta besteari erantzuteko betarik utzi
gabe- Hik seguruenik ez duk jakin-
go: aita izan berria nauk.

- Zorionak Joseba. Hau sorpresa!
- Bai motel. Nire antz izugarria
dik: nire begi berberak, nire sudu-
rra, nire ahoa, nire izaera berbera,...
Eta orduan Mikelek, alargun gerta-
tu berriari doluminak eman behar
dizkionaren aurpegi goibelez:

- Hi lasai Joseba, azken batean garrantzitsuena, haurra osasuntsua izatea duk.

AUTO JAPONIARRA

Auto berria erosi behar zuela, baina ez zekiela zer auto mota erosi eta denak antzekoak zirela eta kontzesionarioetakoek erotu egingo zutela eta ea berak egoera horretan zer egingo lukeen galdetu zion Gorkak Albarori:

- Eta zergatik ez duk auto japoniarrik erosten?
- Bai zera! Irratia piztutakoan ezertxo ere ez ulertzeko?

Letra Zopa

A	R	B	I	N	E	S	K	A	E	M	S	I	N	E	R
I	R	T	X	N	A	B	I	L	N	E	S	F	B	U	T
N	E	A	I	R	T	S	U	A	N	O	R	A	G	O	M
E	L	A	L	O	B	C	I	Z	K	A	P	N	A	N	A
V	S	L	I	E	C	H	T	E	N	S	T	E	I	N	I
O	F	A	U	P	M	S	H	T	L	E	D	S	L	I	D
L	T	K	S	E	O	A	Z	A	D	T	E	R	A	E	U
S	A	E	K	W	H	I	N	I	C	S	O	E	T	S	P
E	L	N	I	T	A	E	S	I	O	A	Z	T	I	U	S
I	T	E	L	T	U	R	R	O	A	N	G	I	G	E	A

Aurki itzazu
letra zopa
honetan
Alpeek
ukitzen
dituzten
herrialdeen
izenak.
Hitzak
ezker-eskuin,
goitik-behera
edo
diagonalean
azalduko
zaizkizu

Aurreko asteko soluzioak

			✱	A	✱	E	✱	E	✱	D	✱
			T	R	A	D	I	Z	I	O	A
			✱	A	B	O	A	✱	D	A	U
✱	B	✱	D	U	I	N	✱	S	O	✱	R
D	A	M	U	✱	Z	O	R	✱	R	A	T
✱	L	A	N	D	E	R	R	E	T	X	E
Z	I	R	A	U	N	A	✱	D	E	U	N
✱	A	T	✱	N	A	✱	O	O	✱	R	✱
U	T	I	K	✱	K	A	I	✱	D	I	O
✱	U	N	A	I	✱	A	N	A	I	A	K

Gurutzegrama

Ezker-eskuin: 1. Hozkailuak. 2. Ilaurrak. I. 3. Libiarrak. 4. Aba. Ni. Bat. 5. Balio. Zila. 6. Ekaina. Lau. 7. T. K. Doi. Pl. 8. Ee. Oo. Deia. 9. Aramaio. T. 10. Kalakariak.

Goitik-behera: 1. Hilabeteak, 2. Olibak, Era, 3. Zabalak, Al, 4. Kui, II, Oma, 5. Aranondoak, 6. Irri, Ao, Ia, 7. Lar, Z, Idor, 8. Ukabil, E, I, 9. A, Kalapita, 10. Ki, Taula, K.

M	E	R	A	O	A	R	G	P	B	E	U	L	O	S	H
A	R	S	I	S	A	I	N	A	M	E	L	A	O	U	P
I	E	V	B	R	L	I	T	O	S	M	I	L	C	N	K
I	N	D	B	R	L	A	L	I	T	O	R	E	D	A	R
A	M	I	E	S	S	O	R	V	A	K	I	A	N	E	U
M	O	T	O	S	S	O	R	O	F	E	G	R	E	M	I
U	R	D	O	N	I	S	D	R	I	G	A	S	T	R	I
R	A	N	Z	F	O	M	G	A	I	U	S	T	R	I	A
E	Z	E	R	A	N	Z	F	O	M	G	A	I	U	S	T

Hitz Gezidunak

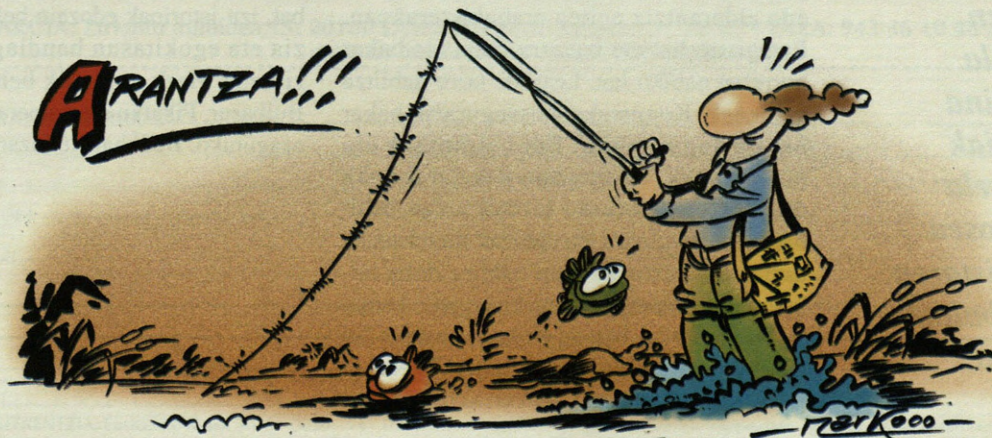
	Izena	▼	Badago	▼	Lasaitu	▼	Frantziako dptua.	▼	Agiri-mota
	Zelatan dabilena		Musika nota		Irinezko opila		Kontso. errep.		
	▶		▼		▼		▼		▼
	Detekta-gailuak	▶							
	Arnas ezak hil								
Izena	▼	Indioa	▶	▼	Bihi	▶	Artearen erdian	▶	
Parlamentuak		Eraso			Modu atzizkia		Diru zahar		
▶		▼		▼	Ipar-orratza	▶	▼		
					Mendiko atea				
Jausia	▶				▼	Behien arbaso	▶		Ukapena
Zintzoa						Aluminioa			
▶			500	▶	Tantaloia	▶	Kontso-nantea	▶	Uranioa
			Tona		Naizen honek		Bizk., du		Barazki-mota
Jipoiak	▶		▼		▼		▼		
Bibliako pertsonaia									
▶			Ald., norekin atzizk.	▶			Duela 24 ordu	▶	
			Kontso-nantea				Kontso-nantea		
Paretak berriz pintatu	▶		▼				▼		Bokal errep.

Pertsonaia: Euskal margolaria eta erretratugilea (1899 - 1987)

Denborapasak: LUMA • Umorea: KIKE AMONARRIZ • Komikia: MARKO ARMSPACH

ERROBIKO PIRANZAK

ANDONI EGAÑA

EZIN ESANA

Saltea askotan sartzeko suertea dugunok gauza asko ikusteko zoria izaten dugu. Bertsozale Elkartean zoro kuadrila bat bilera egiten hasi ginen bertso gintzatik abiatu eta neska-mutikoen ahozko, eta bidenabar idatzizko, gaitasunak nondik nora hobetu genitzazkeen ikertzeko. Bide luze baten buruan zertxobait egitera ere iritsi gara. Finkatu genuen abiapuntua. Helburua ere kokatu genuen. Zirriboratu genuen egitasmo bat. Ari gara aho-fitxa deitu ditugunak osatzen. Usteak praktikan jartzen hasteko puntuan gaude.

Gaitzaren diagnosian gehienok gatz gainera bat: hiltunek oro har, eta denetariko ikasleek zehazkiago, ahoz, adierazi nahi duten huraxe modu eraginkorrean esateko zailtasun handiak dituzte. AEK-ko ikasleen, IRALEkoen, irakaskuntza arautuko... arazoa berbera da azken batean.

GUK, helduen hizkuntz gaitasun prozesuan oraingoz ez dugu atzaparrik sartu. Baina gatzetxoaren irakaskuntza arautuaren barne gure esperientzia txikiak egiten hasi gara. Eta eskola eta ikastola batzuetan metodo experimental bat ere jarri dugu abian. Horretarako abiapuntu, 14-15 urtetako ikasleei, propio prestaturiko azterketa moduko batzuk ipini genizkien, eta horietatik atera ahal izan ditugu ondorio kezagarri zenbait.

Ahoz zein idatziz, gure neska-mutilek apenas dakiten adin horretan diskurtsoa egituratzen. Inork ez du, komunikaziorako estrategia nimenoenik ere, esaterako, testua partikularretik orokorrera atontzerakoan, edo alderantziz egitea erabakitzerakoan. Erregistro bat eta bakarra dute, eta bakar horretan nahiko lan. Lexikoz txiro dabilta gehienak. Konparaketa esanguratsu bakar bat ez dugu topatu. Eta baldintzak eta potentzialak, ezkutatzera doazen formak dira. Gaitzerdi ordezkio zuzenik ezean, behinik behin eraginkor eta egokiak liratekeenak asmatuko balituzte! Hain txiki ez diren txikieriei dagokienez, ehuneko hogeita hamarretik gora dira, batean ez bada bestean "ni naiz" tarteko "h" eta guzti idazten dutenak.

Ahozkoetan berriz, diskurtso bat asmatu

eta esan behar dutelarik, labur geratzen dira argudioetan. Mendez mende eta kultura guztietan hain eraginkor izan den hitzontzi tranposoaren estrategia ere, esan ahala pentsatu edo pentsatu gabe esan, ez dute menperatzen. Ahots tonua beti bera eta beti apala hautatzen dute. Kontaketan ez dute estilo zuzen eta zeharkakorik nahasten... Ez daude, ez luze eta ez labur, inor bere nahietara hurbil dadin hitz egitera ohituak.

HAMALAU-HAMABOST urtetako neska-mutil hauek, ziur nago, oso ongi dakite zein den Silvia, zein Ismael eta zein Mari Jose. Eta bakoitzaren balentriak banan bana aletuko dituzte. Badakite Rivaldo, Del Piero edo Zidaneren azken jokaldia zer-nola burutu zen. Baina zailtasun handiak dituzte gose direla adierazteko, "gosea daukat" eta "kristoren gosea daukat" baitira dauzkaten arma bakarrak.

Askotan esan dugu. Gizarte mota jakin batek ekarri gaitu honaino. Maisu-maistrei lehen eginez gain, lan handia geratzen zaie. Eta gurasooi ere bai. Integralak edo ingelesa edozein gurasok ez baitezake irakats. Baina ahozkoatasuna landu dezaten baldintza hobekak jarri bai, guraso euskaldunok bederen. Eta dena izan ez dadin ilun, zertzelada bat esanguratsua: hegoaldeko neska-mutikoez ari nintzaizuen orain arte. Iparraldean hizkuntzak zenbaterainoko galera duen badakigu. Baina gorde den tokietan beste era batera gorde da. Iazko udan, Donibane-Garazi inguruko herriska bateko udalekuan, haurrak ipuin kontari jartzen zituzten gauero. Hegoaldekoak hor nonbait moldatzen ziren. Iparraldekoak hor nonbaitetik gora. Bazen, hamabi-hamairu urteko Bidarraiko mutiko bat, izu-istorioak edozein helduk baino grazia eta egokitasun handiagoz kontatzen zituen. Hark, oraindik behintzat, ez ditu Bulbasur, Pikatxu eta gainerako Pokemonak ezagutuko. Bedi halaxe luzarotan ●

"Hamalau-hamabost urtetako neska-mutil hauek, ziur nago, oso ongi dakite zein den Silvia, zein Ismael eta zein Mari Jose. Eta bakoitzaren balentriak banan bana aletuko dituzte. Badakite Rivaldo, Del Piero edo Zidaneren azken jokaldia zer-nola burutu zen. Baina zailtasun handiak dituzte gose direla adierazteko, 'gosea daukat' eta 'kristoren gosea daukat' baitira dauzkaten arma bakarrak"

**Bidalketa gasturik
gabe etxean
jasoko duzu**

Kaleko Prezioa
2.500 pta.

ARGIAko Prezioa
2.000 pta.

TITULUA: *BdB dúo*

PIANOJOLEAK: *Maria Jose Barandiaran eta Maria Jose de Bustos*

IZ estudioetan grabatua

Maria Jose Barandiaran eta Maria Jose de Bustok osatzen dute BdB taldea 1990az geroztik. Lehen konpaktu honetan XIX. eta XX. mendeetan pianoarentzat idatzitako obrak bildu dituzte, garai eta estilo desberdinetako konposizioak: Charles Bordes, Maurice Ravel, Manuel Infante, Francisco de Madina eta Alberto Iglesiasenak.

BdB dúo taldea

XIX eta XX. mendeko doinu gozoak

ETA EZ AHAZTU

~~4.000 pta.~~

~~4.500 pta.~~

900 pta.

3.300 Pta

3.700 Pta

790 Pta

Biak 6.000 pta.

ESALDITIK TESTURA EUSKARAREN ERABILERAN MURGILTZEN

"HAUR HIZKERA" GERO

ARGIA: Zirkuitu ibilbidea 15, 20160 LASARTE-ORIA Tel.: 943 37 15 45 • FAXA: 943 36 10 48 / 37 34 03
e-posta: denda@argia.com • www.argia.com

ESKAERA: IZEN-DEITURAK.

KALEA _____ ZBKIA _____ SOLAIRUA _____

HERRIA _____ TFNOA _____ POSTA KODEA _____

HERRIALDEA _____ HARPIDETZA ZENBAKIA _____

IZENBURUA	PREZIOA	ALEAK	GUZTIRA
-----------	---------	-------	---------

[illegible]

☐ VISA:

 Epea:

☐ **TRANSFERENTZIA:** Euskadiko Kutxa 3035 - 0036 - 14 - 0360048647 Ondorengo datuekin batera ingresoaren agiriaren kopia bidali behar da

☐ **KONTUA:** TITULARRAREN IZEN ABIZENAK _____ N.A.E./N.I.E. _____

KONTU KORRONTEA/LIBRETA Entitatea Sukurtsala K.D Kontu zenbakia

TXITXARDIN BELTXA

Oria Etorbidea, 12
☎ 37 03 04
20160 Lasarte-Oria